

Macoo

*Kilē Jozaama pe pu wa wu Ja Yesu Kirisa
kaa yu ge, Macoo wo nigama*

Jɔɔ wu jɛ Macoo wɛ?

Macoo bɛ wu bye Yesu wo tudunmɔɔ kɛ ni shuun wu ni. Girekii p'a Macoo we yiri (Macoo 9:9-13), Heburuu ma jo Levi (Marika 2:14; Luka 5:27, 29). Wee Egilizi w'a wii na wee w'a Macoo Kitabu wu ka.

Fanhafɛɛ wari shɔvɔɔ wu bye wii. Na Yesu yaha jɪŋɛ ke na wee tuun wu ni Yawutuu bi bye Oromɛ shɛɛn wo fanha ki nɔhɔ ni. Fanha ki bye kii Yawutuu p'a munaa perɛmɛ kaan. Saan wu bi ma pii jaha bulo p'a munaa perɛmɛ pu shuu Yawutuu pu mu. Tɛɛgɛɛ nɪpɛhɛŋɛɛ funŋɔ ni piimu jaha saan wu bi ma bulo ge, Yawutuu pu ma bye pii. Pee kaa jɛ ma dan Yawutuu pusamaa ni wɛ, bani p'a sɔɔ Oromɛ shɛɛn pu mu na kapyeŋɛɛ pyi pu mu. Pee fanhafɛɛ wari shɔvɛɛ pu p'a bi sipyii pu ŋmahana, na la faraa munaa perɛmɛ pu bɛ na, kɔnhɔ pu bɛ di bye lafɛɛ. Yawutuu pu bi pee wii kɔŋɔ ke bɛɛri wo jurumu fɛɛ. Ga Yesu ya jɪŋɔ jaari Macoo na, na wu yiri.

We Jozaama Kitabu we kakana jɪŋɔ

Macoo ya we Kitabu we fanha jɛhɛ Yawutuu shizhaa na. Wu sɛmɛ wu kapugbɔhɔ ki jɛ na: Yawutuu pu wo saan wu jɛ Yesu, wemu wo jɔmɛɛ Kilɛ tudunmɔɔ p'a lɔ ge.

Macoo ya Yesu kalaa wu taa tayereye kaguro: **1.** Faaboboŋɔ ki jɪŋɔ wo kalaa we (Macoo 5—7). **2.** Yesu ya piimu tun pu shɛ Kilɛ saanra ti kaa jo ge (Macoo 10). **3.** Fugba saanra ti wo talɛŋɛɛ (Macoo 13). **4.** Sipya jiiifɛɛɛ pyegana wu cebooloo n'a daa fɛɛ tɛ ni (Macoo 18). **5.** Kalaapiire ti na já Yesu cabana cana sige sigegana lemu na ge (Macoo 24—25).

Jozaama Kitabu wu kafila jɪŋbɔyɔ

Macoo 1—2 Yesu Kirisa nɔhɔ tayirige ni wu se se keree.

Macoo 3:1—4:11 Yohana Batizelipyɛ wo Kilɛ Jomɔ yɛɛ ni Yesu batizeli ni wu nɔwuuro.

Macoo 4:12—18:37 Yesu wo labye we Galile fiige ki ni.

Macoo 19—20 Yesu nigariwo Zheruzalemu ni.

Macoo 21—28 Yesu wo labye we Zheruzalemu ni. P'a wu she wà, na wu co, na wu gbo. A w'i ba jɛ.

Yesu Kirisa nɔhɔ tayirige sɛmɛ

(Luka 3:23-38)

1 ¹ Yesu Kirisa nɔhɔ tayirige sɛmɛ w'a we. Yesu ya foro saannaa Dawuda shi ni, Dawuda d'a foro Ibirayima shi ni.

² Ibirayima w'a Ishaaga se.

Ishaaga di Yakuba se.

Yakuba di Zhuda ni wu ceboronamaa se.

³ Zhuda di Fɛrɛsi ni Zara se, pu nu wu bye Tamari.

A Pɛrɛzi di ɛsirɔmu se,

ɛsirɔmu di Arami se.

⁴ Arami di Aminadabi se.

Aminadabi di Nasɔn se.

Nasɔn di Salimɔ se.

⁵ Salimɔ di Bowazi se, wu nu wu bye Araxabi.

Bowazi di Obɛdi se, wu nu wu bye Wuruti.

Obɛdi di Zhese* se.

⁶ Zhese di saannaa Dawuda se.

Saannaa Dawuda di Solomani se, wee nu wu bi fɛnhɛ pye Uri shɔ.

⁷ Solomani di Orobowamu se.

Orobowamu di Abiya se.

Abiya di Azafu se.

⁸ Azafu di Zhozafati se.

Zhozafati di Zhoramu se.

Zhoramu di Oziyazi se.

⁹ Oziyazi di Zhowatamu se.

Zhowatamu di Akazi se.

Akazi di Ezekiyasi se.

¹⁰ Ezekiyasi di Manase se.

Manase di Amɔ se.

Amɔ di Zhoziyasi se.

¹¹ Zhoziyasi di Zhekoniya ni wu ceboronamaa se. Wee tuun wu ni a p'i Izirayeli sipyii pu co na kari Babilɔni ni.

¹² Pee sipyii pu na co xɔ na kari Babilɔni ni,

a Zhekoniya di Salaceli se.

Salaceli di Zorobabeli se.

¹³ Zorobabeli di Abiyudi se.

* **1:5 Zhese:** Wee ninumɔ p'a byi Izayi.

Abiyudi di Eliyakimu se.

Eliyakimu di Azɔri se.

¹⁴ Azɔri di Sadɔki se.

Sadɔki di Akimu se.

Akimu di Eliyudi se.

¹⁵ Eliyudi di Eleyazari se.

Eleyazari di Matan se.

Matan di Yakuba se.

¹⁶ Yakuba di Yusufu se.

A Yusufu di bye Mariyama poo we. Yesu we w'a yiri Kirisa ge, a Mariyama di wee se.

¹⁷ Shi wu segee ke ni shishɛɛɛ wu je Ibirayima ni Dawuda te ni. Lee kadugo na a shi wu segee ke ni shishɛɛɛ di bye Dawuda ni Izirayeli sheen coduun wu te ni na kari Babiloni ni. A shi wu segee ke ni shishɛɛɛ di bye na lo wee tuun wu na na pa gbara Yesu seduun wu na.

Yesu Kirisa segana

(Luka 2:1-7)

¹⁸ Yesu Kirisa segana li le. Wu nu Mariyama wu bi bye Yusufu curɔ. Ga na pu yaha pu sanha binne ja we, a Fefɛɛɛ Munaa sefɛɛɛ di digi Mariyama na, a w'i yere yacere na. ¹⁹ Wu curɔ Yusufu wu bye sipyitiime, wu funɔɔ bye wu Mariyama mege kyɛɛgi we. A w'i li kon wuyɛ funɔɔ ni na w'i tee curɔɔ te kyɛɛgi ɲmɔhɔɔ ni. ²⁰ Na Yusufu yaha ni kee fungɔngɔ ki ni, a Kile wo meleke wa di ba wuyɛ she wu na ɲmunɔɔ ni, na yi jo wu mu na: «Dawuda ja Yusufu, ma ganha bu fya Mariyama leje na we, bani Fefɛɛɛ Munaa sefɛɛɛ ni w'a yere yacere na. ²¹ Wu na ba funana se, m'a lee mege le Yesu, bani wu na ba wu sipyii pu shɔ pu jurumu wu na.»

²² Kee keree ki beeri ya pye mu, konho Kafɔɔ Kile bi yemu jo wu taatuunɔ li wo Kile tudunmɔ wu ɲɔ ni ge, yee ɲɔ di fa na:

²³ «Li wii, doɲiɲe fuceri nacebaa na ba yere yacere na,
na funana se. Li mege na le na «Emanuweli,»*

lee kɔri je «Kile je weɛ niɲe ni.»

²⁴ Ba Yusufu ya yiri ɲmunumɔ pu na we, na li pye na be ni Kafɔɔ wu meleke wu wo kafilajo wu ni. A wu Mariyama furu ɲɔ. ²⁵ Ga pu ya pinne ja we, fo na she Mariyama pye w'a tigi wu funazhiire na. A Yusufu di pya wu mege le Yesu.

* 1:23 Ezayi 7:14

Wɔrɔɔ cɛvɛɛ ya pa na yìri Kile-nɔhɔ na

2¹ Yesu ya se Zhude fiige ki ni, Betilehemu ni, saannaa Herɔdi canja jii ni. Wu nizexhɔɔ ki na, a wɔrɔɔ cɛvɛɛ pii di ba na yìri Kile-nɔhɔ na, na nɔ Zheruzalemu ni. ²A p'i yegeɲe pye na: «Yawutuu wo saan we w'a se nime ge, mii wu wa wɛ? Wèe ya wu wɔrɔɔ ɲa, na wèe yaha Kile-nɔhɔ ke na, na ba di ba wu pele.»

³Ba saannaa Herɔdi ya yee logo wɛ, a l'i wu ɲaha wɔ fo xuuni, na fara Zheruzalemu shɛen bɛeri na. ⁴A Herɔdi di saraya ɲaha shɔɔnriverɛ ɲuɲɔfɛɛ|saraya ɲaha shɔɔnriverɛ ɲuɲɔfɔɔ, ni saliya karamɔɔɔɔ pu bɛeri pinne, na pu yege na: «Kirisa wemu wu ɲe Saan ni Izirayeli wo Shɔɔɔ wu ge, mii wu d'a yaa na se wɛ?» ⁵A p'i wu ɲɔ shɔ na: «Zhude fiige ki ni Betilehemu kulo li ni, bani Kile tudunmɔ w'a li ka na:

⁶«Mu Betilehemu we wu wa Zhude fiige ki ni ge,
mu wa Zhude fanha kuloo ki bɛeri
nifenhɛfenhɛnɛ-ɛ dɛ,
bani ɲuɲɔfɔɔɔ wa na ba foro mu ni,
wee na ba wu shi Izirayeli wu naha.»*

⁷Lee kadugo na a Herɔdi di wɔrɔɔ cɛvɛɛ pu ɲmɔhɔ yiri, na pu yege xuuni, lee wɔrɔɔ li ɲaduun wu keree na. ⁸Na xhɔ na pu tun kari Betilehemu ni, na jo: «Yi she le pubinne le sha xuuni. Yi bu she li ɲa, yi ba yi jo na mu, kɔnhɔ na bɛ di she li pele.»

⁹Ba wɔrɔɔ cɛvɛɛ p'a saan wu jomɔ pu logo wɛ, na gari. P'a wɔrɔɔ lemu ɲa na pu yaha Kile-nɔhɔ ki na ge, a lee wɔrɔɔ l'i doro pu ɲaha na, fo na she nɔ pubinne li xuu wu ni, na yere wee xuu wu ɲuɲɔ na. ¹⁰Wɔrɔɔ cɛvɛɛ p'a lee wɔrɔɔ li ɲa tuun wemu ni ge, na funɲɔ taan xuuni. ¹¹Ba p'a jé puga ki ni wɛ, na pubinne le, ni li nu Mariyama ɲa. A p'i nuguro sin, na pubinne li pele, na pu yerɛɛ ɲɔ mugi, na pubinne li kan sanni, ni perewa yaɲmuyɔ ya bɛ, yee ɲe nudanga yawurire, ni nudanga sɛnme pemu ɲe na mire ge. ¹²Lee kadugo na, a Kile di pu kaala ɲmunɔɔ ni na pu ganha bu guri zhe Herɔdi yìri wɛ. A p'i gari pu fiige ni koo latii ni.

P'a paa kari ni Yesu ni Misira fiige ki ni

¹³Wɔrɔɔ cɛvɛɛ pu nigaraga na a Kile wo meleke wa di wuyɛ she Yusufu na ɲmunɔɔ ni, na wu pye: «Yìri, m'a baa kari ni pya wu ni wu nu wu ni Misira ni, m'a she diin wà fo di ba she jo ni ma ni tuun wemu ni, bani Herɔdi na ba pya wu shaa di gbo.» ¹⁴A Yusufu di yìri kee piinuɲɔ ki ni, na baa ni pya wu ni wu nu wu ni, na kari Misira ni. ¹⁵A p'i she diin wà

*2:6 Mishe 5:1-2

fo na she Herodi pye w'a xu. Kee keree k'a pye, kōnhō Kafōō Kile ya jomō pemu jo wu tudunmō wu ṅō ni ge, pee ṅō di fa na: «Nē na ja wu yiri yeege Misira fiige ki ni.»*

P'a nōhōpiire ta gbo

¹⁶ Herodi ya li ṅa na wōrōō cēvēē p'a wu ṅō faanna ge, a wu luu di yiri xuuni. A wu sipyii tun kari na pu Bētilēhemu ni wu tāan kulogoo ki funabiire ti bēeri gbo, temu ti ṅē ti yee sanha doro shuun tāan wē ge, wōrōō cēvēē p'a tuun wemu she ge, na bē ni wee ni. ¹⁷ Wee tuun wu ni Kile tudunmōō Zheremi bi yemu jo ge, a yee ṅō di fa. Wu bi jo na:

¹⁸ «Sipyii ya mēhēē logo na foro Arama koomō pu ni:
Xugunōō ni sipya.
Araseli w'a wu nōhōpiire yamēhēē suu.
Pu ya wu fēhēṅē ta kōnhō wu luu di ṅiṅē wē,
bani p'a xu xō.»*

P'a kuri foro Misira ni

¹⁹ Herodi nixhugo na a Kile wo mēleke wa di wuye she Yusufu na ḡmunōō ni, na wu yaha Misira fiige ki ni. ²⁰ A wee mēleke wu jo: «Yiri m'a guri ni pya wu ni wu nu wu ni Izirayeli fiige ki ni, bani piimu pu bi pya wu shaa di gbo ge, pee ya xu.» ²¹ A Yusufu di yiri, na guri ni pya wu ni wu nu wu ni Izirayeli fiige ki ni. ²² W'a logo na Arikilasi w'a tiin wu to Herodi wu tātēṅē ki ni, na pye Zhude fiige ki saan ge, a Yusufu di fya wu ya sōō na she wà wē. A Kile di wu funṅō to ḡmunōō ni, na wu she Galile fiige ki ni. ²³ A wu she diin kulo la ni wà lemu mege ki ṅē na Nazareti ge, kōnhō Kile tudunmōō pu bi yemu jo na Yesu na ba yiri Nazareti shen ge, yee ṅō di fa.

Yohana Batizelipye wo Kile jomō yere

(Marika 1:1-8; Luka 3:1-18; Yohana 1:19-28)

3¹ Ayiwa, caṅa ka Yohana Batizelipye ya kari siwaga ki ni, Zhude fiige ki ni, na she Kile jomō pu yere li ṅō kōn wà. ² Wu bi sipyii pu yeri na: «Yi daajeṅē jo yi jurumu wu na, bani Kile saanra* t'a tēṅē.» ³ Yohana Batizelipye kaa Kile tudunmōō Ezayi bi byi na:

***3:2 Kile saanra:** Tee ninuuro ti ṅē fugba saanra te. Yawutuu pu bi gbara p'a Kile mege yiri wē, lee wuu na Macoo ya li kani wu wo Jozaama pu ni na fugba saanra.

***2:15** Oze 11:1 ***2:18** Zheremi 31:15

«Mujuu l'a fòro siwaga ki ni na:

«Yi Kafɔ wu koo li yàa!

Yi wu korogoo ki tii!»*

⁴Fàya yemu yi bye Yohana na ge, yee bi yàa ni ɲɔɲɔ shiire ni, sɛɛge di ɲɛ wu yapɔɔ. Kabeeye ni wegeye funɲɔ sɛɛ, yee yi bye wu ɲɔlige. ⁵Zheruzalemu shɛɛn, ni Zhude fiige ki bæri, ni Zhurudɛn Gba wu kabanugo kulogoo ki bæri bi se Yohana yíri, ⁶na yeree pu jurumu wu na, na puyɛ kaan Yohana mu wu na batizeni Zhurudɛn Gba lɔhɔ ki ni. ⁷Ba Yohana ya li ɲa na Farizhɛɛn, ni Sadushɛɛn ɲɲɛhɛmɛɛ pu bi ma na puyɛ kaan wu mu wu na batizeni wɛ, a wu pu pye: «Yee matɔn nagoo piiri, ɲɔɔ w'a yee kaala na yee pu paa Kile wo loyire nibana li ɲaha na wɛ? ⁸Kapyegege kiimu k'a li shɛɛ na y'a daajeɲɛ jo yi jurumu wu na ge, y'a kee pyi. ⁹Yi ganha ba yi funyɔ kɔɔn yɛ na Ibirayima wu ɲɛ yee to wɛ. Bani n'a da yi jo yi mu, Kile na já ye faakageeye ye ɲɛri na pye Ibirayima nagoo. ¹⁰Kacerege k'a lɔ na xɔ, di da tiye yi niye yi cere. Tige bæri ki ɲɛ ki ya nagoo nizaamaa pyi-i ge, kee na ba ɔɔn, na ki wá na ni.

¹¹«Nɛ kunni w'a yee batizeni lɔhɔ yɛ ni. Lee w'a li shɛɛ na y'a daajeɲɛ jo yi jurumu wu na. Ga wa w'a ma nɛ kadugo, wee fanha ya ɲɛhɛ nɛ wogo na. Ali na wu tanhaya ye yɛ pyaa bɛ wolo wu tɔɔyɔ na, nɛ yaa ni lee ni wɛ. Wee na ba yi batize Fɛfɛɛre Munaa ni na ni.* ¹²Wu shinma fɔ fɔ yaaga ki wa wu keɲɛ ni. Wu na ba sigiye yi fɔ na wolo shinmapya wu ni. Wu na ba shinmapya wu keme, na wu le wu kɔɔɔn ni. Ga wu na ba sigiye yi sòrogo nafugibaaga ni.»

Yohana ya Yesu batize

(Marika 1:9-11; Luka 3:21-22)

¹³Ayiwa, a Yesu di yìri Galile fiige ki ni na pa Zhurudɛn Gba wu ɲɔ na Yohana yíri, kɔnhɔ Yohana di ba wu bɛ batize. ¹⁴A Yohana di ganha na li shege, na jo: «Mu w'a yaa na nɛ batize goo, a m'i dɛɛɛ na ma nɛ mu ya?» ¹⁵A Yesu di wu pye: «Sɔɔ lee na, lee di bye mu nime, bani lee pyegana li funɲɔ ni w'à da Kile wo ɲidaan wu pye.» A Yohana di sɔɔ, na wu batize. ¹⁶Ba Yesu ya batize na xɔ wɛ, na foro lɔhɔ ki ni. Taapile ni a fugba wu ɲɔ di mugi. A Yesu di Kile Munaa li ɲa li na diri na ma wu mu ba gbegebe shazhira ɲɛ wɛ, na ba do wu na. ¹⁷A mujuu la di foro fugba wu ni na: «Nɛ ɲidaan Ja wu ɲɛ wɛ, wu kaa l'a dan nɛ ni tɛhɛnɛ baa.»

*3:11 Na batize Fɛfɛɛre Munaa ni na ni: Lee kóri wu ɲɛ na Fɛfɛɛre Munaa le, ni na ki na ba wù pye fɛfɛɛ.

*3:3 Ezayi 40:3

Shitaanni ya Yesu taanna wii

(Marika 1:12-13; Luka 4:1-13)

4¹ Lee kadugo na a Fefɛɛre Munaa di Yesu jaha co na kari siwaga ni, kɔnhɔ Shitaanni di she wu taanna wii. ²A w'i suun le na ta cabyaa kelee shishɛɛre (40) ni nibiiye kelee shishɛɛre. Lee kadugo na, a xuugo di wu ta. ³A Shitaanni di fulo wu na, na wu pye: «Ma bi jɛ Kile wo Ja we, ye faakageeye ye pye na yi jɛri buuri.» ⁴A Yesu di wu jɔ shɔ na: «L'a ka Kile Kafila wu ni na:

«Jɔ yalige ye wa sipya jɔ shaa wɛ,
ga fo jomɔ pemu beeri Kile ya yu ge.»*

⁵ Lee kadugo na a Shitaanni di gari ni wu ni Fefɛɛre Kulo li ni, na she wu yaha Kile-pɛɛɛre pugbɔhɔ ki jidii li ni, ⁶na wu pye: «Ma bi jɛ Kile wo Ja we, kɔn to jɛɛ na. Bani l'a ka Kile Kafila wu ni na:

«Kile na ma kaa jo wu melekɛɛ pu mu,
pee na ma co pu keye ni,
kɔnhɔ ma tɔɔɔɔ ganha bu guu
kagereɛɛ yafiin na wɛ.»*

⁷ A Yesu di wu pye: «L'a ka be sanha Kile Kafila wu ni na:

«Ma ganha ma Kafɔɔ Kile taanna wii wɛ.»*

⁸ Lee kadugo na a Shitaanni di wu lɔ sanha na she yaha faabobotɔɔngɔ ka fugba ni, na she kɔɔɔɔ saanra ti beeri, ni ti kɔɔɔɔ wu beeri she wu na, ⁹na wu pye: «Ma bu nuguro sin nɛ fɛɛ ni, na nɛ pɛɛ, nɛ na ye beeri kan ma mu.» ¹⁰Wee tuun wu ni a Yesu di wu pye: «She wà dɛ, Shitaanni! Bani l'a ka Kile Kafila wu ni na:

«M'a ma Kafɔɔ Kile ye pɛɛ, ma da labye pyi wee ye nigin mu.»*

¹¹ Ayiwa, a Shitaanni di laha wu tãan, na gari, a melekɛɛ pii di fulo wu na, na wu keree yàa.

Yesu ya wu labye wu jɔ kɔn Galile fiige ki ni

(Marika 1:14-15; Luka 3:14-15)

¹² Ba Yesu ya pa yi logo na Yohana ya le kaso ni wɛ, a w'i yiri wee xuu wu ni, na gari Galile fiige ki ni. ¹³Ga wu ya ta tiin Nazareti kulo li ni wɛ, a wu she diin Kaperinɔmɔ kulo li ni. Lee bye Galile Gba wu jɔ ki na, Zabulɔn wo koomɔ pe ni Nefitali wo koomɔ pu ni. ¹⁴Lee ya pye mu, kɔnhɔ Kile tudunmɔɔ Ezayi bi yemu jo ge, yee jɔ di fa na:

¹⁵ «Zabulɔn wo koomɔ pe

* 4:4 Duterɛnɔmɛ 8:3 * 4:6 Zaburuu 91:11-12 * 4:7 Duterɛnɔmɛ 6:16

* 4:10 Duterɛnɔmɛ 6:13

ni Nefitali wo koomɔ pu ni,
 pee pemu pu ɲe Galile Gba wu ɲɔ koomɔ pe,
 Zhuruden Gba wu kadugo yiri ge,
 shi watii sheen ya ɲehɛ Galile
 wemu wo koomɔ pu ni ge.

¹⁶ Sipyii piimu pu bi tiin nibiige ki ni ge,
 pee ya kpɛenge nigboho ɲa.

Piimu pu bi bye xu wo nibiige fiige ki ni ge,
 kpɛenge ya foro pee mu.»*

¹⁷ Wee tuun we ni Yesu ya Kile Jozaama pu yere li ɲɔ kɔn na byi. Wu bi yu na: «Yi daajeje jo yi jurumu wu na, bani fugba saanra t'a teere.»

Yesu ya fyashaa shishere yiri

(Marika 1:16-20; Luka 5:1-11)

¹⁸ Caɲa ka, na Yesu yaha wu na ɲaari Galile Gba wu ɲɔ ki na, a wu fyashaa shuun ɲa, p'i ɲe cebooloo: Simɔ, wee wemu p'a byi na Pyeri ge, ni wu ceborona Andire. Jɔ pu bi waa gba loho ki ni. ¹⁹ A Yesu di pu pye: «Yi taha na feni, di yi pye sipyii shavee.» ²⁰ Taapile ni a p'i jolo pu yaha wa, na daha wu feni. ²¹ A wu she ɲaha na, na ceboronamaa shuun wa be ɲa. Pee bye Zebede wo jalaa shuun: Yakuba ni Yohana. Pu wo jolo pee di bi jooli pu korogo funjo ni, ni pu to Zebede wu ni. A Yesu di pee be yiri. ²² Taapile ni a pee be di pu wo korogo ki yaha wa ni pu to wu ni, na daha wu feni.

Yesu ya sipyii kalaa, na yama fee cuujo

(Luka 6:17-19)

²³ Yesu bi Galile fiige ki beeri ɲaari, na kalaa kaan sipyii pu mu pu Kile-peeje piyeye yi ni. Wu bi fugba saanra ti wo Jozaama pu yu, na yama tuuyo yi beeri xuu, na sipyii shuu pu fanhaxhoɔɔ tuugo beeri na. ²⁴ A Yesu mege di Siiri fiige ki beeri ciri. A sipyii p'i ganha na yama fee pu beeri tugoo na ma wu mu. Gban tuuyo beeri yi bye pee yama fee pii ni: Jinaa bye pii ni, pii di ɲe kirikirizaannaa fee, kabanuxuyo fee ɲe pu ni. A Yesu di pu beeri cuujo. ²⁵ A sipyiɲehemɛ di daha wu feni. Pee bi yiri Galile fiige ki ni, ni Dekapoli fiige ke, ni Zheruzalemu kulo le, ni Zhude fiige ke, ni Zhuruden Gba wu kadugo yiri.

Kile Kafila yere lemu l'a pye faaboboɲo ki ɲujo ni ge

5 ¹ Ayiwa, ba Yesu ya sipyiire ti ɲa we, na dugi tiin faaboboɲo ki ɲujo ni. A wu wo kalaapiire t'i fulu wu na. ² A wu ɲɔ kɔn na pu kalaa na:

* 4:15-16 Ezayi 8:23; 9:1-2

Piike p'i je duba nagoo pu we?

(Luka 6:20-23)

³ «Piimu p'a li ce na funmo fee pee je

Kile shizhaa na ge,

pee je duba nagoo,

bani pee wuuro ti je

fugba saanra te.

⁴ Piimu wo zoloo p'a meh ee suu ge,

pee je duba nagoo.

Bani pee logoo na ba ni je.

⁵ Piimu pu je ni lotangaa ni ge,

pee je duba nagoo.

Bani pee na ba ni je ki ta na pye cen.

⁶ Piimu p'a tiime la pyi

ba yalige ni logbaga je-ε ge,

pee je duba nagoo.

Bani pee funyo na ba ni je.

⁷ Piimu p'a nujo jaari pusamaa na ge,

pee je duba nagoo.

Bani Kile na ba nujo jaari pee na.

⁸ Piimu wo zoloo pu je fee fee ge,

pee je duba nagoo.

Bani pee na ba Kile ja.

⁹ Piimu p'a nani je shaa k'i bye pu ni

pu sipyini te ni ge,

pee je duba nagoo.

Bani pee na ba yiri Kile nagoo.

¹⁰ Kanhama ya noni

piimu na Kile wo nidaan bye funjo ni ge,

pee je duba nagoo.

Bani pee wuuro ti je fugba saanra te.

¹¹ «Sipyii ba yi shehele, na yi kana, na kakuunjo tuuyo beeri wo kafineye teri yi na ne mege wuu na, wee tuun wu ni yi je duba nagoo. ¹² Yi funyo yi taan fo xuuni, bani yi saraa w'a pele fugba wu ni. Kile tudunmo piimu p'a toro yee naha na ge, mu p'a pee be kanha lee kanhagana li na.

Ke koŋɔ ke wo suumɔ ni ki kpɛnge

(Marika 9:50; Luka 14:34-35)

¹³ «Yee pu ɲɛ ke koŋɔ ke wo suumɔ. Ga suumɔ tipoomɔ bu foro pu ni, ɲaha na pu taan sanha wɛ? Pee suumɔ pe da já yaaga bɛ ɲɔ nige wɛ, fo na pu wá kpɛnge na sipyii tɔɔɔ ni p'a danhana. ¹⁴ Yee pu ɲɛ ke koŋɔ ke wo kpɛnge. Kulo lemu l'a teɲɛ faaboboŋɔ ɲuɲɔ ni ge, lee ya já ŋmɔhɔ wɛ. ¹⁵ Wa shishiin ya sokinna leni m'a yaaga shigile wu ɲuɲɔ ni wɛ. Ga yaaga ka ɲuɲɔ ni ma ma wu taha, kɔnhɔ wu da kpɛnge yeege puga ki jevɛɛ pu beeri mu. ¹⁶ Mu yee bɛ wo kpɛnge k'a yaa na fòro lee forogana li na sipyii pu mu, kɔnhɔ pu da yi wo kapyegeee nizaanɔa ki ɲaa, pu da baraga teri yi fugba To Kile wu na.

Yesu ya pa saliya wu ɲɔ fa

¹⁷ «Yi ganha ba giin na nɛ pa di ba saliya wɛ, kelee Kile tudunmɔɔ pu wo jomɔ pu gbo wɛ. Nɛ ta pa di ba yee gbo wɛ, ga nɛ pa di ba yi ɲɔ fa. ¹⁸ Can na n'a da yi jo yi mu, na fugba we ni ɲiɲɛ ke yaha, Kile wo saliya wu kamapile nifenhɛfɛnhɛnɛ bɛ, kelee wu kamapile fuduunɔ nigin bɛ wa da zho do wɛ, fo na she keree ki beeri ɲɔ ki tɛhɛnɛ na. ¹⁹ Lee wuu na sipyaa sipya w'a saliya wu ɲɔmɛɛ nifenhɛfɛnhɛnɛ nigin bɛ kyɛegi ge, na nugo na sipyii pu kalaa lee ni ge, weefɔɔ na ba bye fugba saanra ti wo sipyii pu beeri wo nifenhɛfɛnhɛnɛ. Ga sipya wemu ba saliya wu koo ɲaari, na sipyii pu kalaa lee ni, weefɔɔ na ba bye fugba saanra ti wo sipyigbɔ wa. ²⁰ N'a da yi jo yi mu, yee bu bye yee di ya saliya karamɔgɔɔɔ pee, ni Farizhɛɛn pu já tiime ni wɛ, yee da ba jé bada fugba saanra ti ni wɛ.

Kile wo loyire li keree

²¹ «Yee ya yi logo na l'a she wèe sefeleɛ pu na na: «Ma ganha ga sipya gbo wɛ.* Sipyaa sipya w'a wu sipyijii gbo ge, kiiri wu da gɔn ma na. ²² Ga nɛ kunni w'a da yi jo yi mu jo sipyaa sipya w'a luu yirige wu ceboro tãan ge, kiiri ya yaa na kɔn weefɔɔ na. Wemu bu wu ceboro pye na nahanaha wu ɲɛ wii, kiirikɔɔn kuruɲɔ k'a yaa na kiiri kɔn weefɔɔ na. Wemu bu wu ceboro pye na wu sicere fɔɔ, weefɔɔ ya yaa na le Jahanɛmɛ wo na ki ni. ²³ Lee wuu na, ma bu yiri, na saraga lɔ, na ma da zhe ki wolo gan Kile mu saraya yi tawologo ki ni. A ma funɲɔ di do li na na kabɛbaana la m'a pye ma ceboro wa na. ²⁴ Ayiwa, m'a yaa na saraga ki yaha saraya yi tawologo ki ni, m'a guri, m'a fɛnhɛ she be ni ma ceboro wu ni, m'a na kuri pa ma saraga ki wolo ma kan Kile mu. ²⁵ Sipyaa wa bu jaagi shan ma na kaa la na, na ma yiri kiirikɔɔn pu mu. La le maye ni, m'a bɛ ni wee kiiri kɔɲii

* 5:21 Ekizode 20:13; Duterɛnɔmɛ 5:17

wu ni na yi yaha koo li na, kònho wu ganha bu she ma le kiirikoon pu keje ni, pee di ma kan gedii pu mu pu le kaso ni we. ²⁶ Can na n'a da yi jo ma mu, ma bu jé wee kaso wu ni, ma da ga foro wà ni wari pile nigin be foo ni we.

Dòdòrò keree

²⁷ «Yee ya yi logo na l'a she na: «Ma ganha ga dòdòrò pye we.»* ²⁸ Ga ne kunni w'a da yi jo yi mu jo sipyaa sipya w'a cee wii, na wu la pye ge, weefò ya dòdòrò pye xò ni wee cee wu ni wu zò wu na. ²⁹ Ayiwa wee tuun wu ni, ma kanige nii le bu da lee na je kapuɔɔ di ma le jurumu ni, li wehele wolo, m'a li wá taliige ni. M'a buun ma ceepuuro ti yatenge nigin ye ni, lee ya pɔɔ ma mu ma ceepuuro ti beeri ti jé Jahaneme ni. ³⁰ Ma kanige keje ke shiin bi je kapuɔɔ di ma le jurumu ni, ki kòn wá taliige ni. M'a buun ma ceepuuro ti yatenge nigin ye ni, lee ya pɔɔ ma mu ma ceepuuro ti beeri ti jé Jahaneme ni.

Gbaxòrò keree

(Macao 19:9; Marika 10:11-12; Luka 16:18)

³¹ «Y'a jo be sanha na: «Ná wemu ba da wu sho gbaga xò, wufò wu gbaxòrò seme yàa kan wu mu.»* ³² Ga ne kunni w'a da yi jo yi mu jo sipyaa sipya w'a wu sho gbaga xò, dòdòrò di ya ta pye kee gbaga ke wo kaxò puɔɔ-ε ge, dòdòrò ni weefò ya cee wu le. Ná wemu be w'a ceforogo ka leje ge, dòdòrò wee be ya pye.

Yi ganha ba gari we

³³ «Yee ya yi logo sanha na l'a she wè sefelee pu na na: «Ma ganha ga kaaga kàa, m'a guri m'a kee kyeege we. Ga kaaga beeri m'a kàa Kafò jaha tàan ge, kee beeri jò fa fo ki tehene.»* ³⁴ Ga ne kunni w'a da yi jo yi mu jo yi ganha ba gari bada we. Yi ganha ba gari fugba we na we, bani wee je Kile wo saanra|Kile saanra koro le. ³⁵ Yi ganha ba gari jije ke na we, bani kee je Kile wo tɔɔyɔ tatahaɔa. Yi ganha ba gari Zheruzalemu kulo li na we, bani lee je Saangbò wu wo kulo le. ³⁶ Ma ganha ba gari maye pyaa wo puɔɔ ke be na we, bani ma da já ma puzhige nigin we wa be fiinne kelee di ki wò we. ³⁷ Yi sii jo ye «Uun» kelee «Ahayi». Ya bu fara yee na, Shitaanni ni yee ya foro.

* 5:27 Ekizode 20:14; Duterenome 5:18 * 5:31 Duterenome 24:1

* 5:33 Levitike 19:12; Duterenome 23:21-23

Na kaa tēge pye ma sipiyinii na, lee ya yaa wē

(Luka 6:28-30)

³⁸ «Yee ya yi logo na l'a she na: ɗiili li ɗe nii wo tēge, gaan di ɗe gaan wo tēge.» ³⁹ Ga ne kunni wa da yi jo yi mu jo wa shishiin ganha ga kakuunɔ taga kakuunɔ la foo tɔ wē. Sipya wa bu kadaa ja ma kanige ɗibēge ni, ke ki be tagi wu mu. ⁴⁰ Sipya wa ba giin wu ma yiri fanha mu, wu ma fadebire shɔ ma na, fadegbɔhɔ kiye pyaa be kan wu mu. ⁴¹ Fanhafɔɔ wa bu ma karamu na fo ma wu wo tuguro lɔ, m'a kilo nigin ɗaari ni ti ni, ti lɔ wu mu, m'a kiloo shuun ɗaari ni ti ni. ⁴² Wa bu yaaga ka ɗeeri ma mu, wu kan. Wa ba foo shaa ma mu, ma ganha bu zhe lee ni wē.

Yi peen pu taan yi mu

(Luka 6:27-28, 32-36)

⁴³ «Yee ya tee yi logo na l'a she na: «Ma ɗii wu taan ma mu,» m'a ma pen kɔ. ⁴⁴ Ga ne kunni w'a da yi jo yi mu, yi peen pu taan yi mu! Piimu p'a taha yaha yi na na gana ge, y'a Kile ɗeeri pee mu. ⁴⁵ Yi To Kile we wu wa fugba we ni ge, kɔnhɔ yi ba bye wee wo nagoo. Bani wee ya wu wo caɗa ki yeege sipyikuunɔ ni sipyisaama beeri mu. W'a zanha shaan sipyitiime ni sipyitiibaaga beeri mu. ⁴⁶ Yee ya taan sipyii piimu mu ge, yee bu daan ni pee ye ni, kuduun weke y'i da da lee ni wē? Ali ta lee ninunɔ be fanhafee wari shɔvɛɛ pu be wa byi wē? ⁴⁷ Yee ba yi cebooloo pu ye nigin shaari, kagbɔɔ li wa lere ya? Ta lee ninunɔ be Kile cebaalaa pu be wa byi wē? ⁴⁸ Yee kunni pu pye sipyii piimu ɗɔ ya fa ge, ma na jo ba yi fugba To Kile wu ɗɔ ya fa fagana lemu na wē.

Yaaga kangana sipya mu

6 ¹ «Yi kaseege yaha yiye na, yi wo Kile koo para li ganha bu da bye na yiye shee ye sipyii na wē. Yi ba lee pyi, yi da ba kuduun ta yi fugba To Kile wu mu wē. ² Ma ba da yaaga ka kan funmɔ fɛɛ mu, ma ganha ba maga wi maye ɗahagbaa na wē. Lee shuun shuun joveɛ pu wa byi Kile-peɛɛɛ piyeye ye, ni kakuutoroyo yi ni, kɔnhɔ p'i da masɔɗɔ taa na yiri sipyii yiri. Can na n'a da yi jo yi mu jo pee ya pu wo kuduun wu ta na xɔ. ³ Ga ma ba da yaaga kan funmɔ fɛɛ mu, ma kanige keɛɛ ba kemu kaan, kamene wogo ki ya yaa na kee ce wē, ⁴ kɔnhɔ kee yakanga ke di bye ɗmɔhɔɗɔ wogo. Lee bu bye mu, ma To wu w'a kanɗmɔhɔɗɔ ɗaa ge, wee na lee wo kuduun kan ma mu.

*5:38 Ekizode 21:24

*5:43 Levitike 19:18

Ɔerege pyegana

(Luka 11:2-4)

⁵ «Yi ba Kile Ɔeri, yi ganha bu da bye shuun shuun jovee pii shi we. Pee wo nidaan wu Ɔe me na yeree na Kile Ɔeri Kile-Ɔerege piyeye yi ni, ni kakuutoroyo yi ni, kɔnhɔ sipyii pu beeri di da pu naa. Can na n'a da yi jo yi mu jo pee ya pu wo kuduun wu ta na xɔ. ⁶ Ga ma ba da Ɔerege pye, je ma puga, m'a gbura ki to wa maye na, m'a Kile Ɔeri. Ma To we w'a keree beeri naa ge, wee na lee wo kuduun kan ma mu. ⁷ Yi ba da Kile Ɔeri, yi ganha ba Ɔerege baa jomɔ yu, yi da guroo pee ninumɔ na y'a yu toɔnii nirehege ni, ba Kile cebaalaa pii ya li pyi we. Pee wa ma giin na pee bu jomɔ pe nehe, na pee jomɔ pe nehe funɔ ni Kile w'a da pee wo Ɔerege ki shɔ. ⁸ Yi ganha bu da yiye yaha pee shi we! Bani yee mago wa yanmuyo yemu na ge, yee To w'a yee ce na ta yee sanha yi Ɔeri wu mu we. ⁹ Y'a Kile Ɔeri mume:

«Wee To Kile, mu wemu wu wa fugba we ni ge,

Mu mege ki pye fefee.

¹⁰ Ma saanra ti pa.

Ma nidaan w'a byi nire ke na,

Ma na jo ba w'a byi pyegana lemu na
fugba we ni we.

¹¹ Wu ninaa nɔlige kan wu mu.

¹² M'a wu kakuuyo yi yafa wu mu,

ba we be ya wu sipyinii wo
kakuuyo yi yafani pu mu we;
p'a yemu pyi wu na ge.

¹³ Ma ganha bu wu yaha wu je nɔwuuro ni we,

ga m'a wu tanha Shitaanni na.

[Bani saanra te, ni sefere te,

ni nɔɔɔ we, yee beeri Ɔe Mu woyo tere baa.

Amiina.]»

¹⁴ «Yi ba sipyii pusamaa wo kakuuyo yi yafani pu mu, yi fugba To wu na ba yi be wo kakuuyo yi yafa yi mu. ¹⁵ Ga yi bu bye yi ya sipyii pusamaa wo kakuuyo yi yafani pu mu we, yi To Kile wu da ba yi be wo kakuuyo yi yafa yi mu we.

Suun legana

¹⁶ «Yi ba da suun le tuun wemu ni, yi ganha bu yi nahaya tanha, ba shuun shuun jovee pii ya li pyi pyegana lemu na we. Pee wa ma pu wo nahaya yi tanha, kɔnhɔ wa beeri bu pu na, wufɔ di li ce na suun p'a le.

Can na n'a da yi jo yi mu, pee ya pu wo kuduun wu ta na xɔ. ¹⁷ Ga ma ba da suun le, ma naha ki je, m'a lasikoli fara ma ɲuŋɔ ki na, ¹⁸ kɔnhɔ sipyii ganha bu li cɛ na suun m'a le wɛ, fo ma To Kile wu ye, wee wemu w'a ma funɲɔ cɛ ge. Ma To Kile wu w'a kaŋmɔhɔɲɔ ki naa ge, wee na lee wo kuduun kan ma mu.

Naafuu tayaŋa nijeŋe

(Luka 12:33-34)

¹⁹ «Yi ganha ba naafuu faari da yeri naha yiye mu ke koŋɔ ke na wɛ. Fyɛnre ni tatɔn ya wu kyɛegi, nagaalaa be di gburaya kyɛegi na jin, na yuli. ²⁰ Ga y'a naafuu faari y'a yeri yiye mu fugba wu ni. Fyɛnre ni tatɔn wa wà di wu kyɛegi wɛ, nagaa be di wa wà wu gbura kyɛegi jé, wu wu yu wɛ. ²¹ Bani xuu wemu ni ma naafuu wa ge, wà ma zɔ wu be funzhaga wa.

Ceepuuro kpɛnge

(Luka 11:34-36)

²² «Sipya ɲii ki ɲe wu ceepuuro sokinna. Ma ɲii ki bu ɲɔ, ma ceepuuro ti bæri na ba bye kpɛnge ni. ²³ Ga ma ɲii ki bu bye ki ya ɲɔ wɛ, ma ceepuuro ti bæri t'a da bye nibiige ni. Ayiwa, kpɛnge ke ki ɲe mu ni ge, piige bu jé kee ni, kee na ɲeri nibiicogɔɲɔ dɛ!

Kile keree ni naafuu keree

(Luka 16:13)

²⁴ «Sipya wa shishiin da já da kapyɛŋɛ pyi ɲuŋɔfɛe shuun mu wɛ. Bani wa na ben wu mu, wa na daan wu mu, kelee wu nɔɔ wa na, wu laraga kɔn we wu na. Yee da já da kapyɛŋɛ pyi Kile mu, yi da ki pyi naafuu be mu wɛ.

Yi Kile pye yi tadaŋa

(Luka 12:22-31)

²⁵ «Lee wuu na n'a da yi jo yi mu, yi ganha ba yi funyɔ shaa ni yi ɲɔshaga ni na naha y'a da li, kelee naha y'a da gbuu wɛ. Yi ganha ba yi funyɔ shaa ni yi cére fàya ni, na naha y'a da leni wɛ. Ta munaa ya ye yalige na, ceepuuro be d'a ye cére fàya na wɛ? ²⁶ Yi shazhɛere te wii fugba we ni. Ti wa yeme nuri wɛ, t'i wa shinma kɔɔn wɛ, t'i wa shinma kemɛɛ na yeri kpɔngɔɔ ni wɛ. Ga yee fugba To wu ti ɲɔ shaa. Ta yee ya ye shazhɛere na na kanha wɛ? ²⁷ Jɔɔ wu wa yee ni, wemu na já ali jeere be fara wuye pyaa shi wu na ni funzhaga ni wɛ? ²⁸ ɲaha na y'i yi funyɔ shaa ni yi cére faleye kaa ni wɛ? Yi sige yaweye yi fyɛngana li wii, y'a fyɛnre nizaara

temu pyi ge! Yi wa kapyenɛɛ pyi wɛ, y'i wa f̄aya shin we! ²⁹ Ga n'a da yi jo yi mu, ali saannaa Solomani ni wu naafuu wu beeri ni, wu f̄aɲa ka ya ke yawege ke ka fyenre nigin be xɔ saana ni wɛ. ³⁰ ɲà ke ki wa sige ki ni nɲaa, na ta na di da ba kee sòrogo ɲiga na ge. Ni Kile ya kee nɔhɔ tɔni lee tɔgana li na, ta wu da ba yee nɔhɔ tɔ xuuni na ye kee na wɛ? Yee n'a daa w'a cèrè dɛ! ³¹ Lee wuu na yi ganha ba yi funyɔ shaa na: «ɲaha wèè da da li wɛ?» kelee «ɲaha wèè da da gbuu wɛ?» kelee «ɲaha wèè di da da leni wù f̄aya wɛ?» ³² Kile cɛbaalaa p'a ye yaɲmuyɔ ye beeri shaa. Yee fugba To wu kunni ya li cɛ na yee mago wa ye yaɲmuyɔ ye na. ³³ Yi fenhɛ ya Kile wo saanra|Kile saanra te ni wu wo tiime pe shaa. Lee kadugo na Kile na ye yaɲmuyɔ ye beeri kan yi mu, na la taha yi na. ³⁴ Yi ganha ba yi funyɔ shaa ni ɲiga kaa ni we! Yi ɲiga keree yaha ɲiga kenɛ ni! Caɲa beeri ki ɲɛ ni ki ɲuɲɔ cɔnrɔmɔ ni.

Yi ganha ba yiye jaagi wɛ!

(Luka 6:37-38, 41-42)

7 ¹ «Yi ganha ba pusamaa jaagi wɛ! Kɔnhɔ yi be ganha bu ba jaagi wɛ. ² Bani jaagigana lemu na yee wa sipyii pusamaa jaagi ge, lee jaagigana le na yee be wa da ba jaagi. Yaaga kemu ni yee wa sipyii pu wo daanna wu pyi ge, kee yaaga ke ninuɲɔ ni yeeye pyaa be wo daanna wa da ba bye. ³ Kagaanra le li wa mu ceboro wu nii ni ge, ɲaha na mu di lee wii, na ta puga tinbara di ɲɛ muyɛ pyaa nii ni, mu di ya lee ɲaa-i wɛ? ⁴ Kelee dii mu di da já ma ceboro pye: «Yere di kagaanra le wolo ma nii li ni!» na ta puga tinbara di ɲɛ mu wuu li ni wɛ? ⁵ Shuun shuun jowɔɔ dɛ, fenhɛ puga tinbara le wolo mayɛ pyaa nii le ni. Lee bu bye ma na já ɲa xuuni, na kagaanra li wolo ma ceboro wu nii li ni.

⁶ «Yi ganha ba fefeere yaɲmuyɔ waa puun mu wɛ! Kɔnhɔ pu ganha bu da ɲmahana ɲeri yi feni p'i yi sheengi sheengi wɛ. Yi ganha ba yi pɛɛwa kuun waa shaalaa mu wɛ! Kɔnhɔ pu ganha bu da wu tanhana tanhana wɛ.

Y'a Kile ɲɛri

(Luka 11:9-13)

⁷ «Y'a ɲɛri, yi na da daa. Y'a zhaa, yi na da ɲaa. Y'a gbura ki kuuni, gbura ki na da muri yi mu. ⁸ Bani sipyaa sipya w'a ɲɛrɛɛ pyi ge, wee na da daa. Wemu w'a zhaa ge, wee na da ɲaa. Wemu w'a gbura ki kuuni ge, gbura ki na da muri weefɔɔ mu. ⁹ Yee wa beeri ja w'a buuri ɲɛri wu mu ge, jɔɔɔ wu wa yee ni wemu na kagerenɛ kan wu ja wu mu buuri wu wege ni wɛ? ¹⁰ Kelee ja wu bu fya ɲɛri wu mu, w'i wɔ kan wu mu fya wu wege ni wɛ? ¹¹ Wee tuun wu ni, yee piimu p'a kolo ge, yee bi yasaaya kangana

ce mu yi nagoo pu mu. Ayiwa, ta yee fugba To wu da ba yasaaya kan fo xuuni yi ñeeriwe pu mu we? ¹² Yi funɗo wa sipyii p'a keree kiimu beeri pyi yi mu ge, y'a kee shi pyi pu be mu, bani wee wu ñe Kile tudunmoo Musa wo saliya we ni Kile tudunmoo pii wo kalaa we.

Kupoo nifenhafhene li wo keree

(Luka 13:24)

¹³ «Y'a jin kupoo nifenhafhene li ni. Bani koo lemu l'a kari kakara ti wo xuu wu ni ge, lee ya peɓe, li tajege ki be d'a peɓe. Sipyinehemee p'a se lee koo le ni. ¹⁴ Ga koo lemu l'a kari ñi sicuumoo pu ni ge, lee koo l'a cere, li tajege ki be d'a cere. Sipyii piimu p'a jin lee ni ge, pee ya ñe we.

Ki yaseye feni p'a tige ceni

(Luka 6:43-44)

¹⁵ «Piimu p'a puye faanna na Kile tudunmoo pee ñe ge, y'a yiye kaseri pee na! Pu ma ma yee mu ba dubyaa ñe we, ga p'i ñe yacoyo. ¹⁶ Pu kapyegge ki na y'a da ba pu ce. Ta ezezen|Ezezen tige nile ya daa me xhuyo tige na? Kelee ta nitoroo na da xhutoo tige na? ¹⁷ Tige kemu ya oo ge, yaseye nizaaya k'a byi; tikuoo be di yaseye niguuyo pyi. ¹⁸ Tisaana da ga ja yaseye niguuyo pye we; tikuoo be di wa da ga ja yaseye nizaaya pye we. ¹⁹ Tige beeri ki ñe ki ya nagoo nizaamaa pyi-i ge, kee na ba gon, na ki wa na ni. ²⁰ Lee cegana li na yee da ba tudunmoo kafinejuu pu ce pu kapyegge ki na.

Piimu pu da ba je Kile wo saanra ti ni ge

(Luka 13:25-27)

²¹ «Sipyii piimu beeri p'a ne pyi: «Kafoo, Kafoo» ge, pee beeri wa da ba je fugba saanra ti ni-i de, fo piimu ye p'a ne fugba To wu wo nidaan wu pyi ge. ²² Kiiri wu cagoo sipyinehemee na ba yu na: «Kafoo, Kafoo, ta wee ya keree nibanaa jo mu mege na, na jinaa kori yeege yama fee ni, na kakanhanaa ñeherene pye mu mege na we?» ²³ Wee tuun wu ni ne ma li she pu na jo: «Ne yee ce bada we. Yee kakuubyii piiri, yi laha na taan de!»

Puga nohshanma p'a jatani xuuni

(Luka 6:47-49)

²⁴ «Lee wuu na, sipyaa sipya w'a ne jomoo pu nuri, na pu koo naari ge, weefoo ya foro na fungoo fo wa feni, wemu ya wu puga yereje faaya oo ni ge. ²⁵ A zangoo di ba ni kafegoo ni, a gbalaa p'i ni fo na golo wo. Ga lee la shishiin ya ja ke puga ke shan we, bani faaya na ki noho ya teje. ²⁶ Ga sipyaa sipya ba ne jomoo pu nuri, wufoo di ya pu koo naari we,

weefɔɔ ya foro fungɔngɔ baa fɔɔ wa feni, wemu ya wu wo puga yereŋe gbazhenhe juuɔ ni ge. ²⁷ A zangbɔhɔ di ba ni kafɛɛgbɔhɔ ni. A gbalaa p'i ji fo na golo wo. A kee puga k'i gurulo. A ki togana di golo.»

Yesu wo fanha ki keree

²⁸ Ayiwa, ba Yesu ya wee kalaa wu kan xɔ wɛ, a wu kalaa wu kangana l'i sipyiire ti naha wɔ xuuni, ²⁹ bani wu wo we, ni pu wo saliya karamɔgɔlɔɔ pu wo wu bye ninumɔ wɛ. Wu wo kalaa wu bi byi ni sefɛere ni.

Yesu ya togo fɔɔ wa cuuɔɔ

(Marika 1:40-45; Luka 5:12-16)

8 ¹ Ayiwa, ba Yesu ya tigi faaboboɔɔ ki na we, a sipyiire nipehere di daha wu feni. ² Wee tuun wu ni a togo fɔɔ wa di fulo wu na, na nuguro sin wu fɛɛ ni, na wu pye: «Kafɔɔ, mu bu sɔɔ, go mu na já nɛ cuuɔɔ.» ³ A Yesu di wu keŋe yeege, na gbɔn wu na, na jo: «Nɛ sɔɔ mu wu cuuɔɔ!» Taapile ni a togo k'i xhɔ, a wu bye fɛɛfɛɛ. ⁴ Lee kadugo na a Yesu di wu pye: «Kasɛɛge yaha mayɛ na, ma ganha bu ye naha jo wa shishiin bɛ mu wɛ. Ga she mayɛ she saraya naha shɔɔnriwɔɔ wu na. Musa ya saraga kemu kaa jo ge, m'a kee wolo. Kee na ba li she na m'a cuuɔɔ.»

Sɔɔsɔsɔii juuɔɔfɔɔ wa wo kapyebye ya cuuɔɔ

(Luka 7:1-10)

⁵ Ayiwa, ba Yesu ya jé Kaperinɔmɔ kulo li ni wɛ, a sɔɔsɔsɔii juuɔɔfɔɔ wa di fulo wu na, na wu jɛeri na: ⁶ «Kafɔɔ, nɛ kapyebye wu nizinnege ki jɛ puga. Wu kabanuyo shuun wu bɛeri w'a xu. Kanhama pu jɛ wu juuɔɔ ni fo pu nigbɔ.» ⁷ A Yesu di wu pye: «N'a da zhe wu cuuɔɔ.» ⁸ Ga, a wee sɔɔsɔsɔii juuɔɔfɔɔ wu jo: «Kafɔɔ, nɛ yaa mu wu jé nɛ puga wɛ. Ga jɔmɛɛ nigin ye jo, lee na nɛ wo kapyebye wu cuuɔɔ. ⁹ Bani juuɔɔfɛɛ pii wo fanha nɔhɔ ni nɛ jɛ, sɔɔsɔsɔii pii di jɛ nɛ bɛ mu. Nɛ bu wee wa pye: «She!» W'a gari. Nɛ bu wa bɛ pye: «Pa!» Wee bɛ na ba. Nɛ bu na kapyebye wu pye: «Le pye!» W'a lee pye.» ¹⁰ Ba Yesu ya pee jomɔ pu logo wɛ, a lee di wu fo. Sipyii piimu p'a taha wu feni ge, a wu pee pye: «Can na n'a da yi jo yi mu, nɛ sanha we wo n'a daa wu tuugo ja sipya wa shishiin mu Izirayeli fiige ki ni wɛ. ¹¹ N'a da yi jo yi mu sanha jo sipyinehemɛɛ na ba ba na yiri Kile-nɔhɔ ni camutomɔ ni. Pee ni Ibirayima ni Ishaaga ni Yakuba ye na ba binne diin, na li fugba saanra ti ni. ¹² Ga fugba saanra ti mege ya taha piimu na ge, pee na ba wá kpeenge na nibiige ki ni. Pee na ba mehɛɛ suu wà, na ganhaa kuri.» ¹³ Lee kadugo na a Yesu di sɔɔsɔsɔii juuɔɔfɔɔ wu pye: «Ta se puga! Lemu m'a sha ge, lee li pye ma mu na saha ni ma n'a daa wu ni.» A wu kapyebye wu juuɔɔ lee taapile li ni.

Yesu ya yama fee niñhemee cuuḡ

(Marika 1:29-34; Luka 4:38-41)

¹⁴A Yesu di gari Pyeeri kaban, na she Pyeeri yafezho wu ta w'a sinne ceefuuro keñe ni. ¹⁵A Yesu di gbɔn wu keñe na, a ceefuuro t'i wu yaha. A wu yiri, na wu keree yaa. ¹⁶Ba yakoḡ k'a pa nɔ we, a sipyii p'i ganha na ma Yesu mu ni sipyii niñhemee ni, jinaa ñe piimu ni ge. A wu pee jinaa pu kori yeege pee sipyii pii ni juu nigin na, na yama fee pu beeri cuuḡ. ¹⁷Lee funḡ ni Kile tudunmɔ Ezaɣi bi jomɔ pemu jo ge, a pee nɔ di fa na: «W'a juḡ le wèe wo fanhaxhoḡ ti taa, ni wèe wo yama pu ni.»*

Piimu p'a bi giin p'i daha Yesu feni ge

(Luka 9:57-62)

¹⁸Ba Yesu ya sipyiire ti ja t'a pa wu kuuri we, a wu wu kalaapiire ti pye: «Wù she gba wu kadugo.» ¹⁹A saliya karamoḡ wa di fulo Yesu na, na wu pye: «Wù karamoḡ, xuu beeri ni m'a se ge, ne na daha ma feni.» ²⁰A Yesu di wu pye: «Sige puun wa ni wejeye ni, fugba shazheere di ñe ni shiire ni. Ga tashoḡ wa Sipya Ja wu mu kemu ñe wuyè pyaa wogo we.» ²¹A wu kalaapiire la be di wu pye: «Kafɔ, na yaha di ba fenhe na to wu le.» ²²A Yesu di wee pye: «Xuu pu yaha sipyixuyo ye mu yee di da pee leni, m'a daha na feni!»

Yesu ya kafegboho ka yereḡ

(Marika 4:35-41; Luka 8:22-25)

²³Lee kadugo na a Yesu ni wu kalaapiire t'i jé kari koḡo ka ni. ²⁴Taapile ni a kafegboho ka di yiri lɔho ki juḡ ni fo na lokuruyo pye yi na zhaa di koḡo ki tɔ. Lee bi Yesu ta wu na ḡmunɔ. ²⁵A wu kalaapiire t'i fulo wu na, na wu ñe, na wu pye: «Kafɔ, wù na da gori lɔho ni, yiri m'a wù juḡ wolo!» ²⁶A Yesu di pu pye: «Ñaha na yee di fyagi me we? Yee n'a daa w'a cère de!» Wee tuun wu ni a wu yiri, na sele kafegge ke ni lokuruyo yi na, a tunmɔ pu beeri di yere. ²⁷A lee di bye pii sipyii pii mu kakanhana, a p'i jo: «We ná we di ñe sipya weke tuugo, fo kafegge ni lɔho be na wu ñomèe conì we?»

Yesu ya jinaa kori yeege namaa shuun wa ni

(Marika 5:1-20; Luka 8:26-39)

²⁸Ayiwa, ba Yesu ya nɔ gba wu kadugo yiri, Gadara fiige ki ni we, a namaa shuun wa di foro faya yi ni, na ba wu juḡ círi. Jinaa pu bye pee ni. Pu bi sii kolo kolo fo na koo li pye sipya be ya gbara w'a doroo li ni

* 8:17 Ezaɣi 53:4

nige wε. ²⁹ A p'i jɔ kɔn na xhuulo, na yu: «ɽaha mu di zhaa wεe feni wε, Kile Ja we? Kanhama m'a pa di ba zhan wù jɔɔ ni, na ta pu tuun di sanha nɔ-ε ya?» ³⁰ Lee bi shaagbaga nijeɲe ka ta ki na naha wà taliige ni. ³¹ A jinaa p'i Yesu jεeri na: «Ma bu wù kɔri, ma di wù yaha wù she jé pii shaalaa pii ni.» ³² A Yesu di jo: «Y'a se!» A p'i foro namaa shuun wu ni, na she jé shaalaa pu ni. A kee shaagbaga ki bεeri di gburogi, na digi yaɲa gologoloyo yi ni, na she jé gba lɔhɔ ki ni, na xhu wà. ³³ A pee shaanahamaa p'i baa kari kanha ki ni, na she yi bεeri paari. Lemu l'a bi pye pii jinaa sipyii shuun we na ge, a p'i yee bε jaha jo. ³⁴ Wee tuun wu ni, a kulo li sheen pu bεeri di foro, na she Yesu jɔɔ círi. Ba p'a wu ja wε, na wu keme jεeri na wu foro pu wo fiige ki ni.

Yesu ya ná kabanuxuyo shuun fɔɔ wa cuuɲɔ

(Marika 2:1-12; Luka 5:17-26)

9 ¹ Wee tuun wu ni a Yesu di kɔrɔɔ ka lɔ, na guri gba wu kɔn sanha, na ba wuye pyaa wo kulo li ni. ² A sipyii pii di ba wu mu ni ná kabanuxuyo shuun fɔɔ wa ni yasinnege ka na. Ba Yesu ya pee wo n'a daa wu ja wε, na ná kabanuxuyo shuun fɔɔ wu pye: «Na ja, lowaa le maye ni, ma jurumu w'a yafa ma mu.» ³ Wee tuun wu ni a saliya karamɔɔɔɔ pii di ganha na yu puye funyɔ ni na: «Kile mege we ya gyεegi mε.» ⁴ Yemu p'a bi yu puye funyɔ ni ge, a Yesu di yee cε, na pu pye: «ɽaha na ke fungɔnkuuɲɔ ke d'a tigi yee funyɔ ni wε?» ⁵ Na jo: «Ma jurumu w'a yafa ma mu.» kelee na jo: «Yiri, ma da jaari!» Leke l'a faha wε? ⁶ Ga kɔnhɔ y'i li cε na se wa Sipya Ja wu ni w'a sipyii pu wo jurumu wu yafani pu mu jije ki na.» A wu kabanuxuyo shuun fɔɔ wu pye: «Yiri, m'a ma yasinnege ki lɔ, ma da se puga!» ⁷ A wu yiri, na gari puga. ⁸ Ba sipyiire t'a lee ja wε, na fya. A p'i baraga taha Kile na tee sefεere ti tuugo gan wuu na sipyii mu.

Yesu ya Macoo yiri

(Marika 2:13-17; Luka 5:27-32)

⁹ A Yesu di laha wee xuu wu ni, na gari. Wu nigariwo, a wu ná wa nidεenge ja fanhafεe pu wari wu tashɔɔ ki ni, wu mege di je na Macoo. A wu wee pye: «Taha na feni.» A Macoo di yiri, na daha wu feni. ¹⁰ Caɲa ka a Yesu di ba gari Macoo kaban. Na wu yaha wu na li. A fanhafεe wari shɔvεε ni jurumupyii nijehemεε piitiilee bε di she binne na li ni wu ni, na fara wu kalaapiire ti bε na. ¹¹ Ba Farizheen p'a lee ja wε, na ganha na Yesu wo kalaapiire ti pyi: «ɽaha na yee wo karamɔɔɔ w'i li ni fanhafεe wari shɔvεε, ni jurumupyii piitiilee bε ni wε?» ¹² Ba Yesu ya yee logo wε, na jo: «Sicuumɔ fεε mago je werε fɔɔ na wε, fo yama fεε. ¹³ Yi she yi funyɔ sha ni pe jomɔ pe kɔri ni na: «Y'a jɔɔ jaari yiye na, nε Kile wa lee feni

na toro saraya tàan.» Bani sipyii piimu p'a tii ge, nɛ ta pa di ba pee yiri wɛ, fo jurumupyii.»

Kalaa nivomɔ ni kalaa nile keree

(Marika 2:18-22; Luka 5:33-39)

¹⁴ Lee kadugo na a Yohana Batizelipye wo kalaapiire t'i fulo Yesu na, na wu yege na: «Ɔlaha na wèe ni Farizhɛɛn di suun leni, na ta mu wo kalaapiire t'i ya leni-i wɛ?» ¹⁵ A Yesu di pu ɲɔ shɔ na: «Cenabun poo* kaafɛɛ na já ɲahaya tanha na pu ni cenabun poo wu yaha shiizhan ya? Bada! Ga caɲa ka wa ma, cenabun poo wu na ba shɔ pu na, p'a ganha na suun leni wee tuun wu ni.

¹⁶ «Sipya wa shishiin da ga favonɔ tara falege na wɛ. Lee bu bye, favonɔ li na falege ki kile zhɛngi, kee tashengeɲe ki na bɛle. ¹⁷ Duvɛn nivomɔ be di ya leni foroyo nileyɛ ni wɛ. Lee bu bye bɛ, foroyo yi na zhɛngi, duvɛn wu na wo, foroyo yi be na gyɛɛgi. Ga foroyo nivoyo ni duvɛn nivomɔ ya leni. Lee bu bye, ma da buun ka shishiin ni wɛ.»

Yesu ya cee wa cuuɲɔ, na ɲahagbaa fɔɔ wa wo poro nixhugo ɲɛ

(Marika 5:21-43; Luka 8:40-56)

¹⁸ Na Yesu yaha pee jomɔ pu na, a Yawutuu wo ɲahagbaa fɔɔ wa di ba nuguro sin wu fɛɛ ni, na wu pye: «Nɛ poro fuceɛɛ l'a xu nime nime. Ga pa ma keɲɛ taha wu na, wu na ɲɛ.» ¹⁹ A Yesu ni wu kalaapiire t'i yìri, na binne kari ni wu ni. ²⁰ Lee bi cee wa bɛ ta w'a yee ke ni shuun ta shishan na woni wu feni. A wee cee w'i ba Yesu kadugo yìri, na ba gbɔn wu fadegeɲɛ na. ²¹ Wee cee wu bi yi yu wuyɛ funɲɔ ni na: «Nɛ bu sii já ta kpɔn yɛ wu fadeɲɛ ke na, nɛ na juuɲɔ.» ²² A Yesu di ɲmahana ɲeri, na wee cee wu ɲa, na wu pye: «Na poro, lowaa le mayɛ ni, ma n'a daa w'a ma cuuɲɔ.» Taapile ni a cee wu juuɲɔ. ²³ Ba Yesu ya nɔ wee ɲahagbaa fɔɔ wu kaban na faanwii pu ɲa, na sipyiire ti bɛ ta tunmɔ pu na wɛ, ²⁴ a w'i jo: «Yi yìri foro, bani pya wu ya ta xu wɛ, ga w'a ɲmunɔɔ.» A p'i ganha na wu la wo. ²⁵ Ba sipyiire t'a foro wɛ, a Yesu di jé puga ki ni, na pya wu co wu keɲɛ ke na, a pya w'i yìri. ²⁶ A lee kaa l'i jaaga na kee fiige ki bɛeri círi.

Yesu ya fyɛnmɛɛ shuun wa ɲii mugi

²⁷ A Yesu di yìri wee xuu wu ni, na gari. A fyɛnmɛɛ shuun wa di daha wu na, na seɛ, na yu: «Dawuda Ja, ɲuɲɔ ɲaari wù na.» ²⁸ Ba w'a nɔ puga wɛ, a fyɛnmɛɛ p'i fulo wu na. A wu pu yege na: «Yee ya dà li na na nɛ na já yee ɲii ki mugi ya?» A p'i jo: «Uun, Kafɔɔ.» ²⁹ Wee tuun wu ni a Yesu di gbɔn pu ɲii ki na, na pu pye: «Lemu y'a zhaa ge, li pye yi mu na saha

* 9:15 Yohana 3:29

ni yi wo n'a daa wu ni.»³⁰ A pu jii k'i mugi. A Yesu di yi jo waha pu mu na: «Yi ganha bu sipya wa shishiin yaha wu le ce we!»³¹ Ga, a p'i gari, na she ganha na Yesu kaa yu kee fiige ki beeri ni.

Yesu wo fanha ki ya ta yiri Shitaanni yiri we

³² Ba Yesu ya pa foro wa na ganji we, a sipyii pii di ba wu mu ni na wa ni, jina wu bye wu ni. Wee bi wu pye bobo.³³ A Yesu di wee jina wu kori, a na wu ja na yu. A l'i bye kakanhana sipyiiire ti beeri mu. A p'i ganha na yu na: «Le kaa le la tuugo sanha bye ja Izirayeli fiige ki ni bada we!»³⁴ Ga, a Farizheen pu kunni di ganha na yu na: «Jinaa juyofa fanha ni, w'a jinaa pu kori.»

Sipyiiire ti jinaara ya je Yesu ni

³⁵ Yesu bi paari kulogoo ki beeri ni: kugbaha fara kupiiire na, na sipyiiire ti kalaa pu Kile-peene piyeye yi ni. Wu bi fugba saanra ti Jozaama pu yere li pyi, na sipyii pu wo yama tuuyo yi beeri xuu, ni pu fanhaxhoro ti beeri.³⁶ Ba w'a sipyiiire ti ja we, a pu jinaara di je wu ni. Bani sipyiiire ti bi sii kanha, samaha be di je pu ni we, ba nahawo baa dubyaa je we.³⁷ Ayiwa, a wu wu kalaapiire ti pye: «Shinma nigambaama w'a nehe, ga kapyebyii pu d'a cere.»³⁸ Lee wuu na, yi shinma wu kafa wu jeri na wu kapyebyii pii be tun sanha, p'i she wu shinma wu kon.»

Yesu kalaapiire ke ni shuun we

(Marika 3:13-19; Luka 6:12-26)

10¹ Lee kadugo na a Yesu di wu kalaapiire ke ni shuun wu yiri, na fanha kan pu mu p'a jinaa kori p'a yeege sipyii ni, p'i da yama tuuyo beeri xuu, ni fanhaxhoro ti beeri.² Pee Tudunmo ke ni shuun wu meye yi wa ye: Nizhiime wu je Simo p'i wu pyi na Pyeri, ni wu ceborona Andire. Zebede jalaa shuun: Yakuba ni Yohana.³ Filipe ni Batelemi; Tomasi ni Macoo, wee wemu wu bi fenhe pye fanhafee wari shawo ge; Alife ja Yakuba ni Tade;⁴ Simo wemu wu bi bye Zelotee kurajo ki ni ge, ni Zhuda Isikarioti, wee w'a pa Yesu le kenje ni.

Yesu ya wu kalaapiire ke ni shuun wu tun

(Marika 6:7-13; Luka 9:1-6)

⁵ A Yesu di kalaapiire ke ni shuun wu tun, na pu pye: «Shi wemu je Yawutuu we, yi ganha bu she wee yiri we! Yi ganha bu da je Samari sheen wo kulo la shishiin be ni we!»⁶ Izirayeli fiige ki sipyii piimu p'a piin ba dubyaa je-ε ge, yi she pee yiri.⁷ Yi nigariwuu, y'a sipyii pu yeri, yi da yi yu pu mu na fugba saanra t'a teene!⁸ Y'a yama fee pu cuajo! Yi da xuu

pu j̄eni! Y'a togo f̄ee pu cuuṅɔ, yi da pu pyi f̄eef̄e! Yi da jinaa pu k̄ori y'a yeege sipyii pu ni! Ma fuu na y'a lee ta, yi be p'a li kaan ma fuu na. ⁹Yi ba gaan̄i, yi ganha bu sanni kelee warifyen lɔ w̄e! Yi ganha bu waripyaa be lɔ le yiye feni w̄e! ¹⁰Yi ganha bu kush̄eyereye, kelee fadeye shuun, kelee tanhaya, kelee publiin lɔ w̄e! Bani kapyebye ya sii yaa ni wu j̄olige ni. ¹¹Yi bu j̄e kulo beeri ni, kugbɔɔ la, kupire la, yi see sipya sha wemu na zɔɔ wu yi tirige ge. Y'i diin weefɔɔ mu fo yi kariduun ba she nɔ. ¹²Yi ba da j̄e puga beeri ni y'i f̄enhe f̄o pye na: «Kile wu j̄aṅiṅe kan yi mu!» ¹³Kee puga ki bu da k'a yaa ni yi wo j̄aṅiṅe ki ni, kee na digi pu na. Ga kee puga ki ba da ki ya yaa ni yi wo j̄aṅiṅe ki ni w̄e, yi wo j̄aṅiṅe ki na guri na pa yi mu. ¹⁴Puga beeri kelee kulo beeri l'a she li da yi tirige w̄e, kelee pu ya yi jomɔ logo w̄e, yi ba f̄oro wee xuu wa ni, y'i yi tɔɔɔ gbazhenhe jahara wo w̄a. ¹⁵Can na n'a da yi jo yi mu jo Sod̄omu* ni Ḡom̄ɔri|Sod̄omu ni Ḡom̄ɔri sheen wo kanhama keree na ba b̄oɔ lee kulo li wogoo na kiiri wu cagɔngɔ.»

Kanhama pemu p'a ma ge

(Marika 13:9-13; Luka 21:12-17)

¹⁶«Li wii, n'a yi tun na kari ba dubyaa j̄e m̄e yacoyo niṅe ni w̄e. Wee tuun wu ni, yi kas̄ege yaha yiye na ba wɔlɔɔ j̄e w̄e! Y'i bye sipyii piimu ya la yu ni wa ni w̄e, ba gbegbe shazheere j̄e w̄e! ¹⁷Y'a yiye kaseri sipyii pii na de, bani pu na ba yi leni kiirikɔɔn kuruyo yi keṅe ni, na yi kp̄ɔɔn ni kashengee ni pu wo Kile-peṅe piyeye yi ni. ¹⁸Pu na ba se ni yi ni gbaf̄en̄erēe ni saannaa mu ne mege wuu na. Lee na ba bye kapuṅɔ yi na Kile wo Jozaama pu jo pu mu, na pu jo shi wusama be mu. ¹⁹Pu ba yi leni keye ni tuun wemu ni, yi nijoyo ni yi jogaṅaa ganha bu da bye yi mu funzhaga w̄e. Jomɔ pemu y'a da ba jo ge, pee na ba digi yi funyɔ ni wee tuun wuȳe pyaa ni. ²⁰Bani yiye pyaa wa da ba bye pee jomɔ pe jovee w̄e, ga yi To Kile wu wo Munaa li l'a da ba yu yi j̄oɔ na.

²¹«Ceboro na ba wu ceboro le keṅe ni, k̄nhɔ p'i wu gbo. To na ba lee tuugo pye wu pya na. Nagoo be na ba ȳiri pu sef̄e feni, k̄nhɔ p'i pu gbo. ²²Sipyii beeri na ba yi kɔ ne mege wuu na, ga wemu bu j̄a luu mara fo t̄ehene na, weefɔɔ na zhɔ. ²³Pu ba yi kana kulo la ni, yi ma baa kari latii ni! Ga n'a da yi jo yi mu jo yani yee pu Izirayeli kulogoo ki beeri jaari ge, Sipya Ja wu na guri ba.

²⁴«Kalaapire ya pele li kalaato na w̄e; kapyebye ya pele wu j̄uṅɔɔ na w̄e. ²⁵Kalaapire t̄ehene li wa na pye ba li kalaato wu j̄e w̄e. Kapyebye be t̄ehene li j̄e na pye ba wu j̄uṅɔɔ j̄e w̄e. Ni p'i wa kp̄ɔɔn f̄ɔ wu mege

*10:15 Sod̄omu ni Ḡom̄ɔri: Zhenzi 19:1-21; 18:20

yiri na Belizebuli,* mege kemu na ba yiri kpɔɔn li sipyii pu na ge, ta kee da ba golo Belizebuli na we?

Wemu na p'a yaa na fyagi ge

(Luka 12:2-7)

²⁶ «Wee tuun wu ni yi ganha ba fyagi sipyii na we! Bani yaaga ka shishiin niɲmɔhɔɲɔ wa kemu da ba foro kpɛenge na we. Kaɲmɔhɔɲɔ la shishiin wa lemu da ba je we. ²⁷ N'a yemu yu yi mu nibiige ni ge, y'a yee yu kpɛenge na! Y'a kalɔhɔɔ temu nuri ge, y'a duri kataya na yi da yee caaga! ²⁸ Piimu na já sipya gbo, na ta p'i da já yafiin be pye wu munaa na-ε ge, yi ganha ba fyagi pee na we! Ga, wemu wu da já sipya gbo, na ma munaa be le Jahanɛmɛ ni ge, y'a fyagi wee na! ²⁹ Ta cɔnrilɔɔ shuun be p'a berɛɛ wari pile we? Ga lee be na, ali wee wa nigin be, wu ya dun niɲe na yee To Kile wu gaɲa ni we. ³⁰ Ga yee kunni, Kile ya ali yee puɲhiire teye pyaa beeri ɲɔ cɛ. ³¹ Lee wuu na yi ganha ba fyagi we; y'a ye cɔnrilɔɔ niɲɛhɛmɛ na!

Na sɔɔ Yesu na kelee na she wu ni

(Luka 12:8-9)

³² «Sipyaa sipya w'a yere li na sipyii naha tãan na ne wo wee ɲe ge, ne be na ba yere li na na fugba To wu naha tãan, na weefɔɔ ɲe ne wo. ³³ Ga wemu bu foro ne kaa tãan sipyii naha tãan, ne be na ba foro weefɔɔ kaa tãan na fugba To wu naha tãan.

ɲaɲiɲe be we, ga ɲmɔpara li

(Luka 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ «Yi ganha ba giin na ɲaɲiɲe ni ne pa ɲiɲe ke na-ε de! Ne ta pa ni ɲaɲiɲe ni we, fo ɲmɔpara. ³⁵ Ne pa na pa beganhara le ja ni wu to te ni, porofɔɔ ni wu nu te ni, ni ja sho ni wu yashɔ te ni. ³⁶ Sipyaa puga sheen ye pyaa ki da ba bye wu pɛɛn. ³⁷ Sipyaa sipya to kelee wu nu kaa l'a taan wu mu na toro ne tãan ge, weefɔɔ ya yaa ni ne ni we. Sipyaa sipya ja kelee wu poro kaa l'a taan wu mu na toro ne tãan ge, weefɔɔ ya yaa ni ne ni we. ³⁸ Sipyaa wemu ya wu korikoritige ɔ, na daha ne feni we, weefɔɔ ya yaa ni ne ni we. ³⁹ Sipyaa wemu w'a giin wu wu munaa mara niɲaa ge, wee na ba buun li ni ɲiga na. Ga wemu w'a bɔnri wu munaa ni niɲaa ne wuu na ge, wee na ba wu munaa ɲuɲɔ wolo ɲiga na.

* **10:25 Belizebuli:** Wee ɲe jinaa wo ɲuɲɔɔ we, wee wemu wu ɲe Shitaanni ge.

Kasaan̄aa footɔɔ

(Marika 9:41)

⁴⁰ «Sipyaa wemu bu yee co xuuni, ne w'a co xuuni. Sipyaa wemu bu ne co xuuni, we w'a ne tun ge, we w'a co xuuni. ⁴¹ Sipyaa wemu bu Kile tudunmɔ wa co xuuni, na bani Kile tudunmɔ wu je wii, kuduun we w'a yaa ni Kile tudunmɔ ni ge, weefɔɔ na wee ta. Sipyaa wemu bu sipyitiime co xuuni, na bani w'a tii, kuduun wemu w'a yaa ni sipyitiime ni ge, wufɔɔ na wee ta. ⁴² Can na, n'a da yi jo yi mu, sipyaa sipyaa w'a cɛɛgbuu jii lojiŋe nidiige ye pyaa be kan we nɔhɔcɛɛɛ we wa mu, na bani wu je ne kalaapire ge, weefɔɔ da ga fɔ lee wo kuduun ni we.»

Yesu labye w'a li shee na Shɔvɔɔ wu je wii

(Luka 7:18-35)

11 ¹ Ayiwa, ba Yesu ya wee kalaa wu kan xɔ wu kalaapiire ke ni shuun wu mu we, a w'i yiri wee xuu wu ni, na shee ganha na sipyii pu kalaa, na Kile Jozaama pu yere li kaan pu mu kabanugo kulogoo ki ni. ² Lee bi Yohana Batizelipye ta w'a Shɔvɔɔ wu kapyegege ki beeri kaa logo na wu yaha kaso wu ni. Wee tuun wu ni a w'i wu kalaapiire ta tun wu mu na pu shee wu yege na: ³ «P'a Shɔvɔɔ wemu kaa jo na wu na ba ba ge, mu wu wa laa, ta wu watii naha wii?» ⁴ A Yesu di pu ɔɔ shɔ na: «Y'a lemu jaa, na yemu nuri ge, yi shee lee paari Yohana mu na: ⁵ Fyenmɛɛ wa jaa, faannaa di jaari, togo fee di juuŋɔ, ɔɔdunmɔ di nuri, xuu di jeni, Kile Jozaama p'i yu la baa fee mu. ⁶ Sipyaa wemu juuŋɔ ya kyɛɛgi ne na we, weefɔɔ je duba pya.» ⁷ Ba Yohana wo kalaapiire t'a kari we, a Yesu di ɔɔ kɔn na yu ni sipyire ti ni Yohana shizhaa na na: «Jaha yee d'a shee wii siwaga ki ni we? Kafɛɛge ya wahagaanra lemu jeri ge, lere ya? ⁸ Wee tuun wu ni yee d'a shee naha wii we? Fazaaya fɔɔ ge? Ga piimu p'a fazaaya leni ge, pee ya daa saannaa piyeye ni. ⁹ Yee d'a shee naha wii we? Kile tudunmɔ ge? Uun, n'a da yi jo yi mu jo ali w'a pele Kile tudunmɔ na. ¹⁰ Bani l'a ka Kile Kafila wu ni wu shizhaa na na:

«Li wii, n'a na tudunmɔ we tun ma nahagbaa na
wu ma koo li yaà yaha ma naha na.»*

¹¹ Can na n'a da yi jo yi mu jo sipyaa wa shishiin sanha se Adama nagoo ni wemu w'a pele Yohana Batizelipye na we. Ga lee be na fugba saanra ti wo sipyii pu beeri wo nifenhefenhene ya pele wu na. ¹² Na co Yohana Batizelipye wo Kile Jomɔ pu yere li na, fo na pa ɔɔ nime na, yatenwaya na fugba saanra t'a daa. Piimu p'a yatenye waha ge, pee p'a ti taa. ¹³ Kile tudunmɔ pu beeri, na fara Kile tudunmɔ Musa wo saliya wu na, pee

* 11:10 Malaki 3:1

beeri ya fugba saanra ti kaa jo, fo na pa ɔ Yohana Batizelipye wo tuun wu na. ¹⁴ Yi bu da yi na giin di yi naha ce, Kile tudunmɔɔ Eli wemu wo ba kaa l'a fenhe jo ge, Yohana wu ne wee Eli we. ¹⁵ Wemu na logo ge, wu logo.

¹⁶ «Ne na ja ninaa wo sipyii pii taanna ni jɔɔ ye ni we? Pu ne ba nɔhɔpiire ta ne we, temu ya tiin pinnere kpeenge na ge, na pu kaafee pyi: ¹⁷ «Wee ya faangaa wi yee mu, yee di ya ta xɔnhɔ we. Lee kadugo na a we di yamehe su yee mu yee di ya ta yiye ninaara yahana yaha we.»

¹⁸ Bani Yohana ya pa, wu ya li we, w'i ya gbuu we. A p'i jo na: «Jina wu ne wu ni.» ¹⁹ A Sipya Ja wu ba, na ganha na li na gbuu, a p'i jo na: «Lanehere fɔɔ ni gba fɔɔ wu ne we na we. Fanhafee wari shɔvee ni jurumupyii pii be wo napii wu ne wii.» Ga kapii ya kan Kile wo fungɔngɔ feere ti mu wu kapyegge ki gbɔɔ ni.»

Kulogoo kiimu k'a Yesu jomɔ pu she ge

(Luka 10:13-15)

²⁰ Ayiwa, Yesu ya wu kakanhanjaa nigbɔhɔɔ ki fanha pye kulogoo kiimu ni ge, a wu ɔɔ kon na kee kaa yu. Bani kee kulogoo ki sheen ya ta ɔɔ na daajeje jo pu wo jurumu wu na we. A w'i jo: ²¹ «Bɔɔngɔ ki wa yee Korazen sheen wogo! Bɔɔngɔ ki wa yee Betisayida sheen wogo! Bani kakanhanjaa kiimu k'a pye yee ni ge, kee da bi bye Tiiri ni Sidɔn kulogoo ki ni, nime bi da pee ta pee ya daajeje jo, na pu jurumu wu yaha l'a mɔ, na bɔɔɔɔ le puye na, shɔɔɔɔ ni. ²² Lee wuu na, n'a da yi jo yi mu jo Tiiri ni Sidɔn wo kanhama keree na ba bɔɔɔ yee wogoo ki na kiiri wu cagɔngɔ. ²³ Mu do Kaperinɔmɔ? Go mu wa giin na mu na ba yirige fo fugba we ni ya? Ahayi de! Mu da ba dirige fo Jahaneme we ni. Bani kakanhanjaa kiimu k'a pye mu ni ge, kee da ba bye Sodɔmu kulo li ni, nime bi da li ta li na ne sanha. ²⁴ Lee wuu na, n'a da yi jo yi mu jo Sodɔmu wo kanhama pu na ba bɔɔɔ mu wo pu na kiiri wu cagɔngɔ.»

Yesu w'a nɔmɔɔ kaan

(Luka 10:21-22)

²⁵ Wee tuun wu ni a Yesu di jo: «Na To Kile, fugba ni niɔɔ ki Kafɔɔ, n'a baraga taha ma na, bani m'a kii keree kii nɔmɔɔ fungɔɔɔ feɔ ni kalaagbɔ feɔ na, na ki she nɔhɔpiire na. ²⁶ Uun, na To Kile, bani lee l'a taan mu mu. ²⁷ Ne To w'a keree ki beeri le ne keɔɔ ni. Wa shishiin ya Kile Ja wu ce we, fo To Kile wu ye nigin. Wa shishiin be di ya To Kile ce we, fo wu Ja wu ye nigin, ni wu la ne wu To wu she sipya wemu na ge. ²⁸ Y'a ma na mu, yee piimu beeri p'a kanha, tuguro di ne yi nuyɔ ni ge; ne na nɔmɔɔ kan yi mu. ²⁹ Yi na wo zhu wu taha yi katiye ni, y'i yere ne di da yi kalaa, yi

zɔɔ pu na tifahama ta. Bani ne juɔ k'a peɔi, ne luu be d'a taan. ³⁰ Ne wo zhu wu ya dugo we, fanha be di ne ne wo tuguro ti ni we.»

Yesu ya yemu jo cadeenge ki keree na ge

(Marika 2:23-28; Luka 6:1-5)

12 ¹ Caɔa ka Yesu ni wu kalaapiire t'a pa doroo shinma kereye ya te ni. Kee caɔa k'i bi bye Yawutuu pu wo cadeenge ka. Lee bi xuugo ta wu kalaapiire ti na, a pee di shinma seye ya kon, na ganha na yee wo pya wu wo na guri. ² Ba Farizheen p'a lee na we, na Yesu pye: «Li wii, kaa lemu ya yaa li pye cadeenge ni-i ge, go lee mu wo kalaapiire t'a byi me!» ³ A Yesu di pu pye: «Tuun wemu ni xuugo ya pa saannaa Dawuda ni wu tahama-nɔhɔmɔɔ pu ta ge, w'a lemu pye ge, yee sanha lee kalaa-i ge? ⁴ W'a je Kile-peeɔe puga ki ni, buuri we p'a wo na gaan Kile mu ge, na wee lo. A wu ni wu tahama-nɔhɔmɔɔ p'i she wee li. Na ta watii bi li wee buuri we ni, ni saraya naha shɔnriwee pu ye be we. ⁵ L'a ka saliya wu ni na saraya naha shɔnriwee pu ma kapyeeɔe pyi Kile-peeɔe pugboho ki ni cadeenge ni; lee di ne kakuunɔ we. Ta yee sanha lee be kalaa we? ⁶ Na ta wa di wa naha wemu ya ye Kile-peeɔe pugboho ki na ge, di yee jo yi mu. ⁷ Y'a juɔ naari yiye na, ne wa lee feni, na toro saraya taan.»* Yee da bi pee jomɔ pe kori ce de, yee bi da jaagi shan pii sipyii pii na tawaga ni we. ⁸ Bani Sipyia Ja wu ne cadeenge ki be Kafɔ.»

Yesu ya na kewaga fo wa cuuɔ cadeenge ka ni

(Marika 3:1-6; Luka 6:6-11)

⁹ A Yesu di yiri wa, na gari na she je pu Kile-peeɔe puga ka ni. ¹⁰ Lee bi na wa ta wa wu keɔe ke na waha. A sipyii p'i Yesu yege na: «Na sipyia cuuɔ cadeenge ni, ta lee ya saha?» P'a yee jo bani pu bi giin p'i kapuɔ sha p'i wu tɔɔɔ le. ¹¹ Ga, a Yesu di pu pye: «Dubya nigin pe bu she da wa mu yee ni, a wee dubya w'i do wege ni cadeenge ni, ta wufɔ da zhe wu wolo we? ¹² Ta sipyia ya ye fo na she ganha dubya na we? Lee wuu na do, na kasaana pye cadeenge ni, lee ya ju.» ¹³ Wee tuun wu ni a Yesu di na wu pye: «Ma keɔe ki sanha!» A wu keɔe ki sanha, a k'i juuɔ ba keki ne we. ¹⁴ A Farizheen p'i foro, na she puye na, konho p'i gbogana sha Yesu na.

Kile ya kapyebye wemu naha bulo ge, wee ne Yesu

¹⁵ Ba Yesu ya lee ce we, a w'i yiri wee xuu wu ni. A sipyiɔehemeɔe di daha wu feni. Piimu pu bye ni yama ni ge, a Yesu di pee beeri cuuɔ. ¹⁶ Ga, a wu yi jo na waha pu mu na wee ne sipyia wemu ge, na pu ganha

* 12:7 Oze 6:6

bu yee jo wa shishiin be mu we. ¹⁷ Lee ya pye mu konho Kile bi yemu jo Kile tudunmɔɔ Ezayi ɲɔ na ge, yee ɲɔ di fa na:

¹⁸ «Na kapyebye wu we, ne wemu jaha bulo ge.

Na jidaan wo we, wu kaa l'a dan na ni fo xuuni.

Ne na ba na Munaa li tirige wu na.

Wu na ba shi wusama kalaa tiime keree ni.

¹⁹ W'a da ba nakaara pyi we.

W'a da ba nama koon we.

Sipya wa shishiin wa da ga wu mujuu logo kakuutoroyo ni we.

²⁰ Wahagaan lemu ya kuri ge, w'a da ga leesana kegi we.

Sokinna wemu kpeenge ya jin wa ge, w'a da ga wee sama fugi we.

Mu w'a da ba bye fo na she tiime pu pye p'a se ta.

²¹ Shi we beeri na ba wu pye pu tadaɲa.»*

Yesu wo fanha ki ya ta yiri Shitaanni yiri we

(Marika 3:22-30; Luka 11:14-23)

²² Lee kadugo na a p'i ba wu mu ni na wa ni, jinaa pu bye wu ni, wee bye fyen, na nɔho pye bobo. A Yesu di wu cuunɔ. A wu ja na naa, na yu be. ²³ A lee di bye kakanhana sipyiire ti beeri mu, a p'i ganha na yu na: «Ta we ya sii me saannaa Dawuda Ja wu we?» ²⁴ Ga ba Farizheen p'a yee logo we, na jo: «Jinaa ɲuɲɔfɔɔ Belizebuli fanha ni we na we ya jinaa pu kori.» ²⁵ Ga, a Yesu di pu fungonyo ce na jo: «Saanra beeri t'a yiri tiye kaa na ge, tee na gyeeɓi. Kulo beeri, kelee puga beeri, ki sipyii bu yiri puye kaa na, kee na gyeeɓi. ²⁶ Shitaanni di bu yiri na Shitaanni wa kori, li je kanna Shitaanni w'a yiri wuye kaa na. Shitaanni di bu yiri wuye kaa na, wu saanra ti na bye dii kyeeɓi baa we? ²⁷ Ni yee wa yu na jinaa ɲuɲɔfɔɔ Belizebuli baraga ni ne jinaa pu kori, wee tuun wu ni yee wo sipyii piimu p'a pu kori ge, pee di pu kori jɔɔ baraga ni we? Yee wo sipyii puye pyaa ki da ba kiiri kon yee na. ²⁸ Ga ne bu da ne na jinaa pu kori Kile Munaa li baraga ni, lee w'a li shee na Kile saanra t'a no yee na.

²⁹ «Wa na ja pye dii na je fanhanehehe fɔɔ puga, di wu yanmuyo kuu na ta ma ya fenhe wu pɔ-e we? Ga ma bu fenhe wu pɔ, ma na ja je puga ki ni na yanmuyo yi kuu.

³⁰ «Sipya wemu je ne nii we, ne pen wu je weefɔɔ. Sipya wemu ya ne teri na sipyii pu pinnee we, weefɔɔ ya pu caaga. ³¹ Lee wuu na, n'a da yi jo yi mu jo sipyii ya jurumu wemu beeri pyi, na fanhara temu beeri pyi Kile

* 12:18-21 Ezayi 42:1-4

na ge, kee bæeri na já yafa pu mu. Ga wa bu Fefæere Munaa li fanha, wufɔɔ da lee wo yafa ta bada wɛ. ³² Sipyaa sipyaa w'a joguumɔ jo wá Sipyaa Ja na ge, lee na yafa wufɔɔ mu. Ga wemu bu Fefæere Munaa li mege kyæegi, weefɔɔ da lee wo yafa ta naha ke koŋɔ ke na wɛ, w'i da li yafa ta laxhara be ni wɛ.

Ki yaseye feni p'a tige ceni

(Luka 6:43-45)

³³ «Tige kemu bu ɲɔ, ki yaseye be na ɲɔ. Tige kemu bu golo, ki yaseye be na golo, bani ki yaseye feni p'a tige ceni. ³⁴ Yee piimu p'a kolo ba mateŋɛɛ ɲɛ-ɛ ge, dii yee di da já kafila nizaama jo wɛ? Bani lemu l'a sipyaa zo we ni ge, lee l'a fõro wu ɲɔ ke ni. ³⁵ Sipyisaama w'a yasaaya kilee na yeege wu yasaaya tayahaŋa ni; sipyikuuŋɔ di yakuuyo kilee na yeege ki yakuuyo tayahaŋa ni. ³⁶ N'a da yi jo yi mu jo sipyii ya joguumɔ pemu bæeri yu ge, pu na ba yege yee bæeri na kiiri wu cagɔŋɔ. ³⁷ Kiiri na ba gɔn ma na, na kaŋii kan ma mu na saha ni ma ɲɔjomɔ pu ni, kelee na ma jaagi na saha ni ma ɲɔjomɔ pu ni.»

Yawutuu p'a jo na Yesu wu kakanhana la pye

(Marika 8:11-12; Luka 11:29-32)

³⁸ Ayiwa, a saliya karamɔgɔɔɔ pii, ni Farizhɛɛn pii di Yesu pye: «Karamɔgɔ, wèe funŋɔ ki wa m'a naha sheshɛere kakanhana la pye ma she wù na.» ³⁹ A Yesu di pu ɲɔ shɔ na: «Nijnaa sipyii pii p'a kolo, na nɔɔɔ pye ɲɔmɛɛ baa fɛɛ ge, pee p'a naha sheshɛere kakanhana shaa, ga la shishiin da zheɛ pu na wɛ, fo Kile tudunmɔɔ Zhonasi wuu le. ⁴⁰ Ba Zhonasi ya ta caya taanri ni piiye taanri fya nagaŋa ki funŋɔ ni wɛ,* mu Sipyaa Ja wu be da ba da caya taanri ni piiye taanri niŋɛ ke ni. ⁴¹ Ninive sheɛn na ba yìri na nijnaa wo sipyii pii jaagi kiiri wu cagɔŋɔ caŋa, bani Ninive sheɛn ya daajeŋɛ jo pu wo jurumu wu na Zhonasi wo Kile jomɔ yere li baraga ni.* Na ta wa di ɲɛ naha wemu ya ye Zhonasi na ge. ⁴² Kiiri wu cagɔŋɔ, Seba fiige ki Saanzho* wu na ba yìri wu nijnaa sipyii pu jaagi, bani wee ya pa na yìri niŋɛ ki tehene na. Kɔnɔ wu ba saannaa Solomani wo fungɔŋɔ fɛere jomɔ pu logo. Wa di wa naha wemu w'a pele Solomani na ge!

Jina na kuri jé sipyaa ni

(Luka 11:24-26)

⁴³ «Jina bu foro sipyaa ni tuun wemu ni, teye yemu y'a waha waha ge, w'a ganha na ɲaari yee ni na taŋmɔŋɔ shaa, ga w'i da ki ta wɛ. ⁴⁴ Wee

* 12:40 Zhonasi 2:1 * 12:41 Zhonasi 3:5-10

* 12:42 1 Saannaa 10:1-10; 2 Caŋapeheɛ Jomɔ 9:1-9

tuun wu ni w'a jo wuyɛ funɔɔ ni na: «Na puga kemu ni nɛ foro ge, n'a da guri da se kee ni.» W'a guri kari, na she kee puga ki niwaga ta p'a ki pɔ fɛɛfɛɛ, na ki keme xuuni. ⁴⁵Wee tuun wu ni w'a gari na she ba ni jinaa gbarashuun watii ni, piimu ya kolo wuyɛ pyaa ki na ge. Wu ni pee na ba jé kee puga ki ni, na diin wà. Lee funɔɔ ni wee sipya we wo taxɔɔ na ba golo na toro taashiine li bɛ tàan. Mu shiin l'a da ba bye nijaa wo sipyikuuyo ye bɛ wo shizhaa na.»

Jɔɔ ye pu jɛ Yesu nu ni wu cebooloo pu wɛ?

(Marika 3:31-35; Luka 8:19-21)

⁴⁶Ayiwa, na Yesu yaha wu na yu ni sipyiire ti ni, a wu nu we, ni wu ceboronamaa p'i nɔ, na yere kpɛngɛ ki na. Pu funɔɔ ki bye p'i jo ni wu ni. ⁴⁷A sipya wa di Yesu pye: «Ma nu we ni ma ceboronamaa pu niyereye yi wa kpɛngɛ ke na, pu funɔɔ ki wa p'i jo ni ma ni.» ⁴⁸A Yesu di wee pɔ shɔ na: «Jɔɔ ye pu jɛ nɛ nu ni nɛ ceboronamaa pu wɛ?» ⁴⁹Ba w'a yee jo wɛ, na keɛ she wu kalaapiire ti na, na jo: «Nɛ nu ni nɛ ceboronamaa pu piiri naha. ⁵⁰Nɛ To we wu jɛ fugba wu ni ge, sipyaa sipya w'a wee wo jidaan pyi ge, wee wu jɛ nɛ ceborona, ni nɛ ceboroshɔ, ni nɛ nu.»

Talenɛ lemu l'a jo nuguro ta shizhaa na ge

(Marika 4:1-9; Luka 8:4-8)

13 ¹Kee caɔa kiye pyaa a Yesu di foro puga ki ni, na gari na she diin Galile Gba wu pɔ ki na. ²A sipyijehemɛɛ di ba binne, na wu maha fo w'a jé tiin kɔɔɔ ka ni. A sipyiire ti beeri di yere lohɔ ki pɔ ki na. ³A wu ganha na keree nijehɛɛɛ yu pu mu talɛɛɛ ni. A wu jo: «Caɔa ka ná wa ya foro na kari wu tege ni di zhe wu alikama shi wá fene shi wagana na. ⁴Na wu yaha wu na wee nuguzhi wu waa, a wu nuguro ta di do koo ni tege ki pɔ na. A shazheere di ba tee jɔ. ⁵A ta di do faaga pɔɔɔ ni pogoo kii ni. A tee di weri fin, bani pɔnehɛɛɛ bye wà wɛ. ⁶Ba caya y'a pa yeree wɛ, a t'i fanhaɔa, na waha, bani nire tatii bye ti na wɛ. ⁷A nuguro ta di do xhuyo niɛɛ ni. A xhuyo y'i ganha na legi, na ba ti co, na ti li. ⁸A nuguro ta di do pijɛɛɛ na. A tee di fin, na lɛ na pya le. Pile la ma pyaa xhuu nigin (100) pye, la ma kelee gbaara (60) pye, la ma kelee taanri (30) pye.» ⁹Ba w'a yee jo xɔ wɛ, na jo: «Wemu na logo ge, wu logo.»

Yesu talɛɛɛ ki kajuu pɔɔɔ

(Marika 4:10-12; Luka 8:9-10)

¹⁰Lee kadugo na a Yesu kalaapiire t'i fulu wu na, na wu pye: «Naha na mu di yu ni sipyiire ti ni talɛɛɛ ni wɛ?» ¹¹A Yesu di pu pye: «Na fugba saanra ti wo nɔmɔɔɔ ti cɛ, yee mu lee ya kan. Ga ti je wu ya ta kan pii

mu wε. ¹² Bani la jε wemu mu ge, la na ba gan wee mu na fara lee na, l'a jεhe wu mu. Ga la jε wemu mu wε, ali nifenhēfenhēne lemu be li jε wu mu ge, li be na zhɔ wu na. ¹³ Lee wuu na ne yu ni pu ni talejεε ni, bani pu wa na wii, p'i ya yaaga jaa wε. P'a niwegee shaan, p'i ya yi nuri wε, p'i ya yi jaha be ceni wε. ¹⁴ Kile tudunmɔɔ Ezayi ya yemu jo pu shizhaa na ge, yee jɔ ya fa na:

«Yee na ba niwegee shan, na yi logo,
ga y'i wa da yi jaha ce wε.

Yi na ba jii taan, na wii,
ga y'i wa da yaaga be ja wε.

¹⁵ Pii sipyii pii niwegee k'a waha.
P'a pu niwegee tɔ, na pu jii tɔ.

Pu funjɔ ya pye p'i ja pu jii ki ni wε,
p'i logo pu niwegee ki ni wε,
p'i yi jaha ce pu fungɔnyɔ yi na wε.

Lee funjɔ ni pu da ba ne mu,
kɔnhɔ ne pu cuujɔ wε.*

¹⁶ Ga yee kunni, yee jε duba nagoo, bani yee jii ki wa jaa, yi niwegee k'i nuri. ¹⁷ Can na n'a da yi jo yi mu, lemu yee wa jaa ge, Kile tudunmɔɔ nijehemεε ni sipyitiimεε nijehemεε pii funjɔ ya pye na lee ja, ga p'i ya li ja wε. Yemu yee wa nuri ge, pu funjɔ ya pye na yee logo, ga p'i ya yi logo wε.

Yesu ya nuguro ti wo talenε li kori jo

(Marika 4:13-20; Luka 8:11-15)

¹⁸ «Ayiwa, yi niwegee shan ni nuguro ti wo talenε li kori wu ni. ¹⁹ Piimu p'a fugba saanra ti jomɔ pu nuri, p'i ya pu jaha ce-ε ge, pee jε ba koo jɔ nuguro jε wε. Shitaanni na ba pee jomɔ pe wolo pu funjɔ ni. ²⁰ Faaga wo nuguro ti jε piimu ge, pee na jomɔ pu logo, na pu co tɔvuyo na ni fundanga ni. ²¹ Ga nire di jε pu na wε, p'a bye pu da mɔ lee ni wε. Cɔnrɔmɔ bu wa ta, kelee sipyii bu daha wu feni na gana pee jomɔ pe wuu na, wu jɔnyɔ na wakaraa kyεεgi. ²² Xhuyo ni jε wo nuguro ti jε piimu ge, pee na jomɔ pu logo, ga ke kɔnyɔ ke wo funzhakeree ni naafuu la piinjε na pu cɔnri fo pu da nagoo pye wε. ²³ Jijεnjε wo nuguro ti jε piimu ge, pee na pe jomɔ pe logo, na pu jaha ce. P'a nagoo nijehemεε pye. Pile la ma pyaa xhuu nigin (100) pye, la ma kelee gbaara (60) pye, la ma kelee taanri (30) pye.»

* 13:14-15 Ezayi 6:9-10

Yesu ya talenɛ la jo ɲakuuŋɔ shizhaa na.

²⁴ Ayiwa, a Yesu di talenɛ la be jo pu mu na: «Fugba saanra t'a foro kaa lemu feni ge, lee li wa me. Ná wa w'a yashi nijeme wá wu tege ni. ²⁵ A wee ná wu pen di ba yiri nibiige ka ni, na sipyii pu beeri yaha pu na ɲmuncɔ. ɲà kemu k'a foro alikama feni ge, na she kee ɲakuuŋɔ ki wo pya wa wá alikama wu te ni, na gari. ²⁶ A alikama wu fin, na ba seye pye. A ɲakuuŋɔ ki be di foro yere. ²⁷ A tege ki kafɔ wu wo kapyebyii p'i ba wu pye: «Wù kafɔ, ta yashi nijeme be mu ya wá ma tege ki ni we? Ke ɲakuuŋɔ ke d'a yiri mii we?» ²⁸ A wu pu ɲɔ shɔ na: «Ne wo pen wa w'a le pye.» A kapyebyii p'i wu pye: «Ta ma funɲɔ ki wa wù she kee ɲakuuŋɔ ke kɔŋgi?» ²⁹ A wu jo: «Ahayi, ne fyagi jo yee bu she kee kɔŋgi, yi ganha bu da alikama wu be kɔŋgi we. ³⁰ Yi yi beeri yaha wà y'i binne le. Yalɔɔɔ ti lɔduun ba ɲɔ, wee tuun wu ni ne na ba yi jo yalɔɔɔ ti lɔvɛɛ pu mu jo pu fenhe ɲakuuŋɔ ke kɔn fɔlɔ, p'i ki ɲɔ, p'i ki sɔrogo, pu bu xhɔ p'i alikama wu keme le na kɔɔn le ni.»»

Yesu ya talenɛ la jo mutaridi pile shizhaa na

(Marika 4:30-32; Luka 13:18-19)

³¹ Lee kadugo na a Yesu di talenɛ la be jo pu mu sanha na: «Fugba saanra t'a foro mutaridi pile feni. A ná wa di li lɔ nugi wu tege ni. ³² L'a cère foro yashi wusama beeri tàan, ga li bu fin tuun wemu ni, l'a bele na toro naxhoo wu tiye yisaya beeri tàan. L'a ɲeri tige fo shazheere na ti shiire teri ki geye na.»

Yesu ya talenɛ la jo buuri shizhenhere shizhaa na

(Luka 13:20-21)

³³ Ayiwa, a Yesu di talenɛ la be jo pu mu sanha na: «Fugba saanra ti ɲe ba buuri shizhenhere ɲe we. Cee wa ya tee le wu farini mye kiloo kelee shuun ni kaguro (25) ni na tɔnhɔ, a wu beeri di yiri.»

Yesu wo talenɛ ki kajuu ɲuŋɔ

(Marika 4:33-34)

³⁴ A Yesu di pe jomɔ pe beeri jo sipyiire ti mu talenɛ ni. Wu bi yu ni pu ni talenɛ baa we. ³⁵ W'a lee pye kɔnhɔ Kile tudunmɔ w'a bi yemu jo ge, yee ɲɔ di fa na:

«Ne na ba yu ni pu ni talenɛ ni.
Keree kiimu k'a bi ɲmɔhɔ
fo koŋɔ ki yaaduun wu ni ge,

ne na ba kee yu pu mu.»*

Yesu ya nakuuṅɔ ki wo talenɛ li kɔri jo

³⁶ Ayiwa, a Yesu di sipyiire ti yaha wà, na gari puga. A wu kalaapiire t'i fulu wu na, na wu pye: «Ṇakuuṅɔ ki k'a foro tɛgɛ ki ni ge, lee talenɛ le kɔri jo wù mu.» ³⁷ A Yesu di jo: «Wemu w'a yashi nijemɛ wu wá ge, wee ṅɛ Sipya Ja. ³⁸ Tɛgɛ ke, kee ṅɛ kɔṅɔ ke yashi nijemɛ we, wee ṅɛ fugba saanra ti wo nagoo pee. Ṇakuuṅɔ ke, kee di ṅɛ Shitaanni wo nagoo pee. ³⁹ Pɛn wemu w'a nakuuṅɔ ki pya wu wá ge, wee ṅɛ Shitaanni wuyɛ pyaa. Yalɔɔɔ ti lɔduun we, wee ṅɛ kɔṅɔ ki taaxɔɔ le. Yalɔɔɔ ti lɔvɛɛ pee, pee ṅɛ melekeɛ. ⁴⁰ Ba sipya ma nakuuṅɔ kɔɔngi, na ki wá mɛ na ni wɛ, mu l'a da ba bye kɔṅɔ ki taaxɔɔ li ni. ⁴¹ Piimu beeri p'a sipyii pu ṅuṅɔ kyɛɛgi n'a daa wu na, ni piimu p'a kakuuṅɔɔ pyi ge, Sipya Ja wu na ba wu melekeɛ pu tun p'a she pee sipyii pii beeri niṅɛ wolo wu wo saanra ti ni, ⁴² na pu wá kanragaa na ki ni. P'a ganha na mɛhɛɛ suu wà, na ganhaa kuri. ⁴³ Ga piimu p'a pye sipyitiimɛ Kile mu ge, pee na ba jí pu To wu saanra ti ni ba caṅa ṅɛ wɛ. Wemu na ye logo ge, wu yi logo.»

Yesu ya talenɛ lemu jo naafuu niṅmɔhɔmɔ shizhaa na ge

⁴⁴ A Yesu di jo sanha na: «Fugba saanra ti ṅɛ ba naafuu ṅɛ wɛ, naafuu wemu w'a ṅmɔhɔ tɛgɛ ka ni ge. A ná wa di wu ṅa, na guri wu ṅmɔhɔ sanha. A wu fundanga wo di she wu keṅɛ yaṅmuyɔ beeri pɛɛ, na ba kee tɛgɛ ki shɔ.»

Yesu ya talenɛ lemu jo kuun shizhaa na ge

⁴⁵ A Yesu di jo sanha na: «Fugba saanra ti ṅɛ ba kuun pɛɛvɔɔ ṅɛ wɛ, wemu ya kuun nizaama shaa ge. ⁴⁶ Ba w'a kuun pɛɛwa wo wa ṅa wɛ, a wu wu keṅɛ yaṅmuyɔ beeri pɛɛ, na she wee kuun wu shɔ.»

Yesu ya talenɛ lemu jo fyaa jɔ wu shizhaa na ge

⁴⁷ A Yesu di nugo jo sanha na: «Fugba saanra ti ṅɛ sanha be ba jɔ ṅɛ wɛ, sipyii ma wu wá gba lɔhɔ ni, na fyaa tuuyo beeri co. ⁴⁸ Ba jɔ w'a ṅi wɛ, jɔwaa pu na wu yeege shan gba wu ṅɔ ki na. P'a diin, na fyaa pu shɔɔnri. P'a fyacemɛ pu le pu yɛɛɛɛ ni, na niguuyo yi wá. ⁴⁹ Mu l'a da ba bye kɔṅɔ ki taaxɔɔ li ni. Melekeɛ p'a da ba sipyisaamaa pu shɔɔnri na wolo sipyikuuyo yi ni. ⁵⁰ P'a sipyikuuyo yi wá kanragaa na ki ni. P'a ganha na mɛhɛɛ suu, na pu ganhaa kuri wà.»

* 13:35 Zaburuu 78:2

Kafonjoo ni kalegee keree

⁵¹ Lee kadugo na a Yesu di pu yege na: «Ta yee ya kii keree kii beeri naha ce?» A p'i jo: «Uun.» ⁵² A wu pu pye sanha na: «Ayiwa, saliya karamoɔ wa beeri w'a kalaa fugba saanra ti keree ki ni ge, wee ya foro puga foɔ wa feni wemu ya kafonjoo ni kalegee taa na fɔro wu naafuu tayahaɗa ni ge.»

Nazareti sheen ya da Yesu na we

(Marika 6:1-6; Luka 4:16-30)

⁵³ Ba Yesu ya talenɛɛ ki jo xo we, na laha wee xuu wu ni. ⁵⁴ Kulo lemu ni w'a le ge, a wu gari wa, na she sipyiire ti jo kon na galaa Kile-peeɗe piyeye yi ni. A lee di bye pu mu kakanhana, a p'i ganha na yu na: «Mii wu d'a te fungoɔgo feere te ta we? Dii wu d'a pye na jani kii kakanhaɗaa kii na we. ⁵⁵ Ta wu je me menizhe na wu ja wu we? Ta wu nu be wu je me Mariyama we? Ta wu ceboronamaa be pu je me Yakuba, Yusufu, Simo ni Zhude we? ⁵⁶ Ta wu ceboroshaa pu beeri be pu je naha wu niɗe ni we? Wu d'a yiri mii ni ke fanha ke beeri ni we?» ⁵⁷ A kee keree kii di pu pye pu ya da Yesu na we. A Yesu di pu pye: «Kile tudunmo ya peeɗe taa xuu beeri ni, fo wuye pyaa kulo le, ni wuye pyaa puga ke.» ⁵⁸ A w'i bye wu ya kakanhaɗaa niɗeɗeɗe pye wa we, bani pu ya da wu na we.

Herodi xakili ya wuregi

(Marika 6:14-16; Luka 9:7-9)

14 ¹ Wee tuun we ni gbafenɛɛɛɛ Herodi Antipasi|Herodi ya Yesu kaa logo. ² A wu wu kapyeyyii pu pye: «Yohana Batizelipye wu je we na we, wee w'a sii wii. W'a je na foro xu ni, lee l'a wu pye wu na jani kii kakanhaɗaa kii na.»

Yohana Batizelipye xugana

(Marika 6:17-29)

³ Ayiwa, Herodi bi pu pye p'a Yohana co, na shonhoɔ le wu na, na wu le kaso ni. Wu ceborona Filipe sho Herojasi wuu na Herodi bi lee pye. ⁴ Bani Yohana bi li shee wu na na: «Li ya ta saha mu wu we cee we leɗe we.» ⁵ Herodi funjo ki bye na Yohana gbo, ga wu bi fyagi sipyiire ti na, bani pee bi Yohana jateni Kile tudunmo.

⁶ Lee be na, a Herodi wo cazege caɗa ki wo kalene l'i ba no, a Herojasi poro fuceere l'i yiri na xonho sipiyirilee pu nahagbaa na. A lee di sii taan Herodi ni, ⁷ fo w'a ka fuceere li mu na li bu yaaga beeri peeri wee mu, na wee na kee kan li mu. ⁸ Li nu wu wo pojomo funjo ni, a fuceere l'i Herodi pye: «Yohana Batizelipye juno taha yaaga ka na ma kan nahame

na mu!»⁹ A lee di saan wu naha tanha. Ga na wu yaha w'a kàa na xɔ wu sipiyirilee pu nii na, a wu nɔŋmuu li nɔ yaha fuceere li mu.¹⁰ A wu wa yaha kari w'a she Yohana nɔŋɔ ki kɔn kaso wu ni.¹¹ A p'i ba ni ki ni, na ki taha yaaga ka na, na pa gan fuceere li mu l'a she gan li nu wu mu.¹² A Yohana wo kalaapiire t'i she wu nixhugo ki lɔ na she le, na xhɔ na she yee naha jo Yesu mu.

Yesu ya yalige kan sipyii kabɔfoŋɔ kaguro mu

(Marika 6:30-44; Luka 9:10-17; Yohana 6:1-14)

¹³ Ba Yesu ya yee logo we, a wu jé kɔrɔɔ ka ni, na yiri wee xuu wu ni, na laha sipyiire ti tãan na kari siponɔ ki xuu wa ni. Ga, a sipyiire t'i wee xuu wu ce. A p'i foro kanha ni ni, na gari tɔɔɔ na Yesu feni.¹⁴ Ba Yesu ya foro kɔrɔɔ ki ni we, na pee sipyinehemee pu ja, a pu nɔnaara di jé wu ni. A wu pu yama fee pu cuuɔ.¹⁵ Ba yakoŋ k'a pa nɔ we, a Yesu wo kalaapiire t'i fulo wu na, na wu pye: «Caŋa k'a xɔ toro, wèe di je siponɔ ni naha. Sipyiire ti yaha kɔnhɔ p'i she yaligee sha shɔ kulogoo ki ni.»¹⁶ A Yesu di pu pye: «Pu ya yaa na kari we, yiye pyaa ki yalige kan pu mu!»¹⁷ Ga, a p'i wu pye: «Buuri nuyɔ kaguro ni fyaa shuun ye wu je wèe mu naha.»¹⁸ A Yesu di pu pye: «Yi pa ni yee ni naha!»¹⁹ Lee kadugo na a Yesu di sipyiire ti pye na pu tiin napurege ki ni. A wu yee buuri nuyɔ kaguro ni fyaa shuun wu lɔ, na naha ke yirige le fugba we ni, na baraga taha Kile na. A wu xhɔ na yee buuri nuyɔ yi kegi kegi na kan wu kalaapiire ti mu, a pee di wu kan sipyiire ti mu.²⁰ A pu bæri di li na din. Yalige kemu k'a kori ge, a p'i keesaŋa keme fo na saganaa ke ni shuun ji.²¹ Pee yalilimee pii bye sipyii namaa kabɔfoŋɔ kaguro (5.000) shi, cèe ni nɔhɔpiire ninje je we.

Yesu ya naari gba lɔhɔ nɔŋɔ ni

(Marika 6:45-52; Yohana 6:15-21)

²² Ba p'a xɔ we, taapile ni a Yesu di yi jo waha wu kalaapiire ti mu, na pu jé kɔrɔɔ ki ni, p'i gba wu kɔn wu naha na, yani wu sipyiire ti yaha ge.²³ Ba w'a pu yaha xɔ we, na dugi kari faaboboŋɔ ki na wu ye nigin, na she Kile jæeri. A piige k'i ba wɔ na wu yaha wu ye wà.²⁴ Kɔrɔɔ ki bi lii na xɔ kɔŋɔ ki na. A lokuruyo di ganha na ki sani, bani kafæge ki bi jirini pu na.²⁵ Xhupee meheé suduun wu ni, a Yesu di ganha na naari lɔhɔ ki nɔŋɔ ni na se wu kalaapiire ti yiri.²⁶ Ba kalaapiire t'a wu ja wu na naari lɔhɔ ki nɔŋɔ ni we, a pu jaalaa di yiri fo xuuni. A p'i ganha na yu: «Yafugunɔ li je le!» A p'i fya fo na sipyaa waa.²⁷ Ga taapile ni a Yesu di pu pye: «Yi yi logoo ki waha, ne wu wa, yi ganha bu da vya we!»²⁸ A Pyæeri di

jo: «Kafɔɔ, ni mu wu w'a sii wii, na pye na be di paari she ma yiri lɔhɔ ki fugba ni.»²⁹ A Yesu di wu pye: «Ta ma!»

A Pyɛeri di foro kɔrɔɔ ki ni, na ganha na paari na se Yesu yiri lɔhɔ ki fugba ni.³⁰ Ga w'a pa kafɛɛge ki ta k'a peɛ ge, na fya. A wu ɔɔ kɔn na diri lɔhɔ ki ni, na sipile wá na: «Kafɔɔ, na shɔ!»³¹ Taapile ni a Yesu di wu keɛ yeege na wu co, na wu pye: «Mu wo n'a daa w'a kanha cɛre ba! ɔlaha na ma d'a maye kaala we?»

³² A pu shuun wu beeri di jé kɔrɔɔ ki ni, a kafɛɛge k'i yere.³³ Ayiwa, piimu p'a bye kɔrɔɔ ki ni ge, a pee di nuguro sin Yesu fɛe ni, na wu peɛ na wu pye: «Can na Kile Ja mu ya sii!»

Yesu ya yama fɛe cuuɔɔ Zhenezareti fiige ki ni

(Marika 6:53-56)

³⁴ A Yesu ni wu kalaapiire t'i gba wu kɔn, na nɔ Zhenezareti fiige ki ɔiɛ ki na.³⁵ A wee xuu wu wo sipyii p'i Yesu ce. A p'i wu kaa caaga taga wee xuu wu beeri círi, fo sipyii pu na pu yama fɛe pu tugoo na ma.³⁶ A p'i Yesu ɔeri na wu yere p'i gbɔn ye wu fadegenɛ ke na. Sipyii piimu beeri p'a kɔn ki na ge, a pee beeri di juuɔɔ.

Kalaa wemu w'a ta wù sefeɛe pu mu ge

(Marika 7:1-13)

15¹ Farizheen p'a, ni saliya karamɔɔɔɔ pii bi yiri Zheruzalemu ni na pa Yesu yiri. A pee di ba wu yege na:² «ɔlaha na mu wo kalaapiire t'i wèe sefeɛe pu wo kalege ki kyɛge we? Pu ba da li, pu da pu keye je we.»³ A Yesu di pu pye: «Yee do? ɔlaha na yee di Kile wo ɔmeheɛ ki kyɛge yi wo kalege ki feni we?»⁴ Kile ya jo: «Ta ma to ni ma nu peɛ.» W'a jo sanha na: «Wa bu joguumɔ jo ni wu to kelee ni wu nu ni, na weefɔɔ ya yaa na wu gbo.»⁵ Ga yee kunni wa sipyii pu kalaa na sipya beeri w'a wu to kelee wu nu pye na: «Ne bi da já na naafuu wemu taga mu tege ge, wee ya kan xɔ Kile mu.»⁶ Na li ɔe nige fanha kaa weefɔɔ juuɔɔ ni wu wu to kelee wu nu wu tege we. Lee funɔɔ ni yee ya Kile jomɔ pu pye juuɔɔ baa, na daha yiye pyaa wo kalege feni.⁷ Yee shuun shuun joveɛ piiri! Kile tudunmɔ Ezayi ya kapaɔaa kiimu jo yee shizhaa na ge, k'a saha fo xuuni. W'a bi jo:

⁸ ɔlɔɔ ye ni pii sipyii pii ya ne peɛ,
ga pu zɔɔɔ d'a lii ne na fo xuuni.

⁹ Tawaga ni p'a ne peɛ,
pu wo kalaa w'i ɔe sipyii wo ɔmeheɛ ye.»*

* 15:4 Ekizode 20:12; 21:17

* 15:8-9 Ezayi 29:13

Keree kiimu k'a sipya nɔɔɔ ge

(Marika 7:14-23)

¹⁰ A Yesu di sipyiire ti yiri, na pu pye: «Yi niwegee shan y'i ye logo!
¹¹ Yaaga kemu k'a jin sipya ɔɔ ni, na se ma funɔɔ ke ni ge, kee ya sipya nɔɔɔ wɛ. Ga lemu l'a fɔro sipya ɔɔ ke ni ge, lee l'a wu nɔɔɔ.» ¹² A Yesu wo kalaapiire t'i fulo wu na, na wu pye: «Go m'a li cɛ na ma jomɔ p'a waha Farizheen pu na ge?» ¹³ A wu pu pye: «Tige beeri ki ɲɛ nɛ fugba To Kile we ya ta ki nɔri-i ge, yee beeri na ba gɔɔngi laha wà. ¹⁴ Yi pu yaha wà, fyenmɛɛ pu ɲɛ pii, na fyenmɛɛ pii wo kagaangaa co. Fyen wa bu fyen wa kagaan co, pu shuun wu beeri na do wege ni.» ¹⁵ A Pyɛeri di jo: «Lee talɛnɛ le kori jo wù mu.» ¹⁶ A Yesu di jo: «Yee be sa! Yee sanha sii fungɔngɔ fɛɛɛ ta-ɛ ya? ¹⁷ Ta yee ya li cɛ na yaaga yaaga k'a jin sipya ɔɔ ni ge, ma yacɛɛ le ni kee ma jé, lee kadugo tãan na ba she foro yaara tashɛge ke ni wɛ? ¹⁸ Ga lemu l'a fɔro sipya ɔɔ ke ni ge, wu zɔ we ni lee ya fɔro. Lee l'a sipya nɔɔɔɔ. ¹⁹ Sipya zɔ we ni fungɔnkuuyo ye ya fɔro ma na jo sipyigbuu, dɔdɔɔɔ, cɛshaara ni namazhaara, ni nagaara, ni kafineye, ni mɛkyɛɛgerɛ. ²⁰ Kee keree kii k'a sipya nɔɔɔɔ, ga na li ni kejebaaya ni, lee ya sipya nɔɔɔɔ wɛ.»

Shi watii shen cee wa ya dà Yesu na

(Marika 7:24-30)

²¹ Lee kadugo na a Yesu di yiri wee xuu wu ni, na gari Tiiri ni Sidon fiige ki ni. ²² Kana shen cee wa bye tiinne na kee fiige ki ni. A wee di ba Yesu mu, na mujuugbɔɔ wá na: «Kafɔɔ, Dawuda Ja we, ɲuɔɔ ɲaari na na, jina wa wu ɲɛ nɛ poro fucɛɛɛ li ni, wee ya wu kana fo xuuni.» ²³ Ga Yesu ya ta wu ɔɔ shɔ ali ni kafila kaɲa nigin be ni wɛ. A wu kalaapiire t'i fulo wu na, na wu ɲɛɛri na wu wee cee we le koo ni, kɔnhɔ wu ganha ba xhuulo da ɲaari pu feni wɛ. ²⁴ A Yesu di pu pye: «Nɛ ta tun piitiilee mu wɛ, fo Izirayeli wo nagoo pu ye, pee piimu p'a piin ba dubyaa ɲɛ-ɛ ge.» ²⁵ A wee cee wu ba nuguro sin Yesu fɛɛ ni, na wu ɲɛɛri na: «Kafɔɔ, na tege!» ²⁶ A Yesu di wu pye: «Li ya ta saha pu nɔhɔpiire yalige lɔ wá pobiire mu wɛ.» ²⁷ A cee wu jo: «Yee wa can, Kafɔɔ. Ga yalipahara temu t'a yiri pobiire ti kafɔɔ wu tabali wu fugba ni, na dun ɲiɲɛ na ge, pobiire ti wa tee li.» ²⁸ A Yesu di wu pye: «Cee we, ma n'a daa w'a peɛɛ. Kile wu li pye ma mu na saha ni ma ɲidaan ni.» A cee wu poro fucɛɛɛ l'i juuɔɔ lee taapile li ni.

Yesu ya yama fɛɛ niɲehemɛɛ cuuɔɔ

²⁹ Lee kadugo na a Yesu di yiri wee xuu wu ni, na gari Galile Gba wu ɔɔ na. A wu dugi tiin faabobɔɔ ka na. ³⁰ A sipyiire t'i ganha na ma wu mu

ni yama fɛɛ tuuyo bɛɛri ni: tɔɔɔ nigin nigin fɛɛ, fyenmɛɛ, taa fɛɛ, boboo ni yama fɛɛ nijɛhemɛɛ piitiilee bɛ. A p'i ba ni pee yama fɛɛ pu ni Yesu mu, a wu pu cuuɔɔ. ³¹ Ba sipyiire t'a boboo pu naa pu na yu, taa fɛɛ p'i juuɔɔ, tɔɔɔ nigin nigin fɛɛ di naari, fyenmɛɛ di naa wɛ, a lee di bye pu mu kakanhana fo xuuni. A p'i ganha na Izirayeli wo Kile wu sɔni.

Yesu ya yalige kan sipyii kabɔfoɔɔ shishɛɛre mu

(Marika 8:1-10)

³² Ayiwa, a Yesu di wu kalaapiire ti yiri, na pu pye: «Pii sipyii pii nijaara ti wa nɛ ni, bani nijaa jɛ pu caɔa taanri wogo nɛ yiri naha, jɔyalige ka shishiin di jɛ nige pu mu wɛ. Nɛ funɔɔ wa di pu kuugo wuu le koo ni, pu fanha ki pa shɛ xhɔ koo na wɛ.» ³³ A wu kalaapiire t'i wu pye: «Mii wɛɛ di da yalige ta naha ke sipɔɔ ke ni di pii sipyii pii bɛɛri jɔ sha wɛ?» ³⁴ A Yesu di pu yege na: «Buuri juuɔɔ juu yi wa yee mu wɛ?» A p'i wu jɔ shɔ na: «Buuri juuɔɔ gbarashuun ni fyabigee k'a.» ³⁵ A wu sipyiire ti pye na pu tiin niɛ ki na. ³⁶ A wu xhɔ, na yee buuri juuɔɔ gbarashuun we ni fyagaa ki lɔ, na baraga taha Kile na, na yi kɛgi kɛgi na kan wu kalaapiire ti mu. A pee di yi kan sipyiire ti mu. ³⁷ A pu bɛɛri di li na din. A kalaapiire t'i saganaa gbarashuun ni buuri nukoroyo yisaya na. ³⁸ Piimu p'a kee yalige ki li ge, pee bye namaa kabɔfoɔɔ shishɛɛre (4.000), cɛɛ ni nɔhɔpiire niɛ jɛ wɛ. ³⁹ A Yesu di sipyiire ti yaha kari. Lee kadugo na a wu jɛ korɔɔ ka ni na kari Magadan niɛ ki na.

Yawutuu p'a jo na Yesu wu kakanhana la pye

(Marika 8:11-13; Luka 12:54-56)

16 ¹ Caɔa ka Farizhɛɛn ni Sadushɛɛn pii ya pa fulo Yesu na konhɔ p'i wu taanna wii. A p'i wu pye na wu naha sheshɛɛre kakanhana la pye pee nii na lemu ya yiri fugba we ni ge. ² A Yesu di pu pye: «Fugba we bu naaɔa na foro caɔa d'a to xɔ, yee na jo na: <Zanha da ba jiga na wɛ.> ³ Fugba wu bu naaɔa fo na wuu jimugujɔ na, yee na jo na: <Zanha ki da do nijaa.> Fugba wu wo jɛnaa le, yee ya lee keree cɛ na shɔɔnri kiyɛ ni. Ga yee di da já we tuun we wo naha sheshɛɛre ti kori cɛ wɛ! ⁴ Nijaa sipyii pii p'a kolo, na nɔhɔ pye jɔmɛɛ baa fɛɛ ge, pee p'a naha sheshɛɛre kakanhana shaa, ga la shishiin da zhɛɛ pu na wɛ, fo Kile tudunmɔɔ Zhonasi wuu le.» Lee kadugo tãan a Yesu di pu yaha wà, na gari.

Farizhɛɛn ni Sadushɛɛn pu wo buuri shizhenhere te

(Marika 8:14-21)

⁵ Tuun wemu ni Yesu kalaapiire ti bi gaanɔ gba wu kadugo yiri ge, a pu funɔɔ di wɔ pu ya ta buuri lɔ wɛ. ⁶ A Yesu di pu pye: «Yi fungɔnyɔ ta!

Y'a yiye kaseri Farizheen ni Sadusheen wo buuri shizhenhere ti na!»⁷ A p'i puye pye na: «W'a ye yu, bani wèe ya ta buuri lo we.»⁸ Yemu pu bi yu ge, a Yesu di yee ce na jo: «Yee n'a daa w'a kanha cèrè de! Jaha na yee di yiye pyi na buuri ne yee mu-i we?»⁹ Yee sanha sii ye jaha ce nime be-ε ya? Ne buuri nuyɔ kaguro wu kegi kegi sipyii kabɔfoŋɔɔ kaguro (5.000) wu na ge, buuri wemu w'a kori ge, saganɔaa juu wu d'a ni we?»¹⁰ Ne buuri nuyɔ gbarashuun wu kegi kegi sipyii kabɔfoŋɔɔ shishεere (4.000) wu na ge, buuri wemu w'a kori ge, saganɔaa juu wu d'a ni we?»¹¹ Ne na yee pye: «Y'a yiye kaseri Farizheen ni Sadusheen wo buuri shizhenhere te na.» A jaha di yee pye yee ya ta li ce nago kanna ne ta na buuri kaa yu yee mu-i we?»¹² Ayiwa, a wu kalaapiire t'i na li ce lee na, na wu bi ta pu pye na p'a puye kaseri buuri shizhenhere na we, na ga p'a puye kaseri Farizheen ni Sadusheen wo kalaa wu na.»

Pyɛeri ya yere li na na Kirisa wu ne Yesu

(Marika 8:27-30; Luka 9:18-21)

¹³ A Yesu ni wu kalaapiire t'i she no Sezare Filipe fiige ki ni. A wu wu kalaapiire ti pye: «Sipyii pu wa Sipyia Ja wu pyi na jɔgɔ wu ne we?»¹⁴ A p'i wu nɔ shɔ na: «Pii wa yu na Yohana Batizelipye mu ne, pii di yu na Eli, pii be di yu sanha na Zheremi, kelee Kile tudunmɔ watii.»¹⁵ A Yesu di pu yege na: «Ga yee do, yeeye pyaa ki mu, ne di ne jɔgɔ we?»¹⁶ A Simɔ Pyɛeri di wu pye: «Kirisa mu ne, wee wemu wu ne Saan, na noho pye Izirayeli wo Shɔvɔɔ wu ge, Kile nii wo wu wo Ja we.»¹⁷ A Yesu di wu pye: «Zhonasi ja Simɔ, mu ne duba pya, bani wemu w'a we can we she mu na ge, weefɔɔ ne Adama pya we. Ga ne To Kile wemu wu ne fugba wu ni ge, wee w'a wu she mu na.»¹⁸ N'a da li she ma na jo Pyɛeri ma ne, lee kori ne faaga. N'a da ba na Egilizi wu yereŋe kee faaga ki na. Adesi gburaya da ja wu yereŋe we.¹⁹ N'a da ba fugba saanra ti kenikaangaa ki kan ma mu. Ma bu kaa lemu beeri koro kan niŋe ke na, lee koro na gan fugba we ni. Ma bu kaa lemu beeri koro to niŋe ke na, lee koro na do fugba wu ni.»²⁰ Lee kadugo na a Yesu di yi jo waha wu kalaapiire ti mu na pu ganha bu yee jo wa shishiin be mu na wee wu ne Kirisa wu we.

Yesu ya wu xu ni wu ne wu jo

(Marika 8:31—9:1; Luka 9:22-27)

²¹ Na co wee tuun wu na a Yesu di nɔ kon na yi fiinŋe na yu wu kalaapiire ti mu na: «Li waha i'i waha, fo ne bu she Zheruzalemu ni. Noholee, ni saraya naha shɔɔnriverε nuyɔfεe|saraya naha shɔɔnriverε nuyɔfɔɔ, ni saliya karamɔgɔɔ pu na ba ne kanha fo xuuni wà. Pu na ba ne gbo, ga ne na ba ne na foro xu ni na caxhugo caŋa taanri wogo ki na.»²² A Pyɛeri di gari

ni wu ni kabanugo, na she ɲɔ kɔn na yu ni wu ni na: «Ahayi Kafɔɔ, lee wa da ma ta wɛ! Kile wu ma tanha lee na!»²³ Ga, a Yesu di ɲmahana ɲeri na Pyɛeri pye: «Toro laha na t̄aan, mu Shitaanni we! Ne ɲuɲɔ mu wa zhaa da gyɛɛgi mɛ, bani mu fungɔngɔ ɲɛ Kile keree na wɛ, fo sipyii wogoo.»

²⁴ Lee kadugo t̄aan a Yesu di wu kalaapiire ti pye: «Wa funɲɔ bi ɲɛ wu binne ni na ni, wu she wuye ni, wu wu korikoritige ki ɔ taha na feni. ²⁵ Bani sipya we w'a giin wu wuye pile munaa ɲuɲɔ wolo ɲɲaa ge, wee na ba buun wu munaa ni ɲiga na. Ga we w'a bɔnri wu munaa ni ɲɲaa ne wuu na ge, wee wu da ba guri wuu munaa li ta ɲiga na. ²⁶ Li na ba ɲaha ɲɔ sipya na wu kɔɲɔ yaɲmuyɔ bɛeri ta, wu ba buun wuye pile munaa ni wɛ? Yaaga keke sipya di da ba j̄a daga wu munaa ɲuɲɔ wolo wɛ? ²⁷ Ayiwa, Sipya Ja wu kuuni na ba ba ni wu melekeɛ pu ni, wu To wu ɲɔɲɔ wu ni. Lee ba bye tuun wemu ni, wu na ba sipyii pu bɛeri nigin nigin saraa na be ni pu kapyegeɛ ni. ²⁸ Can na n'a da yi jo yi mu, sipyii pii pu wa naha ge, pii wa da xhuu pu ni bada na ta pu ya Sipya Ja wu ɲa tapaga ni ba saan ɲɛ-ɛ wɛ.»

Yesu ɲewiine l'a ɲeri

(Marika 9:2-13; Luka 9:28-36)

17¹ Lee kadugo na ba cabyaa gbaara ya toro wɛ, a Yesu di gari ni Pyɛeri, ni Yakuba, ni wu ceborona Yohana ni faabobotɔngɔ ka fugba ni. ² A Yesu ɲewiine l'i she ɲeri pu pii na. A wu ɲaha k'i ganha na ɲi ba caɲa ɲɛ wɛ, a wu f̄aya yi be di fiinɲɛ ba kpeenge ɲɛ wɛ. ³ Taapile ni a p'i Musa ni Eli ɲa pee na yu ni Yesu ni. ⁴ Lee na a Pyɛeri di Yesu pye: «Kafɔɔ w̄eɛ bu gori naha, lee ya ɲɔ xuuni dɛ. Ma bu sɔɔ, ne na buguloo taanri yereɲɛ. Mu wo nigin, Musa wo nigin ni Eli wo nigin.» ⁵ Na wu yaha pee jomɔ pu na, a ɲahaɲa ka di ɲi ɲi na pa, na ba pu tɔ. A mujuu la di foro kee ɲahaɲa ki ni na: «Ne ɲidaan Ja wu ɲɛ wɛ. Wu kaa l'a dan ne ni fo xuuni. Y'a wu nijoyo nuri!» ⁶ Ba kalaapiire t'a pee jomɔ pu logo wɛ, a p'i sii fya fo xuuni, fo p'a buri buri, na pu ɲahaya ye buri ɲiɲɛ na. ⁷ A Yesu di fulo na gbɔn gbɔn pu na, na jo: «Yi ganha bu fya wɛ! Yi yiri!» ⁸ A p'i pu ɲahaya yi yirige, ga pu ya sipya watii ɲa nige wɛ, fo Yesu ye.

⁹ Ba p'a diri faaboboɲɔ ki na wɛ, a Yesu di yi jo waha pu mu na: «Kaa lemu y'a ɲa ge, yi ganha bu lee ɲaha jo sipya wa shishiin be mu wɛ, fo Sipya Ja wu ba ɲɛ na foro xu ni tuun wemu ni.» ¹⁰ Lee kadugo t̄aan a kalaapiire t'i wu yege na: «Wee tuun wu ni ɲaha na saliya karamɔgɔɔɔ p'i yu na Eli w'a yaa na fenhe pa wɛ?» ¹¹ A wu pu pye: «Uun, Eli w'a yaa na pa, na ba keree ki bɛeri gbegelewonɔ gbegele. ¹² Ga n'a da yi jo yi mu, Eli ya pa xɔ, ga sipyii p'i ya ta wu ce wɛ, na wu pye pu ɲidaan pyegana na. Lee kanhagana le ninunɔ na p'a da ba Sipya Ja wu be kanha.»

¹³ Wee tuun wu ni a kalaapiire t'i na li ce na Yohana Batizelipye kaa wu bi byi.

Yesu ya pya wa cuuṅṅ jina bye wemu ni ge

(Marika 9:14-29; Luka 9:37-43)

¹⁴ Ba p'a pa jé sipyiire ti ni wε, a ná wa di fulo Yesu na, na nuguro sin wu fεε ni, ¹⁵ na jo: «Kafɔ, ɲuṅṅ ɲaari na ja wu na, bani ɲuzhanga ki wa wu na. W'a kanha fo xuuni. Tεεgeε kii ni ɲuṅṅ ki ma wu shan na ni, kelee loḥo ni. ¹⁶ Ne pa ni wu ni ma kalaapiire ti mu, ga p'i ya já wu cuuṅṅ wε.» ¹⁷ A Yesu di jo: «Ee! Yee kunni ɲε sipyikuuyo n'a daa baa fεε! Ne na gori yaha naha ni yee ni fo tuun weke wε? Ne na yee keree xu fo tuun weke wε? Pa ni ma pya wu ni naha!» ¹⁸ A Yesu di din jina wu na, a w'i foro pya wu ni. A pya wu juuṅṅ lee taapile li ni. ¹⁹ A kalaapiire t'i ba fulo Yesu na pu ye na, na wu yege na: «ɲaha na wée di ya já we jina we kori yeege pya wu ni-i wε?» ²⁰ A Yesu di pu pye: «Bani yee n'a daa w'a cεε toro. Can na n'a da yi jo yi mu, yee n'a daa wu da bi ali mutaridi pilere be xɔ pεere ni, yee bi da yi jo ke faaboboṅṅ ke mu na ki yiri naha, k'i she mε, k'a gari. Kaa la shishiin bi da ga yee já wε. [²¹ Ga ke jina tuugo ke foromɔ ya taan wε, fo suun ni Kile-ɲεrege.]»

Yesu ya wu xu ni wu ɲε wu jo sanha

(Marika 9:30-32; Luka 9:43-45)

²² Caṅa ka, na Yesu ni wu kalaapiire ti yaha shiizhan Galile ni, a wu pu pye: «Pu na ba Sipyia Ja wu le sipyii keye ni. ²³ Pu na ba wu gbo, ga wu caxhugo caṅa taanri wogo, wu na ba ɲε sanha.» A kalaapiire ti jahaya di danha fo xuuni.

Yesu ni Pyεeri be ya saraa katahaṅṅa ki wo wari wu ni

²⁴ Ayiwa, ba Yesu ni wu kalaapiire t'a nɔ Kaperinɔmɔ kulo li ni wε, a Kile-pεeɲε pugboḥo ki wo wari wu shɔvεε p'i fulo Pyεeri na, na wu pye: «Yee wo karamɔṅṅ wu ya gaan Kile-pεeɲε pugboḥo ki wo wari wu ni-i ge?» ²⁵ A Pyεeri di jo: «Uun, w'a gaan wu ni.» Ba Pyεeri ya jé puga ki ni wε, a Yesu di fεnhe jomɔ pu lo, na jo: «Pyεeri, mu funṅṅ na jɔṅṅ wu d'a yaa na munaa pεreme, kelee katahaṅṅa ki wo wari wu kaan ke koṅṅ ke wo saannaa pu mu wε? Saannaa pu wo nagoo laa piitiilee?» ²⁶ A Pyεeri di wu pye: «piitiilee». A Yesu di jo: «Lee funṅṅ ni, ma ce kantiinlee niɲε wa lee ni-i sa! ²⁷ Ga lee be na, kɔnɔ wù ganha bu kawaa pye pii sipyii pii na wε, she ɲmehene la wá gba wu ni. Fyashiime wemu w'a da ma ɲmehene li lo ge, m'a wee ɲɔ mugi. Ma na wari tuuṅṅ ka ta wà, m'a she kee kan ne ni mu wo munahaa ki pεreme.»

Weke w'i je nahagbaa fɔɔ we?

(Marika 9:33-37; Luka 9:46-48)

18 ¹A kalaapiire t'i fulo Yesu na, na wu yege na: «Weke wu je pu beeri wo nahagbaa fɔɔ fugba saanra ti ni we?» ²A Yesu di nɔhɔceere la yiri, na lee yereɲe pu niɲe ni, ³na jo: «Can na n'a da yi jo yi mu, yee bu bye yee di ya ɲeri ba nɔhɔpiire je-ε we, yee da ga ba jé fugba saanra ti ni bada we. ⁴Sipya wemu w'a wuye tirige na pye ba le nɔhɔceere le je-ε ge, weefɔɔ wu je pusamaa beeri wo nahagbaa fɔɔ fugba saanra ti ni. ⁵Sipya sipya w'a le nɔhɔceere le la shi co xuuni ne wuu na ge, ne w'a co xuuni.

W'à wùye kaseri jugyεegi keree na

(Marika 9:42-48; Luka 17:1-2)

⁶«Te nɔhɔpiire te t'a dà ne na ge, sipyaa sipya w'a le la ɲuɲɔ kyεegi ge, li bi da bɔɔ weefɔɔ mu na faatabaaga ɲɔ wu katige ni, na wu wá suumɔ lɔhɔ nɔhɔdaan. ⁷Bɔɔngɔ ki wa kɔɲɔ wogo sipyii pu wo jugyεegere ti wuu na. Jugyεegere kunni da ga já bye pyebaa we. Ga bɔɔngɔ ki wa ti pyevee pu wogo. ⁸Ma keɲe kelee ma tɔɔɔ bi je kapuɲɔ di ma le jurumu ni, ki kɔn m'a ki wá. Ma keɲe nigin wo, kelee ma tɔɔɔ nigin wo na jé Alijine ni, lee ya ɲɔɔ ma mu ma keye shuun wo ni ma tɔɔɔ shuun wo wu wá nafugibaaga ni. ⁹Ma nii bi je kapuɲɔ di ma le jurumu ni, li wehele wolo, m'a li wá. Ma nii nigin wo na jé Alijine ni, lee ya ɲɔɔ ma mu ma nii shuun wo wu wá Jahaneme na ki ni.

Yesu ya talene la jo dubyapeenge shizhaa na

(Luka 15:3-7)

¹⁰«Y'a yiye kaseri de! Yi ganha bu da le nɔhɔceere le la shishiin cereɲe we. N'a da yi jo yi mu jo pu melekee pu niyereye yi wa tuun beeri ni ne To wu nahagbaa na fugba we ni. [¹¹Bani piimu p'a piin ge, Sipya Ja w'a pa wu ba pee shɔ.]

¹²«Dii yee di wa li wii we? Dubyaa xhuu nigin (100) bu bye sipya wa mu, a wee wa nigin di ba biin. Ta wu da kelee gbarashεere ni gbarashεere (99) wu samaa yaha wà faaboboɲɔ ki na, na she we wu nigin wu sha we? ¹³N'a da yi jo yi mu jo wu bu she wu ɲa, wu da funɲɔ taan fo xuuni wu ɲa wu wuu na na toro pusamaa kelee gbarashεere ni gbarashεere (99) wu tãan, pee piimu pu je pu ya piin we ge. ¹⁴Mu li wa. Yee fugba To wu be nidaan je le nɔhɔceere le la li piin we.

W'à yaa na yafani wùye mu

¹⁵ «Ma ceboro bu kakuuno pye ma na. She wu feni, m'a she yi jo wu mu yiye shuun xuu ni. Wu bu yere li na ma mu, yi na bye sanha yiye sipyii. ¹⁶ Ga wu bu she bye wu ya yi logo ma mu we. M'a shen nigin kelee sheen shuun wa fara yiye na, kohno jomɔ pu beeri di she bye seere seere shuun kelee seere taanri nii na. ¹⁷ Wu bu she li she wu da pee be woyo yi logo we, m'a she yi paha jo egilizi wu mu. Wu bu li she wu da egilizi wu be woyo yi logo we, m'a wu jate ba Kile-cebaama je we, kelee ba fanhafee wari shovɔɔ wa je we. ¹⁸ Can na n'a da yi jo yi mu jo yi bu kaa lemu beeri she niye ke na, Kile be na ba lee she fugba wu ni. Yi bu soɔ kaa lemu beeri na niye ke na, Kile be na ba soɔ lee na fugba wu ni. ¹⁹ N'a da yi jo yi mu sanha jo yee shuun wa bu be kaa beeri na naha niye ke na, na lee jeeri ne fugba To wu mu, wu na lee kan pu mu. ²⁰ Bani sheen shuun taanri bu she puye pinne ta xuu beeri ni ne mege na, ne wa pu niye ni.»

Tehene je yafa na sipya ni wu sipyinii te ni we

²¹ Wee tuun wu ni a Pyeeri di fulo Yesu na, na wu pye: «Wù Kafɔ, ne ceborona ba kakuunɔ pyi ne na tuun beeri ni, ne yaa na yafani wu mu fo na she ɔ tɔɔnii juu na we? Fo tɔɔnii gbarashuun ge?» ²² A Yesu di wu pye: «N'a da ma pye fo tɔɔnii gbarashuun we de, ga fo tɔɔnii gbarashuun yahajaa kelee gbarashuun (70). ²³ Lee wuu na, fugba saanra t'a foro kaa lemu feni ge, lee li wa me. Saan wa w'a bi giin wu wu wari keree paha wolo ni wu kapyebyii pu ni. ²⁴ Ba w'a li ɔɔ kɔn we, a p'i ba ni kapyebye wa ni wu mu. Saan wu wari miliyoo nipehemee foo li bye wee na. ²⁵ Se bye wu ni wu lee foo le to we. A saan wu jo na pu pu pere taga foo li to, wu ni wu sho, ni pu nagoo, ni pu keje yanmuyɔ yi beeri. ²⁶ A wee kapyebye wu she nuguro sin wu kafɔ wu fee ni, na wu jeeri na: «Ma luu li gbo na taan, n'a da ba ma wari wu beeri foo to ma mu.» ²⁷ A wu jijaara di je wu kafɔ wu ni, a wu wu yaha, na yafa wu mu be sanha foo li beeri na.

²⁸ «Ba wee kapyebye w'a foro wa we, a wu ni wu kapyebyeinii wa di jiri. Wu wari deje|wari deje xhuu nigin foo di bi bye wee kapyebyeinii we na. A wu wee co, na wu katige nmohori, na jo: «Na foo li to!» ²⁹ A wu kapyebyeinii wu nuguro sin wu fee ni, na wu keme jeeri na: «Ma luu li gbo na taan, n'a da ba ma wari wu beeri foo to ma mu.» ³⁰ Ga wu ya soɔ we, na wu le kaso ni fo wu ga ba wee wo foo li to. ³¹ Ba kapyebyii pusamaa ya lee ja we, a lee di waha pu na fo xuuni. A p'i she yi beeri paha jo pu kafɔ wu mu. ³² Wee tuun wu ni, a kafɔ wu wee kapyebye wu yiri na wu pye: «Kapyebye niguumɔ mu je! Ne mu wo foo li beeri yaha mu na, bani mu ya ne jeeri saama na. ³³ Ta mu be bi yaa na juɔɔ jaari ma kapyebyeinii

wu na ba ne li pye mu na-ε we?»³⁴ A Kafɔɔ wu luu di yiri fo xuuni. A wu wu le kaso ni kɔnhɔ wu da jaani wà, fo wu ba she foo li saraa na xɔ tuun wemu ni.³⁵ Mu li wa yee be mu, yee bu bye yee di ya yafani yi cebooloo pu mu yi zɔɔɔ pu beeri na we, lee pyegana le na ne wo fugba To wu be wa da ba yee pye.»

Yesu ya yemu jo gbaxɔɔ shizhaa na ge

(Marika 10:1-12)

19¹ Ayiwa, ba Yesu ya wee kalaa wu kan xɔ sipyiire ti mu we, a wu foro Galile fiige ki ni, na gari Zhude fiige ki ni, Zhuruden Gba wu kadugo yiri.² A sipyiɛhemεε di daha wu feni wà. A wu pu yama fεε pu cuɔɔɔ.

³ A Farizheen pii di fulo wu na, kɔnhɔ p'i wu peri wii. A p'i wu pye: «L'a saha ná wu wu shɔ gbaga xɔ kapuɔɔ beeri na ya?»⁴ A Yesu di pu pye: «Ta yee ya li kalaa Kile Kafila wu ni we? Na: «Fo kɔɔɔ ki ɔɔɔɔɔ na, kɔɔɔ ki yaavɔɔ w'a pu yàa ná ni cee.»⁵ Na jo: «Lee wuu na ná na ba wu to ni wu nu yaha, na ɔɔɔ wu shɔ na. Pu shuun wu na bye ceepuuro nigin.»^{*}

⁶ Lee funɔɔ ni, pu je nige shuun we, ga fo nigin. Ayiwa Kile ya lemu pye nigin ge, sipya ganha bu lee waagi we.»⁷ Ga Farizheen p'i wu pye: «Wee tuun wu ni jaha na Musa d'a jo na ná ba da wu shɔ yaha, na wu fenhe gbaxɔɔ sεmε yàa kan wu mu wu na wu yaha we?»⁸ A Yesu di pu pye: «Yee niwegee k'a waha, lee wuu na Musa ya gbaxɔɔ ti koro kan yee mu. Ga fo taashiine li ni, li bi byi mu we.»⁹ Ne kunni w'a da yi jo yi mu jo sipyaa sipya w'a wu shɔ gbaga xɔ ge, cee wu bu da wu ya dɔɔɔɔɔ pye, a lee di gbaga ki xɔ we, ná wu bu wu yaha, na watii leɔε, dɔɔɔɔɔ w'a pye.»

¹⁰ A wu kalaapiire t'i wu pye: «Ke bi je ná wo tayerege wu ni wu shɔ te ni, wee tuun wu ni na mεhe pye wà cee baa, lee ya ɔɔɔ.»¹¹ A Yesu di pu pye: «Wee kalaa we se je sipyii beeri ni we, fo piimu ye mu Kile ya wu se kan ge.»¹² Kapuɔɔ ya je wà yemu ya ná jaha kɔɔn wu da cee leɔε-ε ge. Pii ya seni pu je namaa ni we. Sipyii di pii wo namaa ni. Pii be di wa li shaa p'i bye mu fugba saanra ti kaa na. Wemu na já bye cee leɔε baa ge, wu pye cee leɔε baa.»

Yesu ya duba nɔhɔpiire ta mu

(Marika 10:13-16; Luka 18:15-17)

¹³ Lee kadugo na a sipyii pii di ba ba Yesu mu ni nɔhɔpiire ta ni, kɔnhɔ wu wu keye taha ti na wu Kile jeeri ti mu. Ga, a wu kalaapiire t'i yogo jo ni pee sipyii pu ni.¹⁴ A Yesu di pu pye: «Yi nɔhɔpiire ti yaha ti da ma na mu, yi ganha ba ti jaha kɔɔn we! Bani pee shi tuugo wuuro ti je fugba

* 19:4 Zhenezi 1:27 * 19:5 Zhenezi 2:24 * 19:7 Duterenome 24:1-4

saanra te.»¹⁵ A wu wu keye taha tee n̄h̄opiire ti na. Ba w'a x̄o w̄e, na ȳiri w̄a na kari.

Naafuugbo f̄o jeme p'a pen Kile wo saanra ti ni

(Marika 10:17-31; Luka 18:18-30)

¹⁶ Ayiwa, pu nigariwuu, a ná wa di fulo Yesu na, na wu yege na: «Karam̄o, kasaana leke tuugo ne d'a yaa na pye k̄nh̄o di ba j̄ii sicuum̄o nixh̄obaama ta w̄e?»¹⁷ A Yesu di wu pye: «Jaha na m'a na yegee kasaana fiin w̄e? Nigin ye pe w'a j̄o. Ma funj̄o bi j̄e m'a j̄ii sicuum̄o ta, ta saliya wu j̄om̄eh̄e ki koo jaari.»¹⁸ A ná wu jo: «Kiike w̄e?» A Yesu di wu pye: «Ma ganha bu sipya gbo w̄e! Ma ganha bu d̄o d̄o pye w̄e! Ma ganha bu nagaara pye w̄e! Ma ganha bu kafineye taha ma sipyij̄ii na w̄e!¹⁹ Ma da ma nu ni ma to p̄e! Ma sipyij̄ii wu taan ma mu ba maye pyaa ki j̄e w̄e!»^{*}
²⁰ A wee lev̄o wu jo: «Ne kii beeri koro jaari. Leke d'a f̄o sanha w̄e?»²¹ A Yesu di wu pye: «Ma funj̄o bi j̄e m'a fa, she ma keje yanmuȳo yi p̄e, m'a wee wari wu kan la baa f̄e mu. Wee tuun wu ni ma na naafuu ta fugba we ni. Lee kadugo t̄an m'a ba daha na f̄eni.»²² Ga ba lev̄o w'a yee logo w̄e, na jaha tanha na gaari, bani naafuugbo wu bye wu mu.

²³ A Yesu di wu kalaapiire ti pye: «Can na n'a da yi jo yi mu jo naafuugbo f̄o jeme p'a pen fugba saanra ti ni.»²⁴ N'a da ye be jo yi mu sanha jo j̄o h̄o j̄o jeme ya taan museni wii ni na toro naafuugbo f̄o j̄e na Kile wo saanra ti ni.»²⁵ Kalaapiire t'a pee jom̄o pu logo ge, a lee di bye pu mu kakanhana fo pu na yu: «Aa! Wee tuun wu ni sipya weke na j̄a pa sh̄o w̄e?»²⁶ A Yesu di pu wii, na jo: «Sipyii mu, lee da j̄a bye w̄e, ga kaa la shishiin ya Kile jani w̄e.»

²⁷ Wee tuun wu ni a Pȳeri di jom̄o pu l̄o, na jo: «Li wii, w̄e ya kahari yanmuȳo beeri ni, na daha mu f̄eni. Leke di da ba bye w̄e shizhaa na w̄e?»²⁸ A Yesu di pu pye: «Can na n'a da yi jo yi mu jo Sipya Ja wu ba ba diin wu saanra koro k̄o wuu li ni, k̄o niv̄o ki ni tuun wemu ni, yee be na ba diin saanra korogoo ke ni shuun ni, na kiiri k̄n Izirayeli gbaweye ke ni shuun wu na.»²⁹ Sipya wemu beeri w'a kahari wu puga ni ge, kelee wu ceboronamaa, kelee wu ceboroshaa, kelee wu nu, kelee wu to, kelee wu nagoo, kelee wu k̄e ye, ne wuu na ge, weef̄o na ba yee yahaj̄aa xhuu nigin (100) ta, na wu taa ta j̄ii sicuum̄o nixh̄obaama pu be ni.³⁰ Ga jahagbaa wuu nijeh̄eme na ba bye kadugo ȳiri wuu, kadugo ȳiri wuu nijeh̄eme na bye jahagbaa wuu.»

* 19:18-19 Ekizode 20:12-16; Levitike 19:18

Erezen tege kafɔɔ ni wu kapyebyii keree

20¹ Ayiwa, a Yesu di jo na: «Fugba saanra t'a foro kaa lemu feni ge, lee li wa mɛ. Kerɛye fɔɔ wa ya sɔɔ foro jɪsɔɔgɔ ka t̄aan di zhe kapyebyii pii sha di zhe yaha wu erezen|erezen tige tege ni. ² Piimu w'a she da ge, a wu ni pee di jo be wari deɲɛ nigin na, wa beeri wo caɲa nii saraa. A wu pu yaha kari labye wu feni tiire tege ki ni. ³ A caɲa k'i ba dugi jeri, a wu foro sanha, na saha ni sipyii pii niyereye ni kpeenge ki na, p'i bi la pyi wɛ. ⁴ A wu pu pye: «Yi be pu she caɲa nii li pye na erezen tege ki ni, saraa wemu w'a yaa ni yi ni ge, ne na ba wee kan yi mu.» ⁵ A pee di gari tiire tege ki ni. A caɲa k'i ba nɔ jɪɲɛ niɲɛ ni, a tege ki fɔɔ wu foro sanha, na saha ni pii be ni, na pee be lɔ lee lɔgana li na. Na ba foro sanha yakɔɲɔ caɲa ki be ni, na saha ni pii be ni, na pee be lɔ lee lɔgana li na. ⁶ A wu ba guri foro sanha yakɔɲɔ ki be ni, na pii be niyereye ta kpeenge ki na, pu be di jɛ la ni wɛ. A wu pu pye: «Jaha na yee d'a caɲa nii li beeri pye lapye baa wɛ?» ⁷ A pee di wu pye: «Sipyi wa shishiin ya ta wɛe sha wu wo labye na nijaa wɛ.» A wu pu pye: «Yi be pu she na kerɛye yi ni.»

⁸ «Ba caɲa k'a pa xhɔ baari wu tigiduun na nɔ wɛ, a tege ki kafɔɔ w'i wu kanahashɔɔnrimɔ wu pye: «Kapyebyii pu yiri, m'a pu saraa na li jɔ kɔn kurogo wuu pu na, na se jaha wuu pu mu.» ⁹ Piimu p'a pu wo labye wu jɔ kɔn yakɔɲɔ ki ni ge, a pee di fenhe fulo, a pu beeri di wari deɲɛ nigin nigin ta. ¹⁰ Ba l'a pa nɔ nizhiilee pu na wɛ, a pee di ganha na giin na pee wo wu na jɛhe wari deɲɛ nigin nigin na. Ga, a p'i wari deɲɛ nigin nigin kan pu be mu. ¹¹ Ba wee wari w'a kan pee mu wɛ, a p'i ganha na tege ki fɔɔ wu yɔgɔ puyɛ t̄aan, na yu: ¹² «Pii p'a nɔ kurogo ki na ge, leeri nigin ye wo labye pee ya pye. A mu di dere wɛe wo saraa wu pye nigin ni pee wo wu ni, wɛe piimu p'a caɲa nii li beeri pye, na li kanhama soro, na ke cawaga ke beeri lɔ ge.» ¹³ Ga, a tege ki kafɔɔ wu shɛn nigin wa pye pu ni: «Najii, ne ta to mu na we! Ta wari deɲɛ nigin na be ne ni mu ya be mu wo caɲa nii li saraa wɛ?» ¹⁴ Ayiwa, ma wo saraa wu lɔ, ma da gaanji. Ne mu l'a taan nago kanna ne wu saraa ninumɔ kan mu ni we mu, wee wemu w'a pa tege ki ni kurogo ge. ¹⁵ Lemu bu ne taan, ta lee be ne yaa na pye ni na wo wari wu ni wɛ? Kelee ta ne wo saama pu jɛpɛɛn yere l'a jɛ ma ni?» ¹⁶ A Yesu di jo sanha: «Piimu pu jɛ kadugo yiri wuu pu ge, le pyegana le na pee da ba bye jahagbaa wuu. Piimu pu jɛ jahagbaa wuu pu ge, pee na bye kadugo yiri wuu.»

Yesu ya wu xu ni wu je wu jo sanha

(Marika 10:32-34; Luka 18:31-34)

¹⁷ Ayiwa, Yesu ya pa yiri na gaaji Zheruzalemu ni. Pu nigariwuu, a w'i wu kalaapiire ke ni shuun wu ye yiri, na pu pye: ¹⁸ «Wù wii gaaji Zheruzalemu ni. Pu na zhe Sipya Ja wu le wà saraya naha shoonrivée nunaɗɗe saraya naha shoonrivée nunaɗɗo ni saliya karamogoloo pu keje ni. Pu na ba wu jaagi na w'a yaa ni xu ni. ¹⁹ P'a wu le shi watii keje ni, pee na zhehe wu na. Pu na ba wu kpon ni susoloo ni, na wu kori tige na. Carja taanri wogo ki na w'a je na foro xu ni.»

Yakuba ni Yohana ya nahagbaa feere shaa Yesu mu

(Marika 10:35-45)

²⁰ Ayiwa, a Zebede sho wu fulo Yesu na ni wu nagoo shuun wu ni. A wu nuguro sin Yesu fee ni, na wu jeeri, na wu no wee na. ²¹ A Yesu di wu yege na: «Naha kaa l'i wa ma na we?» A wu Yesu pye: «Ma ba ba diin ma saanra ti ni tuun wemu ni, ma di soɗo na mu, na nagoo shuun we di diin ma taan. Nigin wa di diin ma kanige ce, wa di diin ma kamene ce.» ²² A Yesu di wu pye: «Kaa lemu yee wa jeeri ge, yee wa li ce we. Kanhama ceegbuu lemu ni n'a da ba gba ge, yee na ja gba lee ni ya?» A p'i jo: «Uun, wee na ja gba li ni.» ²³ A Yesu di pu pye: «Uun, yi kunni na ba gba ne wo ceegbuu li ni. Ga na tiin ne kanige ce, kelee ne kamene ce, ne je yee tatiinye yi kanwo we. Piimu kaa na ne To w'a yee gbegele ge, pee mu yi da ba gan.»

²⁴ Ba kalaapiire ke wu samaa ya yee logo we, a pu logoo di yiri pu ceboronamaa shuun wu taan. ²⁵ A Yesu di pu beeri yiri, na jo: «Yee ya li ce na shi wemu je Yawutuu we, wee shi wu wo nunaɗɗe p'a pu nunaɗɗe pyi wu na. Pu sipyigbo p'i pu fanha shee wu na. ²⁶ Ga li da ba bye mu yee te ni we. Yee wa funno bi je wu bye sipyigbo, wufoo wu pye pusamaa wo kapyeyee. ²⁷ Yee wa funno bi je wu bye nahagbaa foo, weefoo wu pye pusamaa wo bulo. ²⁸ Mu li wa, Sipya Ja wu be ya ta pa konho sipyii di ba kapyeyee pyi wu mu we. Ga w'a pa, wu ba kapyeyee pyi sipyii mu, wu ba wu munaa kan l'i bye sipyinehemee wo nuwuuro saraa.»

Yesu ya fyenmee shuun wa cuuno

(Marika 10:46-52; Luka 18:35-43)

²⁹ Ba p'a pa foro Zheriko kulo li ni we, a sipyinehemee di daha Yesu feni. ³⁰ Lee bi fyenmee shuun wa nideenge ta koo li no na. Ba pee ya logo na Yesu w'a doroo we, a p'i xhuulo na: «Wù Kafoo, Dawuda Ja we, nunaɗɗo naari wu na!» ³¹ Sipyire ti bi yogo yu ni pu ni na pu cari puyee na, ga, a

p'i la fara xhuulo wu na, na yu: «Wù Kafɔɔ, Dawuda Ja we, ɲuɲɔ ɲaari wù na!»³² A Yesu di yere, na pu yiri, na pu pye: «Yi wa giin ne di leke pye yi mu we?»³³ A p'i jo: «Wù Kafɔɔ, wù pye wù da ɲaa.»³⁴ A pu ɲɲaara di jé Yesu ni, a wu gbɔn pu ɲii ki na. A p'i ɲɔ kɔn na ɲaa lee taapile li ni. A p'i daha Yesu feni.

Yesu ya jé Zheruzalemu ni ba saan ɲe we

(Marika 11:1-11; Luka 19:28-40; Yohana 12:12-19)

21¹ Ba p'a tɛɛɲe Zheruzalemu na we, a p'i nɔ Betɛfaje shizhaa, Oliwiye faaboboɲɔ ki kabanugo ki ni. A Yesu di wu kalaapiire shuun wa tun,² na pu pye: «Yi she yi ɲahagbaa kulo li ni. Yi bu nɔ ye, yi na kafazhɔ wa nibɔɲɔ ta wà, wu ni wu pya. Yi yee sanha pa na kan naha!³ Sipywa wa bu jo ni yi ni, y'i weefɔɔ pye na Kafɔɔ mago wu wa yi na. Lee bu bye pu na yi ɲɔ yaha yi mu, y'i ba ni yi ni.»⁴ Lee ya pye kɔnhɔ Kile tudunmɔ w'a jomɔ pemu jo ge, pee ɲɔ di fa na:

⁵ «Yi yi jo Siyɔn poro* wu mu na:

«Li wii, ma saan w'a ma ma mu.

W'a wuyɛ tirige,

na dugi tiin kafabige na,

kafazhɔ wa wo pya.»*

⁶ A kalaapiire t'i gari, na she li pye ba Yesu ya yi jo pu mu we.⁷ A p'i ba ni kafazhɔ wu ni wu pya wu ni, na ba pu fadegbɔyɔ ya taha yee na, a Yesu di dugi tiin wà.⁸ A sipiyɲehemɛɛ di pu fadegbɔyɔ pii koo li ni. A pii be di weɓuriye kɔn, na yee pii koo li ni.⁹ Ba p'a gaanɲi we, piimu pu ɲe Yesu ɲahagbaa na, ni piimu pu ɲe wu kadugo ge, pee bi xhuulo na yu:

«Masɔɲɔ k'a byi Dawuda Ja wu mu!

Wemu w'a ma mɛ Kafɔɔ mɛge na ge,

wee ɲe duba pya!

Masɔɲɔ k'a byi Kile mu fugba lii lii we ni!»*

¹⁰ Ba Yesu ya jé Zheruzalemu ni we, a tunmɔ p'i kulo li beeri círi. A p'i ganha na yegee na: «We ná we di ɲe jɔɲɔ we?»¹¹ A sipiyiire t'i jo: «Kile tudunmɔɔ Yesu wu ɲe wii, Galile Nazareti shen we.»

*21:5 Siyɔn poro: Wee ɲe Zheruzalemu shɛɛn pee.

*21:5 Zakari 9:9 *21:9 Zaburuu 118:26

Yesu ya Kile-peeŋe pugboho ki pye faefee

(Marika 11:15-19; Luka 19:45-48; Yohana 2:13-22)

¹² A Yesu di jé Kile-peeŋe pugboho ki ni. Sipyii piimu pu bi bere ni zho pyi wà ge, a wu pee beeri kòri yege. A wu wari faavee pu wo tabalaa pee, ni gbegbe shazheere perevee pu wo yatiinye yi ñeri buri, ¹³ na pu pye: «L'a ka Kile Kafila wu ni na: «Pu na ba ne puga ki pyi Kile-ñerege puga.»* Ga yee kunni ya ki pye nagaalaa talaraga.»

¹⁴ A fyenmee ni losixuyo fee pii di fulo Yesu na Kile-peeŋe pugboho ki ni. A w'i pee cuuŋa. ¹⁵ Yesu ya kakanhaŋaa kiimu pye ge, ba saraya ñaha shoonrivée ñuŋofee|saraya ñaha shoonrivée ñuŋofa ni saliya karamogoloo p'a kee ña we, na nohoopiire ti be ñaa ti na xhuulo na yu: «Masohu k'a byi Dawuda Ja wu mu we!» A pu logoo di yiri. ¹⁶ Wee tuun wu ni a p'i Yesu pye: «Yemu pii wa yu me ge, ta mu wa yi nuri me?» A Yesu di pu pye: «Uun! Ta yee be sanha li kalaa Kile Kafila wu ni we? Na:

«Mu ya ma masohu pye k'a foro
nohoopiire ni pubinŋee ñuŋo ni.»*

¹⁷ Ba w'a yee jo we, na foro kulo li ni, na pu yaha wà, na gari na she shon Betani kulo li ni.

Yesu ya nitoodige ka laŋi

(Marika 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Ayiwa, ñimuguro ti ñisohu ki na, Yesu na kuri na ma Zheruzalemu ni, a xuugo di wu ta. ¹⁹ A wu nitoodige ka ña koo li ño na, na fulo kee na. Ga wu ya yafiin be ña ki na weye ye kadugo na we. Ayiwa, a wu kee nitoodige ki pye: «Mu da ga yaseye pye nige bada we!» Taapile ni a kee nitorohu k'i waha. ²⁰ Ba kalaapiire t'a lee ña we, a lee di bye pu mu kakanhana fo xuuni. A p'i Yesu yege na: «A ke nitorohu ke di bye dii na waha me taapile ni we?» ²¹ A Yesu di pu pye: «Can na n'a da yi jo yi mu, n'a daa bu bye yee mu, nakaara bye t'i ñe yee zoloo pu ni bada we, lemu ne pye ke nitoodige ke na ge, yee da ba da lee ye na-e de! Ga yee na ba ke faabobohu ke pye: «Yiri laha ñaha, m'a she maye wa suumo loko ni.» Lee na bye. ²² Yi ba yaaga tuugo beeri ñeri ni n'a daa ni, yi na kee ta.»

Mii Yesu wo sefeere ti d'a yiri we?

(Marika 11:27-33; Luka 20:1-8)

²³ Ayiwa, a Yesu di she jé Kile-peeŋe pugboho ki ni, na sipyii pu ño kon na galaa. Na wu yaha wu na wee kalaa wu kaan, a saraya ñaha shoonrivée ñuŋofee|saraya ñaha shoonrivée ñuŋofa ni nohollee p'i fulo wu na, na wu

* 21:13 Ezayi 56:7 * 21:16 Zaburuu 8:3

yege na: «Sefæere teke gbɔɔɔ ni mu wa kii keree kii pyi wɛ? Ɔɔɔ w'a kee fanha ki kan mu mu wɛ?» ²⁴ A Yesu di pu pye: «Nɛ bɛ w'a da yee yege kaa nigin na. Yi bu na ɔɔ shɔ, wee tuun wu ni, sefæere temu gbɔɔɔ ni nɛ bɛ ya kii keree kii pyi ge, nɛ bɛ na tee jo yi mu. ²⁵ Ɔɔɔ wu d'a Yohana tun na w'a batizeli pyi wɛ? Kile laa sipyii?» A p'i puyɛ pye: «Wù bu jo: «Kile w'a wu tun», wu na jo: «Wee tuun wu ni jaha na yee di ya ta dà wu na-e wɛ?» ²⁶ Ga wù bu nɔɔɔ jo: «Sipyii p'a wu tun», sipyiiire ti na lemu pye wù na ge, lee wo fyaara wa wù ni, bani sipyiiire ti bæeri wa Yohana wii Kile tudunmɔ.» ²⁷ Lee na, a p'i Yesu pye: «Wèe ya cɛ wɛ.» A Yesu bɛ di pu pye: «Ayiwa nɛ bɛ ya she, sefæere temu gbɔɔɔ ni nɛ bɛ ya kii keree kii pyi ge, nɛ bɛ da tee jo yee mu wɛ.»

Yesu ya talenɛ la jo jalaa shuun wa shizhaa na

²⁸ A Yesu di jo sanha na: «Yee di wa leke kɔɔn yiye funyɔ ni kii keree kii shizhaa na wɛ? Jalaa shuun pu bye ná wa mu. A wu ba jashiime wu pye: «Na ja, she nijaa wo caɔa jii li wo labye wu pye na ɛɛzen|ɛɛzen tige tɛɛ ki ni.» ²⁹ A wee ja wu wu pye: «Nɛ se wà wɛ.» Ga ba jæere ya pye wɛ, yemu w'a jo ge, a yee wo daajeɔe di jé wu ni. A wu gari tɛɛ ki ni. ³⁰ A to wu she yee ninuyɔ jo ja shuun wo wu bɛ mu. A wee di wu pye: «Uun, nɛ na zhɛ.» Ga na dɛre pye wu ya she wɛ. ³¹ Pu shuun wu ni weke d'a tofɔɔ wu jidaan pye wɛ?» A p'i jo: «Jashiime wɛ.» Wee tuun wu ni a Yesu di pu pye: «Can na n'a da yi jo yi mu jo fanhafæe wari shɔvɛɛ ni navarashaa pu na ba jé yee jaha na Kile wo saanra|Kile saanra ti ni. ³² Bani Yohana ya pa yee mu, koo lemu l'a tii ge, na ba lee she yee na. A yee di bye yee ya dà wu na wɛ. Ga, a fanhafæe wari shɔvɛɛ ni navarashaa p'i dà wu na. A yee di lee bɛ ja, ga lee bɛ na yee ya ta daajeɔe jo yi guri dà wu na wɛ.»

Ɛɛzen faapyii niguumɔɔ pu wo talenɛ le

(Marika 12:1-12; Luka 20:9-19)

³³ A Yesu di pu pye sanha na: «Yi le talenɛ le bɛ logo: Kɛreyɛ fɔɔ wa w'a bi ɛɛzen|ɛɛzen tige tɛɛ ka shan, na ki maha ni kasɔɔɔɔ ni. A w'i wege ka wolo na pye ɛɛzen wu lɔɔ ki tawologo, na zangaso wa yàa shazhɔn wu kaa na. Lee kadugo na a wu ɛɛzen tiire tɛɛ ki kaa le ɛɛzen faapyii pii keɔe ni, na gari fiige katii ni. ³⁴ Ba ɛɛzen wu ledun ya pa dɛɛɔe wɛ, a wu wu wo kapyebyii pii yaha kari pee ɛɛzen faapyii pu mu, na pu she ɛɛzen nile wu shɔ pa. ³⁵ Ga, a p'i kapyebyii pu co, na wa kɔɔn xuuni, na wa gbo, na taanri wo wu wá gbo ni kagereye ni.

³⁶ «Ayiwa, a ɛɛzen wu kafɔɔ wu kapyebyii pii bɛ tun piimu ya jɛhe nizhiilee pu na ge. A p'i pee bɛ pye ba p'a nizhiilee pu pye wɛ. ³⁷ Lee bæeri kadugo tãan, a tɛɛ ki kafɔɔ w'i wuyɛ pyaa ja tun kari, na jo: «Nɛ ja we

kunni, pu na zhe gbɔɔɔ taha wee na.»³⁸ Ga ba ɛɛɛɛ faapyii pu nii ya taha ɛɛɛɛ wu kafɔɔ wu ja wu na we, a p'i puye pye: «Cɛn wu lɔɔɔ wu w'a we. Yi pa wu wu gbo, cɛn wu na bye wu wo.»³⁹ A p'i jafɔɔ wu co, na gari ni wu ni ɛɛɛɛ tege ki kadugo yiri, na she wu gbo.

⁴⁰ «Wee tuun wu ni ɛɛɛɛ tege ki kafɔɔ wu ba ba, w'a ba leke pye pii ɛɛɛɛ faapyii pii na we?»⁴¹ A p'i wu pye: «Wu na ba yee sipyikuuyo yi gbo gbogaguunɔ na, na ɛɛɛɛ tege ki kaa le piitiilee keɛ ni, piimu na da ɛɛɛɛ nile wu kaan wu mu wu jidaan tuun ni ge.»⁴² Lee kadugo na a Yesu di pu pye: «Ta yee ya le kalaa Kile Kafila wu ni we? Na:

«Puyirilee p'a faakagerɛɛ kemu she ge,
kee k'a pye puga ki gunɔmii li
faakagerɛɛ ki nijenɛ ke.

Li wii, Kafɔɔ w'a lee pye

kakanhana li wa lii wu naha tãan.*»

⁴³ A Yesu di jo sanha na: «N'a da yi jo yi mu jo lee l'a Kile saanra ti pye ti na da ba shɔ yee na, na ti kan shi watii mu, wemu na ba nagoo pyi ge. [⁴⁴Wemu bu do kee kagerɛɛ ke ɔɔɔ ni, weefɔɔ na gɛgi gɛgi. Kee kagerɛɛ ki shiin bu do sipya bæri ɔɔɔ ni, weefɔɔ na dɔnhɔɔ.]»

⁴⁵ Ba saraya naha shɔɔnriɛɛ ɔɔɔfɛɛ|saraya naha shɔɔnriɛɛ ɔɔɔfɔɔ ni Farizheen p'a Yesu talenɛ li logo we, a p'i li cɛ na pee kaa w'a byi.⁴⁶ Lee na a p'i ganha na cogana shaa wu na, ga, a p'i fya sipyiire ti na. Bani pee bi Yesu wii Kile tudunmɔ.

Cekaanra ligbɔɔ ki wo talenɛ le

(Luka 14:15-24)

22¹ Ayiwa, a Yesu di talenɛ la be jo sanha sipyiire ti mu na:² «Fugba saanra t'a foro kaa lemu feni ge, lee li wa me: Saan wa ya ligbɔɔ gbegele wu ja cekaanra ni.³ P'a sipyii piimu yiri cekaanra ti ni ge, a wu wu kapyebyii pu tun she pee yiri yalige ki na. Ga pu ya sɔɔ na pa we.⁴ A wu kapyebyii piitiilee yaha kari, na pee pu she pu pye: «Nɛ na yalige ki gbegele xɔ nime. Nɛ na sɔnme niye ye, ni na sɔnme yapɔɔɔ yi gbo, keree ki bæri ya gbegele xɔ. Yi pa cekaanra ti lige ki feni.»⁵ Ga sipyiyirilee pu ya ta lee la shishiin wii kaa we. A pu bæri di gari pu nibyegee feni. Wa ya kari wu kerɛye ni, a wa di gari wu kegaanɔ tapyege ni.⁶ A pusamaa di saan wu kapyebyii pu co, na pu kanha fo xuuni, na pu gbo.⁷ A saan wu luu di yiri. A w'i wu sɔɔsɔii yaha kari p'a she pee sipyigbuu pu gbo, na pu kulo li sòrogo.⁸ Lee kadugo na a wu wu kapyebyii pu pye: «Cekaanra ti ligbɔɔ ki kunni ya gbegele xɔ, ga sipyii piimu p'a fenhe yiri ki na ge,

*21:42 Zaburuu 118:22-23

pee niŋe wa nige ki ni we. ⁹Yi she kodoroyo yi ni, yi bu she sipyii piimu beeri ta wà, y'i ba ni pee beeri ni lige ki kaa na.» ¹⁰A kapyebyii p'i gari kakuutoroyo yi ni. Sipyii piimu beeri p'a she da wà ge, nizaamaa fara niguumɔɔ na, a p'i ba pee beeri pinne fo cekaanra ti puga k'a ji lilii pu na.

¹¹«Ayiwa, a saan wu ba jé, na lilii pu wii, na ná wa ta pu ni, wemu ya ta cekaanra fàya yi le we. ¹²A wu jo: «Napii, dii mu d'a pye na jé naha cekaanra fàya yi ba we?» Ɔɔshɔɔɔ ya ta wee ná wu mu we. ¹³Wee tuun wu ni a saan wu wu kapyebyii pu pye: «Yi wu tɔɔɔ ye ni wu keye yi pɔ! Yi wu wà kpeenge ki na nibiige ki ni! Mesuu ni gankunɔɔ na ba bye wá.» ¹⁴Bani sipyiŋehemɛɛ kunni pu wa yiri, ga piimu naha k'a bulo ge, pee ya ŋehɛ we.»

P'a Yesu yege munaa pereme keree na

(Marika 12:13-17; Luka 20:20-26)

¹⁵Lee kadugo na a Farizheen p'i she puyɛ ɲa, na p'i Yesu sha peri, p'i wu co wuyɛ pyaa wo ɲɔ jomɔ feni. ¹⁶A p'i pu wo kalaapiire ta ni Herɔdi wo sipyii pii tun na pu she Yesu pye: «Karamɔɔ, wèe ya li cɛ na jo can fɔɔ mu ɲɛ. M'a sipyii pu fiinŋe na galaa be Kile koro li ni. Mu ya fyagi sipya wa shishiin na we, bani sipyii pu beeri pu ɲɛ nigin mu mu. ¹⁷Ayiwa mu wo fungɔngɔ di wa keke le kaa le ni we? L'a saha p'a munaa pereme kaan Oromɛ saannaa Sezari mu laa, li ya saha we?» ¹⁸Yesu bi pu funguunɔɔ ki cɛ, a wu pu pye: «Yee shuun shuun juu piiri, naha na y'i na ɲɔ yegee we?» ¹⁹Wari wemu ni y'a munaa pereme pu saraa ge, yi wu tuunɔ la she na na.» A p'i wari deŋe nigin wa she wu na. ²⁰A Yesu di pu pye: «Jɔɔ wo jaa ni wu kama pu wa we na we?» ²¹A p'i jo: «Oromɛ saannaa Sezari.» Wee tuun wu ni a Yesu di pu pye: «Y'a Sezari wuu li kaan Sezari mu, yi da Kile be wuu li kaan Kile be mu.» ²²Ba p'a tee ɲɔshɔɔɔ ti logo we, a lee di pu naha wɔ fo xuuni. A p'i wu yaha wà, na gari.

Sadushɛn p'a Yesu yege xupɛnɛ li keree na

(Marika 12:18-27; Luka 20:27-40)

²³Ayiwa kee canunɔ ke, a Sadushɛn pii be di ba she Yesu y'iri. Pee bi yu na xupɛnɛ da ba bye ɲiga na we. A p'i Yesu pye: ²⁴«Karamɔɔ, Kile tudunmɔɔ Musa ya jo na ná wa bu xhu, na ta wu ya pya ta we, na wu ceborona wu wee naxhugoshɔ wu lɔ, kɔnhɔ wu nagoo ta di yaha wee ná wu nixhugo ki mu. ²⁵Lee ya bi ceboronamaa gbarashuun wa ta wèe mu naha. A nizhiime wu cee leŋe, na xhu pya ta baa. A cee wu gan wu cuun wu mu, wee ɲɛ ceborona shuun wo we. ²⁶A l'i bye mu ceborona shuun wo we, ni taanri wo wu be shizhaa na fo na she pu gbarashuun wu beeri

xɔ. ²⁷ Lee kadugo na a cee wu be di xhu. ²⁸ Wee tuun wu ni xuu pu capɛɛ ke, wee cee w'i da ba bye shen nigin wekɛ wo pii cebooloo gbarashuun we ni wɛ? Bani pu bɛeri ya wu leɛ toro.» ²⁹ A Yesu di pu pye: «Yee ya piin, bani le l'a ka Kile Kafila wu ni ge, yee wa lee cɛ wɛ, y'i wa Kile wo sefɛɛɛ ti be cɛ wɛ. ³⁰ Xuu pu capɛɛɛ, sipyii wa da cɛɛ leɛɛ, kelee na gbaya je wɛ. Ga pu bɛeri na ba bye ba fugba melekɛɛ jɛ wɛ. ³¹ Kile ya yemu jo xupene li shizhaa na ge, ta yee ya yee kalaa wɛ? W'a jo: ³² «Nɛ jɛ Ibirayima wo Kile, ni Ishaaga wo Kile, ni Yakuba wo Kile.»* Kile jɛ xuu wo Kile wɛ, wyii wo Kile wu jɛ wii.»

³³ Ba sipyiiire t'a yee logo wɛ, a wu kalaa wu bye pu mu kakanhana.

Kile wo saliya jɔmɛhɛɛ ki bɛeri wo nigbɔɔ le

(Marika 12:28-34; Luka 10:25-28)

³⁴ Ba Farizhɛɛn p'a logo na Yesu ya fehene wá Sadushɛɛn pu na wɛ, a pee di guri she puyɛ pinne sanha. ³⁵ Shen nigin wa jɛ pu ni, wee bye saliya karamɔɔ. Wee funɔɔ ki bye na Yesu peri wii. A wee di jo: ³⁶ «Karamɔɔ, jɔmɛ leke li d'a peɛ saliya wu jɔmɛhɛɛ ki bɛeri ni wɛ?» ³⁷ A Yesu di wu pye: «Ma Kafɔɔ Kile wu taan ma mu ma zɔ wu bɛeri na, ni ma munaa li bɛeri, ni ma fungɔngɔ ki bɛeri.»* ³⁸ Lee li wa saliya wu jɔmɛhɛɛ ki bɛeri nizhiine, na jɛ ki bɛeri nigbɔɔ be sanha. ³⁹ Li shuun wuu lemu l'a foro li feni ge, lee li wa mɛ. «Ma sipyiɔnii wu taan ma mu ba maye pyaa ki jɛ wɛ.»* ⁴⁰ Saliya wu jɔmɛhɛɛ ki bɛeri, ni Kile tudunmɔɔ pu wo kalaa wu bɛeri w'a foro kii jɔmɛhɛɛ shuun we ni.»

Shɔɔɔ wu ya ta pye Dawuda ja ye nigin wɛ

(Marika 12:35-37; Luka 20:41-44)

⁴¹ Na Farizhɛɛn pu nibinneɛ ta, a Yesu di pu pye: ⁴² «Leke yee di wa gɔɔn yi funyɔ ni Shɔɔɔ wu shizhaa na wɛ? Jɔɔ wo ja wu jɛ wii wɛ?» A p'i wu pye: «Dawuda Ja wu jɛ wii.» ⁴³ A Yesu di pu pye: «Wee tuun wu ni jaha na Dawuda di wu pyi Kafɔɔ, Fɛfɛɛɛ Munaa fanha ni wɛ? Bani Dawuda ya jo:

⁴⁴ «Kafɔɔ Kile ya yi jo nɛ Kafɔɔ mu na:
Tiin saanra tateɛngɛ ki ni na kanige cɛ,
fo di ba ma pɛɛn pu tirige
na pa le ma tɔɔɔ nɔɔ ni.»*

⁴⁵ Ni Dawuda ya Shɔɔɔ wu pyi Kafɔɔ, wee tuun wu ni w'i jɛ dii wu ja ye nigin wɛ?» ⁴⁶ Wa shishiin ya já Yesu jɔ shɔ pu ni, ali ni jɔɔnii nigin be

* **22:32** Ekizode 3:6 * **22:37** Duterɛnɔmɛ 6:5 * **22:39** Levitike 19:18

* **22:44** Zaburuu 110:1

ni wε. Na co kee caŋa ki na, wa shishiin ya luu waha na wu yege nige kaa la shishiin na wε.

Yesu ya pu kaala ni Yawutuu jahagbaa fee pu kàa ni

(Marika 12:38-39; Luka 11:43, 46; 20:45-46)

23¹Lee kadugo na a Yesu di wu kalaapiire te ni sipyiire ti pye: ²«Saliya karamɔɔɔɔɔɔ ni Farizheen pu wo nibyii li ŋe na sipyii pu kalaa Musa wo saliya wu ni. ³Lee wuu na saliya wu keree kiimu beeri ni p'a yi kalaa ge, y'a yaa na pu ŋomεε co, na ganha na kee beeri pyi! Ga keree kiimu puye pyaa ya byi ge, yi ganha ba kee taanni pu feni wε, bani kalaa wemu p'a gaan sipyii pu mu ge, puye pyaa ki ya wee koo naari wε. ⁴Pu ma tuguro nigboɔɔɔɔɔɔ pɔ na taha sipyii ŋuyɔ ni, ga p'i da ga gbara pu ali kabee be taga ti lɔvεε tεge p'i ti tugo wε. ⁵P'a pu kapyegeε ki beeri pyi kɔnhɔ sipyii di da pu wii. Lee l'a pu pye pu na pu gbahaa ki wo semεε pee, ni pu kabogoo ki wo semεε pu pelegi. Na pu fadeye ŋɔwaya ye tɔɔngi ni yalere ni. ⁶Yalicerεε wo tatiinceye, ni Kile-peεŋε piyεyε yi wo jahagbaa tatiinye y'a dan pu ni. ⁷Sipyii na pu shaari pinnerε kpeenyε na, na pu pyi: «Karamɔɔɔɔɔɔ», lee be l'a dan pu ni xuuni. ⁸Ga yee kunni, yi ganha bu sɔɔ p'a yi pyi: «Karamɔɔɔɔɔɔ» wε. Bani Karamɔɔɔɔ nigin pe ye wu ŋe yee mu. Yee beeri pu ŋe cebooloo. ⁹Yi ganha bu da da wa shishiin pyi naha ke ŋiŋe ke na yi to wε. Bani To nigin pe ye wu ŋe yee mu. Wee ŋe fugba we ni. ¹⁰Yi ganha bu sɔɔ p'a yi pyi ŋuŋɔfεε wε. Bani ŋuŋɔfɔɔ nigin pe ye wu ŋe yee mu. Wee ŋe Shɔvɔɔ wε. ¹¹Wemu wu ŋe sipyigbo yi beeri te ni ge, wee wu pye yi beeri wo kapyebe. ¹²Sipya wemu w'a wuyε durogo ge, wee na ba dirige. Sipya wemu w'a wuyε tirige ge, wee na ba durogo.

Yesu ya Farizheen ni saliya karamɔɔɔɔɔɔ pu jaagi

(Marika 12:40; Luka 11:39-42, 44, 52; 20:47)

¹³«Bɔɔngɔ ki wa yee shuun shuun joveε pii wogo, yee saliya karamɔɔɔɔɔɔɔɔ fara yee Farizheen na! Bani yee wa fugba saanra ti koo li tɔni sipyii pusamaa naha na. Yiye pyaa ki wa jin ti ni wε, piimu p'a giin p'i jε ge, a y'i ganha na pee be naha kɔɔn.

[¹⁴«Bɔɔngɔ ki wa yee shuun shuun joveε pii wogo, yee saliya karamɔɔɔɔɔɔɔɔ fara yee Farizheen na! Bani yee wa naxhugoshaa keŋe yaŋmuyɔ beeri ŋmahana na zhuu pu na, na mɔni Kile-ŋerege na, kɔnhɔ y'i yiye pye see sipyii. Lee na yee wo jaagi kanhama pu na ba golo fo xuuni.]

¹⁵«Bɔɔngɔ ki wa yee shuun shuun joveε pii wogo, yee saliya karamɔɔɔɔɔɔɔɔ fara yee Farizheen na! Bani yee wa ŋiŋe ke naari, na suumɔɔ lɔhɔ ke be naari, kɔnhɔ yi sii shen nigin ye ta yi pye Yawutu ba yee ŋe wε.

Yee bu wee ta na xɔ, yee na wee pye w'a yaa ni Jahanɛɛ ni tɔɔɔii shuun na toro yiye pyaa ki taaan.

¹⁶ «Bɔɔngɔ ki wa yee wogo, yee fyenmɛɛ piimu pu ɲe fyenmɛɛ kagaancomɔɔ ge! Bani yee wa yu na sipya wemu w'a kaa Kile-pɛɛɲe pugbɔɔhɔ ki na ge, na kee kaaga ke ya jatani wɛ. Ga wufɔɔ bu gaa Kile-pɛɛɲe pugbɔɔhɔ ki wo sanni wu na, na kee kaaga ke k'a jatani. ¹⁷ Fungɔɔnyɔ baa fɛɛ fyenmɛɛ yee ɲɛ. Keke ki d'a ye keke na ye shuun we ni wɛ? Sanni we laa, kelee Kile-pɛɛɲe pugbɔɔhɔ ke, kee kemu k'a sanni wu pye fɛɛfɛɛ ge? ¹⁸ Yee wa yu sanha na sipya bu gaa saraya yi tawologo ki na, na kee kaaga ke ya jatani wɛ. Ga saraga kemu k'a taha saraga yi tawologo ki na ge, na wufɔɔ bu gaa kee na, na kee kaaga ke k'a jatani. ¹⁹ Fyenmɛɛ yee ɲɛ. Keke ki d'a ye keke na wɛ? Saraga ke laa, saraya yi tawologo ke, kee kemu k'a saraga ki pye fɛɛfɛɛ ge? ²⁰ Wee tuun wu ni wemu bu gaa saraya yi tawologo ki na, saraya yi tawologo ke, ni yaɲmuyɔ yemu bɛɛri yi ɲe ki ɲuɲɔ ni ge, yee bɛɛri na m'a kaa. ²¹ Wemu bu gaa Kile-pɛɛɲe pugbɔɔhɔ ki na, Kile-pɛɛɲe pugbɔɔhɔ ke ni Kile na m'a kaa, wee wemu w'a den ki ni ge. ²² Wemu bu gaa fugba we na, Kile wo saanra | Kile saanra koo le, ni Kile wemu w'a tiin li ni ge, pee na m'a kaa.

²³ «Bɔɔngɔ ki wa yee shuun shuun jovɛɛ pii wogo, yee saliya karamɔɔɔɔɔɔ fara yee Farizhɛɛn na! Bani yee wa loyɔ wu yapyiire nifenhefenhere ti jagi wo: nanayi, ni weye yemu bɛɛri y'a leni shiga ni ge. ɲɔmɛhɛɛ kiimu tayerege k'a pele saliya wu ni ge, a yee di kee yaha wà. Kee ɲɛ: tiime, ɲijaara, ni ɲɔmɛɛ fɛɛɛɛ. Yee bi yaa na kii kagbɔɔhɔ kii pyi, na te nibiire te fara kee na. ²⁴ Fyenmɛɛ yee ɲɛ piimu p'a fyenmɛɛ pii wo kagaanya co ge. Yee ya yi logbaga suguri, na fɔnfɔɔɔɔɔ wo ki ni, ga na dɛɛɛ na ɲɔɔɔɔɔ juuri.

²⁵ «Bɔɔngɔ ki wa yee shuun shuun jovɛɛ pii wogo, yee saliya karamɔɔɔɔɔɔ fara yee Farizhɛɛn na! Yee ma cɛɛgbuugoo ni goleyɛ kaduyo jii na fiinni, na ta yi d'a ɲi nagaara yaɲmuyɔ, ni yi lakuuɲɔ yaɲmuyɔ na. ²⁶ Farizhen fyen, fɛnhe cɛɛgbuu le, ni golegɛ ki funɲɔ ki je, lee bu bye, yi kaduyo yi bɛ na bye fɛɛfɛɛ yi mu.

²⁷ «Bɔɔngɔ ki wa yee shuun shuun jovɛɛ pii wogo, yee saliya karamɔɔɔɔɔɔ fara yee Farizhɛɛn na! Yee ɲɛ ba faya ɲɛ we p'a yemu fiinɲe ge. Ma bu yi wii, m'a yi ta y'a ɲɔ kpɛɛngɛ ke na, ga yi funyɔ d'a ɲi xuu kaciiye ni yaɲmufɔɔnyɔ tuuyo bɛɛri na. ²⁸ Mu yee bɛ ɲɛ. Yee ma yiye pye na tifire fɛɛ yee ɲɛ sipyii ɲaha taaan, ga yee zɔɔɔ pu d'a ɲi shuun shuun juuro ni kuumɔ na.

²⁹ «Bɔɔngɔ ki wa yee shuun shuun jovɛɛ pii wogo, yee saliya karamɔɔɔɔɔɔ fara yee Farizhɛɛn na! Yee wa Kile tudunmɔɔ pu faya yi yari na ɲɔgi. Piimu p'a Kile ɲɔmɛɛ co ge, yee wa pee wo faya yari ni kacɛɲɛ

ni. ³⁰ Yee wa yu na yee da ba bye ni yi wo tii pu ni pu wo caṅa jii li ni, na yee bi da ga sɔɔ di pu tɛgɛ pu Kile tudunmɔɔ pu gbo wɛ. ³¹ Lee funɔɔ ni yeeye pyaa ya li shee na piimu p'a Kile tudunmɔɔ pu gbo ge, na pee wo nagoo yee jɛ. ³² Ayiwa, yi shee naha na, yi sefɛɛ p'a lemu ɔɔ kɔn ge, yi lee ɔɔ fa! ³³ Wɔɔɔ yee jɛ, matɔn nagoo. Yee na j'a pye dii na yiyɛ t'anha Jahanemɛ na wɛ? ³⁴ Lee wuu na n'a da ba Kile tudunmɔɔ, ni fungɔnyɔ fɛɛ, ni kalaa fɛɛ tun yi mu. Yee na ba pii gbo pee ni, na pii kori tiye na, na pii kɔn ni susɔɔɔ ni yi Kile-peeɛɛ piyeyɛ yi ni. Yi na ba daha pu feni, na pu kana kulo ni kulo. ³⁵ Sipyitiimeɛ piimu wo shishan p'a wo jɔɔɛ na ge, kɔnhɔ pee di ba do yi jɔɔɔ ni, na co tiime fɛɛ Abeli* wo shishan pu na, fo na pa ɔɔ Baraki ja Zakari* wo shishan pu na, wee wemu yee ya gbo Kile-peeɛɛ pugbɔhɔ ki saraya yi tawologo ke, ni fɛfɛɛɛ xuu wu tɛ wu ni ge. ³⁶ Can na n'a da yi jo yi mu, tee gbuuro te beeri wo footɔɔɔ li kanhama na ba do niɲaa wo sipyii pii jɔɔɔ ni.

Yesu ya jo Zheruzalemu keree na

(Luka 13:34-35)

³⁷ «Zheruzalemu, Zheruzalemu, mu wemu w'a Kile tudunmɔɔ pu xuli ge, piimu p'a durni ma mu ge, na kagereye taga na pee be waa na xhuli ge, ne funɔɔ ya pye tɛgɛɛ niɲehɛɛɛ ni di ma nagoo pu pinne, ba xhuu ya wu nagoo pinneɛ mɛ wu kapaɲa nɔhɔ ni wɛ. Ga yee di ya ta sɔɔ lee na wɛ. ³⁸ Ayiwa yi puga ki na ba yaha w'a nime fɛfɛɛ, ki niwaga. ³⁹ Bani n'a da yi jo yi mu, na co nime na, y'a da na j'a nige wɛ, fo yi ba she yu tuun wemu ni na: «Wemu w'a ma mɛ Kafɔɔ mɛgɛ na ge, wee jɛ duba pya.»* »

Yesu ya Kile-peeɛɛ pugbɔhɔ ki ja wu jo

(Marika 13:1-2; Luka 21:5-6)

24 ¹ A Yesu di foro Kile-peeɛɛ pugbɔhɔ ki ni na gaɲi. A wu kalaapiire t'i fulu wu na, na ganha na Kile-peeɛɛ pugbɔhɔ ki yereɲegana li shee wu na, k'a keme yaa yaagana lemu na ge. ² A Yesu di pu pye: «Yee jii wa yee beeri ni ge? Can na n'a da yi jo yi mu jo kagereɲɛ ka shishiin wa da ba gori naha ka jɔɔɔ ni wɛ. Yi beeri na ba do fɛfɛɛ.»

Keree kiimu na ba byi sani koɲɔ ki xɔ ge

(Marika 13:3-13; Luka 21:7-19)

³ Na Yesu nideenge yaha Oliviye faaboboɲɔ ki na, a wu kalaapiire t'i fulu wu na pu ye na, na wu yege na: «Lee na ba bye tuun wemu ni ge, wee shee wu na! Jaha sheshɛɛɛ temu na ba li shee na ma paduun w'a ɔɔ, koɲɔ ki

* 23:35 Zhenzi 4:8-10

* 23:35 2 Caɲaɲehɛɛ Jomɔ 24:20-22

* 23:39 Zaburuu 118:26

taaxɔɔ li be d'a nɔ ge, m'a tee be she wu na!»⁴ A Yesu di pu pye: «Y'a yiye kaseri! Yi ganha bu sipya wa shishiin yaha wu yi piinɛ we!»⁵ Bani sipyii nijehemɛɛ na ba ma ni ne meɛge ni, na yu: «Ne wu jɛ Shɔvɔɔ we.» Pu na ba sipyijehemɛɛ piinɛ.⁶ Yi na ba kashen keree nuri, na kashen gbegeme keree nuri. Ayiwa yi funyɔ ganha da ben we! Li waha l'i waha kee keree k'a yaa na pye, ga lee di wa da ba bye taaxɔɔ li we.⁷ Shi wa na ba yiri shi watii kaa na. Saanra ta na ba yiri saanra tatii kaa na. Xuugo nigbɔhɔ ni jɛɛɛ ceɛɛɛ na ba byi tɛye ya ni.⁸ Kee keree kii beeri wa kanhama pu keree jɔkɔɔnɔ yɛ, ba cee laa ma yiri me we.

⁹ «Ayiwa, sipyii na ba yi leni keye ni, p'a ganha na yi kana, na yi xuli. Shi wu beeri na ba yi kɔ ne meɛge wuu na.¹⁰ Wee tuun wu ni sipyijehemɛɛ na ba n'a daa wu yaha. Pu na ba puye nɔhɔ yeri, na puye kɔ.¹¹ Tudunmɔɔ kafinejuu nijehemɛɛ na ba foro yere. Pu na ba sipyijehemɛɛ piinɛ.¹² Kakuuɔɔ ki jɔ na ba jɛhe tapyege ni. Lee ma bye kapuɔɔ na sipyijehemɛɛ wo taanɛɛge ki cereɛɛ.¹³ Ga wemu bu j'a luu mara fo na she nɔ li tɛhɛɛ na, weefɔɔ na ba shɔ.¹⁴ Pe Jozaama pe pu wa Kile saanra ti kaa yu ge, pee na ba jo kɔɔ ke kabaya ye beeri na, kɔnhɔ shi wu beeri di pu logo. Lee kadugo na taaxɔɔ l'i na nɔ.

Kanhama nigbɔ pemu na ba bye ge

(Marika 13:14-23; Luka 21:20-24)

¹⁵ «Ayiwa yi ba gyɛɛgi pyevɔɔ* wu jɛ tuun wemu ni Fɛfɛɛɛɛ xuu wu ni, wee wemu kaa Kile tudunmɔɔ Dajɛli ya jo ge. (Wa bu yi kalaa, wu yi jaha cɛ.)¹⁶ Wee tuun wu ni, piimu na ba bye Zhude fiige ki ni ge, pee di ba fe p'a se faaboboyo xuu ni.¹⁷ Lee ba wemu ta kataɔa jɔɔɔ ni, wu ganha bu da digi di wu yerɛye lɔ puga ki ni we.¹⁸ Wemu ba da wu kerɛye ni, weefɔɔ ganha bu da guri ba puga di ba wu fadeɛɛ lɔ we.¹⁹ Bɔɔngɔ na ba bye lahaa fɛɛ ni puɔmaraya fɛɛ wogo yee caya yi na.²⁰ Y'a Kile jɛeri kɔnhɔ tee tafere ti caɔa ganha ba saha ni wiire tuun ni, kelee ni cadeɛngɛ ni we.²¹ Bani kanhama nigbɔ na ba bye wee tuun wu ni pemu tuugo sanha bye jɛ we, na co kɔɔ ki yaaduun wu na, fo na pa nɔ nijaa na. Pee kanhama pu tuugo di wa da bye be nige bada we.²² Kile da bye wu ya ya wolo be yee caya yi ni we, sipya wa shishiin bi da ga shɔ we. Ga sipyii piimu jaha w'a bulo ge, pee wuu na w'a la wolo yee caya yi ni.

²³ «Ayiwa, wa ba yi pye wee tuun we ni na: «Yi wii, Shɔvɔɔ wu wa naha!» kelee «Wu we mɛ.» Yi ganha bu d'a yee na we!²⁴ Bani kafinejuu pii na ba yiri, na puye pye shɔvɛɛ ni Kile tudunmɔɔ. Pu na ba jaha sheshɛɛɛ kagbɔhɔɔ ni kakanhaɔa pyi kɔnhɔ p'i sipyiire ti piinɛ. Ali Kile ya sipyii

*24:15 Dajɛli 9:27; 11:31; 12:11

piimu naha bulo ge, nago ba pu da já ba pee be piinŋe wɛ, pu bi da ba pee be piinŋe. ²⁵ Li wii, nɛ kii keree kii bɛeri jo yaha yi mu.»

²⁶ «Ayiwa sipya wa ba yi pye: «Li wii, sige ke ni Shɔwɔ wu jɛ!», yi ganha bu she wà wɛ. Kelee wa bu yi pye: «Li wii, maɔŋa ke ni wu wa naha!», yi ganha bu dà yee na wɛ. ²⁷ Kile bu ji Kile-nɔhɔ na, kpɛnge ki ma nɔ camutomɔ ni nɔgana lemu na ge, lee pagana li na Sipya Ja wu be wa da ba ba. ²⁸ Xuu wemu ni yaxugo jɛ ge, wà tobinye ya yiye pinneɛ.

Sipya Ja pagana

(Marika 13:24-27; Luka 21:25-28)

²⁹ «Pee kanhagbɔ pu wo caya yi ba doro yɛ, taapile ni nibiige na ba jé caɔa ki ni; yeŋe wa da kpɛnge yege wɛ. Wɔwɔ ki na ba yiri yiri fugba we ni na pa do. Fugba wu sefɛere ti na ba jele. ³⁰ Wee tuun wu ni Sipya Ja wu wo naha sheshɛere te, tee na ba ja fugba we ni. Shi wemu bɛeri wu jɛ piŋe ke na ge, wu bɛeri na ba mehɛɛ suu. Wu na ba Sipya Ja wu nibawo ja fugba jahaya ye na ni sefɛere ti bɛeri, ni nɔwɔ nigbɔ ni. ³¹ Maga nigbɔhɔ ki mɛɛ li na ba foro. Sipya Ja w'a sipyii piimu naha bulo ge, wu na ba melekeɛ tun pu pee pinne, na yiri koŋɔ ki kabaya shishɛere wu bɛeri na, na ba pu pinne xuu nigin ni, ma li jɔ kɔn koŋɔ ke kabaŋa ka na, na se koŋɔ ke kabaŋa ka mu.

Kalaa wemu ya daa nitoodige keree na ge

(Marika 13:28-31; Luka 21:29-33)

³² «Jaha sheshɛere ta te nitoodige shizhaa na: Ki geye ye ba jɔ kɔn na funni tuun wemu ni, yee wa ma li cɛ na ki nagoo pyeduun w'a tɛɛŋe. ³³ Mu li wa, yi ba kii keree kii bɛeri jaa ki na byi tuun wemu ni, y'i li cɛ na Sipya Ja w'a tɛɛŋe na xɔ, na w'a nɔ xɔ kɔwɔ li jɔ na. ³⁴ Can na n'a da yi jo yi mu jo sipyii piimu pu wa jii na nime ge, sani pee bɛeri pu xu ge, kii keree kii bɛeri jɔ na va. ³⁵ Fugba we ni piŋe ke na ba doro, ga nɛ jomɔ pe wa da doro bada wɛ.

Kile ye nigin pe w'a taaxɔ li tuun cɛ

(Marika 13:32-37; Luka 17:26-30, 34-36)

³⁶ «Ga sipya wa shishiin wa kee caɔa ke ni wee tuun we cɛ wɛ, ali fugba melekeɛ pu be wɛ, Kile Ja wu be wɛ. To Kile ye nigin pe w'a kee caɔa ke ni wee tuun we cɛ. ³⁷ Ba Nuxhun wo caɔa nii li keree k'a pye wɛ, mu Sipya Ja wu be cabaŋa k'a da ba bye. ³⁸ Na logbɔhɔ ki ta ki sanha ba wɛ, sipyii pu bi li, na gbuu, na cèe leŋɛɛ, na pu nagoo kaan gbaya ni, fo na she nɔ caɔa kemu Nuxhun ya jé kɔwɔgbɔhɔ ki ni ge.* ³⁹ Pu ya puye kaala kaa la

*24:38 Zhenezi 7:7

shishiin be na we, fo na she logboho ki pye k'a pa, na pu beeri nuho tugo. Mu l'a da ba bye Sipy a Ja wu be cabaŋa. ⁴⁰ Wee tuun wu ni namaa shuun na ba bye pu kereye ni, p'a nigin wa lo, na wa yaha wa. ⁴¹ Cèe shuun na ba tira tiree, wa na ba lo na wa yaha. ⁴² Lee wuu na yi kori yaha jii na bani caŋa kemu Kafo w'a ma ge, yi wa kee ce we. ⁴³ Yi li ce na puga fo da ba li ce na we tuun we ni nagaa da ba ba nibiige ni, wu bi da gori yaha jii na. Wu da ga gbara nagaa wu je wu puga we. ⁴⁴ Lee wuu na yi be pu gbegele yaha, bani yee ya Sipy a Ja wu soŋi tuun wemu ni we, wee tuun weye pyaa ni wu da ba.

Kapyebye nizaama ni wu niguumo keree

(Luka 12:41-48)

⁴⁵ «Kapyebye jome fo fungonyo fo wemu wo kafo w'a wu teŋe wu puga ki wo kapyebyii pusamaa nuho ni, na wu pye na w'a pu yaligee keree naha wo ki tuun ni ge, wee je joko we? ⁴⁶ Wee kapyebye wu kafo wu ba ba, na ba wu ta wu na li pyi li pyegana na, wee je duba pya. ⁴⁷ Can na n'a da yi jo yi mu, wee kapyebye wu kafo wu na ba wu teŋe wu keŋe yanmuyo yi beeri nuho ni. ⁴⁸ Ga wee kapyebye we bu da sipyikuho, wu na li kon wuye funho ni na wee kafo w'a da zhe mo wa. ⁴⁹ W'a jo kon na wu kapyebyejii pu sani, na li, na gbuu ni yagbagbaa ni. ⁵⁰ Ayiwa, caŋa kemu ni tuun wemu wu je kapyebye wu ya wu kafo wu soŋi-i ge, kee caŋa ke ni wee tuun we ni wu da ba. ⁵¹ Wu na ba wee kapyebye we kori, na wu taa pinne ni shuun shuun juu ni. Mesuu ni gankunho na ba bye wa.

Talene lemu l'a jo doŋiŋe pushaa ke wu shizhaa na ge

25 ¹ «Ayiwa, fugba saanra ti na ba foro doŋiŋe pushaa ke wa feni, piimu ya pu sokinnaa lo na se di zhe cenabun poo wu nuho cri ge. ² Pu ke wu ni, kaguro wa wu bye fungonyo baa fee, kaguro wa di je fungonyo fee. ³ A fungonyo baa fee p'i pu wo sokinnaa pu lo, ga p'i ya ta sinme patii lo na taha sokinnaa pu na we. ⁴ A fungonyo fee p'i pu wo sokinnaa pu lo, na sinme patii be lo na taha pu wo sokinnaa pu na. ⁵ A cepoo w'i mo, wu da ba we. A nmunumo di pu beeri ta, a pu beeri di nmuno. ⁶ A mujuu la di ba foro jipiŋe ki na na: «Cenabun poo wu we! Yi foro she wu cri!» ⁷ Wee tuun wu ni a doŋiŋe pushaa ke wu beeri di yiri, na pu sokinnaa pu ya ya. ⁸ A fungonyo baa fee p'i fungonyo fee pu pye: «Wèe wo sokinnaa p'a zhaa da furi, yi sinme dooni wa kan wu mu.» ⁹ A fungonyo fee p'i pu pye: «Ahayi! Sinme pemu pu je wèe mu ge, pee wa da ga wèe ni yee yaa we. Yi she sinberelèe pu mu, y'i she pa sho yiye mu!» ¹⁰ A fungonyo baa fee p'i gari sinme pu feni, a cenabun poo wu ba na pu yaha wa. Pushaa kaguro wemu w'a bi gbegele ge, a pee di je ni cenabun

poo wu ni cekaanra puga ki ni. A p'i gbura ki shòhò. ¹¹ Lee kadugo tàan a pii pu be di ba nò, na xhuulo na: «Kafò, kafò, gbura ki mugi wù mu!» ¹² Ga, a cenabun poo wu pu pye: «Can na n'a da yi jo yi mu jo ne yee ce we.» ¹³ Lee wuu na yi kori yaha jii na, bani yi wa kee canja ke ni wee tuun we ce we.

Talene lemu l'a jo na jaha tii wari kegaanja pyevee pu na ge

(Luka 19:11-27)

¹⁴ «Fugba saanra t'a foro ná wa feni wee wemu ya gaanji kulo ni ge. A w'i wu kapyebyii pu yiri, na wu keje yara li kaa le pu keje ni. ¹⁵ A wu wari talaan|wari talan kaguro kan wa mu, na wari talaan shuun kan wa mu, na talan nigin kan taanri wo wu mu. Wee wari we ya kan pu mu na saha ni pu beeri nigin nigin wu wo sefeere junjò kana ni. ¹⁶ Kaguro w'a kan wemu mu ge, a wee di wakaraa kegaanja jò kòn ni wu wo wu ni. A w'i wari talaan kaguro wa betii ta na fara we wu kaguro wu na. ¹⁷ A shuun fò wu be di kegaanja pye ni wu wo wu ni, na talaan shuun wa ta na fara wu na. ¹⁸ Ga, a talan nigin fò wu she wege tugi, na wu kafò wu wo wari wu ñmòhò wà. ¹⁹ A kapyebyii pu kafò wu sii mò wà, na na pa ba. Ba w'a pa ba we, wu ni kapyebyii pu ni, a p'i jate wu wolo. ²⁰ A wari talaan kaguro fò w'i fulo wu na ni we wu kaguro wu be ni na jo: «Na Kafò, talaan kaguro mu ya kan ne mu, we kaguro we ne ta wu kuduun.» ²¹ A wu kafò wu wu pye: «L'a jò kapyebye nizaama jòmee fò. M'a pye jòmee fò kafenhefenhene ni, lee wuu na n'a da kagbòhò kaa le ma keje ni. Pa wù binne funjò taan!» ²² A talaan shuun fò wu be di fulo wu na, na wu pye: «Na kafò, talaan shuun mu ya kan ne mu, we shuun we ne ta wu kuduun.» ²³ A wu kafò wu jo: «L'a jò, kapyebye nizaama jòmee fò. M'a pye jòmee fò kafenhefenhene ni, lee wuu na n'a da kagbòhò kaa le ma keje ni. Pa wù binne funjò taan!» ²⁴ Lee kadugo na a wari talan nigin tavò wu be di fulo na jo: «Na kafò, ne bi li ce jo mu keree k'a waha. Mu ya xuu wemu nugi we, wee xuu wu wo yalòwò mu ya luu. Mu ya xuu wemu wo yashi wá we, wee xuu wu wo yapyiire mu ya gòwò. ²⁵ Ne fya, na she ma wari wu ñmòhò jine ke ni. Wu wel!» ²⁶ A wu kafò wu wu pye: «Kapyebye niguumò saa fò mu je. Mu ya li ce na ne ya xuu wemu nugi we, na wà ne na wo yalòwò ti luu, na na yapyiire ti kòwò xuu ni ne ta wemu wo yashi wa-ε ge, ²⁷ go mu bi yaa na she na wari wu yaha banji na de, kòhò di ba ba, di she wu lò ni wu kuduun ni.»

²⁸ «Yi wu wo wari talan nigin wu shò wu na, y'i wu kan talaan ke fò wu mu! ²⁹ La je wemu mu ge, la na ba gan wee mu na fara wu wuu li na, la jehè wu mu. Ga la je wemu mu we, ali nifenhefenhene lemu be li je

wu mu ge, lee be na ba shɔ wu na. ³⁰ We kapyebye niguumɔ we kunni, yi wu co wá kpɛnge ke na nibiige ki ni! Mesuu ni gankunnɔ na ba bye wà.

Taaxɔ li wo kiiri we

³¹ «Sipya Ja wu ba ba wu ɔɔɔ wu ni tuun wemu ni ni melekɛ pu bæri ni, wu na ba diin wu saanra koro ɔɔɔ wuu li ni. ³² Shi we bæri na ba binne wu tàan. Wu na ba pu waa na laha pu ye na ba yatɔɔnahama ma wu dubyaa ni wu sikaa waa laha me pu ye na we. ³³ Wu na ba dubyaa pu yaha wu kanige cɛ, na sikaa pu yaha wu kamene cɛ.

³⁴ «Ayiwa, saan wu na ba wu kanige cɛ wuu pu pye: «Yi pa, na To wu wo duba nagoo pee. Saanra temu t'a gbegele na yaha yee jaha na fo koɔɔ ki yaaduun wu ni ge, yi pa jé tee ni, y'i ti pye yi wuuro. ³⁵ Bani xuugo ya ne ta, a yee di ne kan ne li. Waga ya ne ta, a yee di ne kan ne gba. Ne bi bye nabun, a yee di ne tirige yi kaban. ³⁶ Fafunmɔ bye ne na, a yee di ne fafunmɔ pu xɔ. Ne bi bye yama fɔɔ, a yee di ne keree yàa. Ne bi bye kaso ni, a yee di she foro ne na.» ³⁷ Ayiwa, pee sipyii piimu p'a Kile ɔɔɔɔ co ge, pee na saan wu pye: «Kafɔɔ, tuun weke ni wèe d'a mu xuugo wo wu ja, na yalige kan mu mu we? Kelee na mu waga wo ja, na mu kan mu ya gba we? ³⁸ Tuun weke ni wèe d'a mu nabɔɔ wo wu ja, na mu tirige wù puga, kelee na ma fafunmɔ wo ja, na pee fafunmɔ pu xɔ we? ³⁹ Tuun weke ni wèe d'a ma yama wo, kelee na ma kaso wo wu ja, na she foro ma na we?» ⁴⁰ Saan wu na pu pye: «Can na n'a da yi jo yi mu jo tuun bæri ni yee ya lee la pye ali ne cebooloo pu bæri wo nifenhefenhene nigin be na ge, ne na yee ya li pye.»

⁴¹ «Lee kadugo na saan wu na kamene cɛ wuu pu pye: «Yi laha na tàan, yee lanj fɛɛ piiri! Yi she nafugibaaga ki ni, kee kemu k'a gbegele na yaha Shitaanni ni wu wo melekɛ pu kaa na ge. ⁴² Bani xuugo bi bye ne na, yee di ya ta yalige kan ne mu we. Waga bi bye ne na, yee di ya ta ne kan ne gba we. ⁴³ Ne bi bye nabun, yee di ya ta ne tirige yi puga we. Ne bi bye fafunmɔ ni, ye di ya ta ne fafunmɔ pu xɔ we. Ne yama wo bi bye, ne bi bye kaso ni, yee di ya ta she foro ne na we.» ⁴⁴ Ayiwa, pee be na wu pye: «Kafɔɔ, tuun weke ni wèe d'a mu xuugo wo wu ja, kelee ma waga wo, kelee ma nabɔɔ wo, kelee ma fafunmɔ wo, kelee ma yama wo, kelee ma kaso wo, na li she wèe da ma tɛge-ɛ we?» ⁴⁵ Saan wu na pu pye: «Can na n'a da yi jo yi mu, yee bu bye yee di ya lee la pye ali ne cebooloo pu bæri wo nifenhefenhene nigin be na we, yee ya ta li pye ne na we.» ⁴⁶ Pee na ba jé kanhama nixhɔbaama ni. Ga piimu p'a tii ge, pee na ba jé jii sicuumɔ nixhɔbaama ni.»

Yawutuu nuḡɔfɛɛ p'a woni pye Yesu kaa na

(Marika 14:1-2; Luka 22:1-2; Yohana 11:45-53)

26¹ Ayiwa, ba Yesu ya pee jomɔ pu bæri jo xɔ sipyiire ti mu wɛ, na wu kalaapiire ti pye: ²«Y'a li ce na cabyaa shuun te ni ɔluwuuro ti wo Kalenɛ|Kalenɛ l'a da nɔ. Sipya Ja wu na ba jé keye ni, p'a wu kori tige na.»

³Wee tuun wu ni a saraya naha shɔɔnriwɛɛ nuḡɔfɛɛ|saraya naha shɔɔnriwɛɛ nuḡɔfɔɔ ni Yawutuu nɔhɔlɛɛ p'i she puyɛ pinne Kayife kaban, wee nɛ saraya naha shɔɔnriwɛɛ wo nuḡɔfɔgbɔ we. ⁴A p'i bɛ yi na na pu Yesu peelee co nɔmɔhɔɔ ni, p'i wu gbo. ⁵Ga, a p'i jo: «Wù ganha bu wu co kalenɛ li ni we, kɔnhɔ tunmɔ ganha bu yiri sipyiire ti te ni wɛ.»

Cee wa ya lasikoli wo Yesu nuḡɔ ni

(Marika 14:3-9; Yohana 12:1-8)

⁶Na Yesu yaha Betani kulo li ni Simɔ kaban, togo k'a fɛnhɛ wemu co toro ge, ⁷a cee wa di fulu wu na ni lasikoli gboro la ni. Lee bi ni pɛɛwa lasikoli wa na. A wee cee wu Yesu yaha wu na li, na ba wee lasikoli wu wo wu nuḡɔ ni. ⁸Ba Yesu kalaapiire t'a lee na wɛ. A pu logoo di yiri, a p'i jo: «Te kakara te wo nuḡɔ di nɛ leke wɛ? ⁹We lasikoli we bi da já bere wari niɛhemɛ na, na wee kan funmɔ fɛɛ mu.» ¹⁰Ba Yesu ya lee cɛ wɛ, na jo: «ɔlaha na y'i we cee we zɔ tɛnri wɛ? Go kasaana w'a pye mɛ nɛ na. ¹¹Funmɔ fɛɛ na da daa yee te ni tuun bæri ni, ga nɛ kunni wa da ba bye yee te ni tuun bæri ni wɛ. ¹²We lasikoli we w'a wo na na ge, w'a weri na ceepuuro ti keme yaha faɲa le kaa na. ¹³Can na n'a da yi jo yi mu jo xuu bæri ni pe Kile Jozaama pe ya jo ke koɲɔ ke na ge, le we cee we ya pye ge, li bɛ na baari wà, na sipyii pu funyɔ tirige ni wu kaa ni.»

Zhudasi ya Yesu shaa di le keɲɛ ni

(Marika 14:10-11; Luka 22:3-6)

¹⁴Ayiwa, Yesu kalaapiire ke ni shuun wu wa nigin wa, wemu mege ki bye na Zhuda Isikariyɔti ge, a wee di she saraya naha shɔɔnriwɛɛ nuḡɔfɛɛ|saraya naha shɔɔnriwɛɛ nuḡɔfɔɔ pu mu, ¹⁵na she pu pye: «Nɛ bu Yesu le yee keɲɛ ni, juu yee di da gan nɛ mu wɛ?» A p'i warifyɛn tuunɔɔ|warifyɛn tuunɔ kelee taanri (30) tɔɔ kan wu mu. ¹⁶Na co wee tuun wu na a Zhuda di ganha na pyegazaana shaa wu Yesu le pu keɲɛ ni.

P'a Bulooro Jluwuuro ti wo Kalene li yalige ki li shiizhan

(Marika 14:12-21; Luka 22:7-14, 21-23; Yohana 13:21-30)

¹⁷ Shizhenhere Baa Buuri wu wo Kalene|Kalene li cazhiige ke, a Yesu kalaapiire t'i fulo wu na, na wu pye: «Ma funḡ wa wù Jluwuuro ti wo Kalene li yalige ki gbegele xuu weke ni we?» ¹⁸ A Yesu di pu pye: «Yi she kanha ki ni, y'i she shen wefo pye: «Karamoḡ w'a jo na wee wo tuun w'a no, na mu kaban wee ni wu kalaapiire t'a da ba Jluwuuro ti wo Kalene li yalige ki li.» ¹⁹ A kalaapiire t'i li pye ba Yesu ya yi jo pu mu we. A p'i Jluwuuro ti wo Kalene li yalige ki gbegele wee xuu wu ni.

²⁰ Ba piige k'a pa wo we, a Yesu ni wu kalaapiire ke ni shuun wu diin na li. ²¹ Na pu yaha pu na li, a Yesu di ba jo: «Can na n'a da yi jo yi mu, wa na ba ne le keḡe ni yee ni.» ²² A kalaapiire ti pahaya di sii tanha fo xuuni. A pu beeri di jo kon na wu yegee nigin nigin na: «Ne wi ya, Kafo?» ²³ A Yesu di pu pye: «Wemu w'a wu keḡe ki le goleḡe ki ni ni ne ni ge, wee w'a da ba ne le keḡe ni. ²⁴ Sipy a Ja wu na ba xhu ma na jo ba l'a ka wu shizhaa na we. Ga wemu w'a da ba Sipy a Ja wu le keḡe ni ge, boḡḡo ki je wefo wogo. Ali wee na wu da bye pu ya wu se be we, lee bi da boḡo wu mu.» ²⁵ Zhudasi wemu wu bi da ba Yesu le keḡe ni ge, a wee be di wu yege na: «Ne wi ya, Karamoḡ?» A Yesu di wu pye: «Maye pyaa k'a yi jo.»

Kafo fefere yalige ki keree

(Marika 14:22-26; Luka 22:15-20; 1 Korente Sheen 11:23-25)

²⁶ Na pu yaha lige ki na, a Yesu di buuri wa lo, na baraga taha Kile na, na wu kegi kegi na kan wu kalaapiire ti mu, na pu pye: «Yi wa lo yi li, ne ceepuuro ti wa te!» ²⁷ Lee kadugo na a wu ezen|ezen tige loḡo ceḡbuu li lo, na baraga taha Kile na, na li kan pu mu, na jo: «Yi beeri pu ka gba ke ni, ²⁸ ne shishan pu je pe, Kile wo kariḡeḡe joḡe li wo shishan pe. Sipyiḡeheme wuu na p'a wo, na pu jurumu wu yafa pu mu. ²⁹ N'a da yi jo yi mu, na co nime na, n'a da ke ezen loḡo ke ka gba nige we, fo caḡa kemu n'a da ba ki nivoḡo gba ni yee ni na To wu saanra ti ni ge.» ³⁰ Ba p'a li xho we, na Kile masoḡo yoyo cee. Lee kadugo taan a p'i foro kari Oliviyee faaboboḡo ki na.

Yesu ya jo na Pyeri na ba foro wee kaa taan

(Marika 14:27-31; Luka 22:31-34; Yohana 13:36-38)

³¹ Ayiwa, a Yesu di wu kalaapiire ti pye: «Yee beeri na ba baa na ne ye nigin yaha ninaa wo piige keye pyaa ni, bani l'a ka Kile Kafila wu ni na: «Ne na ba yatḡnahama wu gbo, dubyagbaha ki dubyaa pu beeri na baa

caaga.*³² Ga ne ba ne na foro xu ni tuun wemu ni, ne na doru yi jaha na Galile fiige ki ni.»³³ A Pyeeri di jo: «Ali pusamaa beeri nehe baa na ma wa, ne wa da ga ma wa bada we!»³⁴ A Yesu di wu pye: «Can na n'a da yi jo ma mu, nijaa wo piige keye pyaa ni, yani xhuupoo wu pa mee su ge, mu na ba foro ne kaa taan tɔɔnii taanri.»³⁵ A Pyeeri di wu pye: «Ali li mehe yaha ne wu xu be ni mu ni, n'a da ga foro ma kaa taan we.» A kalaapiire tisara beeri di yee ninuyo jo.

Yesu ya Kile neeri Zhetisemane tiire tege ki ni

(Marika 14:32-42; Luka 22:39-46)

³⁶ Lee kadugo na a Yesu ni wu kalaapiire t'i gari xuu wa ni, wemu mege ki ne na Zhetisemane ge. A wu pu pye: «Yi tiin naha, di she Kile neeri meke.»³⁷ A wu gari wa ni Pyeeri ni Zebede jalaa shuun wu ni. A l'i sii wu zo wu kanha fo xuuni, na wu jaha be tanha.³⁸ A wu pu pye: «Ne zo we beeri w'a tanha fo ne na zhaa di xhuu. Yi tiin naha, y'i gori yaha jii na ni na ni!»³⁹ A wu she jaha na jeri, na buri jinge na, na Kile neeri na: «Na To le kanhama ceegbuu le sanha lii na na, ni li na ja bye. Ga lee be na, ne wo jidaan ganha bu bye we, fo mu wo jidaan.»⁴⁰ A Yesu di guri pa wu kalaapiire taanri wu yiri, na ba pu ta p'a nmuncɔ. A wu Pyeeri pye: «Yee ya ja kori yaha jii na ni ne ni na ali leeri nigin be pye-e ya?»⁴¹ Yi kori yaha jii na! Yi da Kile neeri, konho yi ganha bu je nowuuro ni we. Sipyaa munaa ya soɔ, ga wu ceepuuro fanha k'a cere.»⁴² A Yesu di laha pu taan tɔɔnii shuun wuu li ni, na she Kile neeri na: «Na To, li bu da nago le kanhama ceegbuu le sanha da ja lii ne na we, fo ne bu gba li ni, wee tuun wu ni mu wo jidaan wu pye.»⁴³ Lee kadugo na a wu guri pa sanha wu kalaapiire ti yiri, na ba pu ta p'a nmuncɔ sanha, bani nmunumɔ pu bi sho pu ni.⁴⁴ A Yesu di pu yaha wa, na laha pu taan sanha, na she Kile neeri tɔɔnii taanri wuu li ni, na guri pee jomɔ pe ninumɔ na sanha.⁴⁵ Lee kadugo na a wu guri pa wu kalaapiire ti yiri, na ba pu pye: «Yee wa nmuncɔ sanha na nmɔni ge? Tuun w'a no, Sipyaa Ja wu na ba je jurumupyii pu keje ni.»⁴⁶ Yi yiri wu da se! Li wii, na wemu w'a da na le keje ni ge, wee ya no.»

Yawutuu p'a Yesu co

(Marika 14:43-50; Luka 22:47-53; Yohana 18:3-12)

⁴⁷ Na Yesu yaha pee jomɔ pu na, a Zhudasi di no, wee ne kalaapiire ke ni shuun wu wa nigin wa. A wu no ni sipyanehemee pii ni. Nmɔparaa ni pubegee ki bye pee mu. Saraya jaha shɔɔnrivee nuɔɔfɛe [Saraya jaha shɔɔnrivee nuɔɔfoɔ ni Yawutuu jahagbaa fee pu bi pee tun.⁴⁸ Zhudasi wemu wu bi da ba Yesu le keje ni ge, wee bi jaha shesheere ta she sipyiire

*26:31 Zakari 13:7

ti na na: «Di ba she ƚɔɔɔɔɔɔ fò kan ná wemu mu, y'i wee co, wee wu wa.»
⁴⁹ A Zhudasi di dii Yesu na taapile ni, na wu pye: «Faabye Karamɔɔ!» Na ƚɔɔɔɔɔɔ fò kan wu mu. ⁵⁰ A Yesu di wu pye: «Na najii, lemu na m'a pa ge, lee pye.» Wee tuun wu ni a sipyii pusamaa di fulo Yesu na, na wu co. ⁵¹ A Yesu wo kalaapire la di li wo ɔmɔpara kɔngi li forogo ni, na saraya naha shɔɔnriverɛ wo ɔɔɔɔɔɔɔɔ wu wo kapyeyee niwenɛ paa laha. ⁵² A Yesu di lee kalaapire li pye: «Ma ɔmɔpara le le wà li forogo ki ni, bani piimu p'a ɔmɔparaa luu ge, ɔmɔparaa ki da ba pee be ɔɔɔ tugo. ⁵³ Go ne bi da já na To wu ɔɔɔri w'a melekee pii yaha na pa nime nime piimu ya ɔɔɔ miliyo na ge, ta mu ya lee ce we? ⁵⁴ Ga lee da ba bye, Kile Kafila w'a yemu jo ge, yee ɔɔ na fa dii we? Bani Kile Kafila w'a li she na fo kii keree kii bu bye.»

⁵⁵ Lee kadugo na a Yesu di sipyiiire ti pye: «A yee di ba ni ɔmɔparaa ni pubegeɛ ni ne taɔɔɔ ni ma na jo kakuubye di ɔɔ ya? Ne bi den caɔa beeri Kile-ɔɔɔɔɔɔ pugbɔɔ ki ni, na sipyii kalaa, yee di ya ta ne co we. ⁵⁶ Ga kii keree kii beeri ya pye kɔnhɔ Kile tudunmɔɔ p'a yemu beeri ka Kile Kafila wu ni ge, yee beeri ɔɔ di fa.»

Ayiwa, a wu kalaapiire ti beeri di baa caaga na wu yaha wà.

Yesu ya yere kiirikɔɔn kuruɔɔ ki nahagbaa na

(Marika 14:53-65; Luka 22:54-55, 63-71; Yohana 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Piimu p'a Yesu co ge, a pee di gari ni wu ni Kayife kaban, wee ɔɔ saraya naha shɔɔnriverɛ wo ɔɔɔɔɔɔɔɔ we. Saliya karamɔɔɔɔɔɔ ni Yawutuu nahagbaa fee pu nibinnege ki bye wà. ⁵⁸ A Pyɔɔri di laraga kɔn pu na, na daha pu feni, fo na she jé saraya naha shɔɔnriverɛ wo ɔɔɔɔɔɔɔɔ wu wo kaɔɔa ki ni. Ba w'a jé kaɔɔa ki ni we, na diin gedii pu tàan kɔnhɔ wu ba le kaa le nɔɔɔ ɔa. ⁵⁹ Saraya naha shɔɔnriverɛ ɔɔɔɔɔɔɔɔ pu fara kiirikɔɔn kuruɔɔ ki na, pee bi can baa wo seeri kaa la shaa Yesu feni kɔnhɔ p'i wu gbo. ⁶⁰ Ga pu ya li ta we, ali na li ta be sipyijehemee bi ma na kafineye leni Yesu na. A sipyii shuun wa be di ba ɔɔ kurogo ki na, na pu woyo jo na: ⁶¹ «We ná we ya jo na wee na já Kile-ɔɔɔɔɔɔ pugbɔɔ ki ja, na ki yereɔɔ cabyaa taanri funɔɔ ni.»

⁶² Wee tuun wu ni a saraya naha shɔɔnriverɛ wo ɔɔɔɔɔɔɔɔ wu yiri yere, na Yesu pye: «Jomɔ pemu beeri pii sipyii pii wa yu mu shizhaa na ge, mu wa da pu ɔɔ shɔɔ-ɛ ge?» ⁶³ Ga, a Yesu di cari wuyɛ na. A saraya naha shɔɔnriverɛ wo ɔɔɔɔɔɔɔɔ wu jo: «Ma bi ɔɔ Shɔɔɔ we, Kile Ja we, ne li shaa ma mu Kile nii wo wu mege na, jo ma yee jo wù mu.» ⁶⁴ A Yesu di wu pye: «Maye pyaa ki wa yi yu. Ga n'a da yi jo yi mu jo na co nime na, yi na ba Sipya Ja wu nidɛenge ɔa Se Beeri Fɔɔ Kile kanige ce. Yi na ba wu nibawo ɔa be sanha fugba nahaya ye na.» ⁶⁵ Wee tuun wu ni a saraya

naha shɔɔnrivee wo nɔɔɔfɔgbɔ wu wuye pyaa wo fadeɲe sheengi, na jo: «Kile mege w'a kyeeɲi me de! Jaha feni wu ɲe sanha seere pu mu we? Y'a wu Kile mekyeeɲere jomɔ pu logo nime. ⁶⁶ Yee di wa yeke yu we?» A p'i wu pye: «W'a yaa na wu gbo.»

⁶⁷ Ayiwa, a p'i nɔɔɔɔ tugi na wà wu naha ni, na wu kpɔn ni kaguruyo ni. A pii di kadahaa ja wu ɲibege ni. ⁶⁸ A p'i jo: «Shɔɔɔ we, ma bi sii Kile tudunmɔ we, ma kpɔnɔɔ wu mege yiri wu mu!»

Pyɛeri ya foro Yesu kaa tàan

(Marika 14:66-72; Luka 22:56-62; Yohana 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Ayiwa, lee bi Pyɛeri nideenge ta kpeenge ki na kaanɔ ki ni, a kapyebyeɲɔ wa di fulo wu na, na wu pye: «Go mu be wu bye ni Galile sheen Yesu ni.» ⁷⁰ Ga, a Pyɛeri di foro wu kaa tàan sipyii pu beeri pii na. A wu jo: «Ne ce yeke mu wa yu we.» ⁷¹ Lee kadugo na a Pyɛeri di gari kaanɔ ki tajege ki yiri. A kapyebyeɲɔ wa be di wu ɲa wà, na wee xuu wu wo sipyii pu pye: «We ná we be wu bye ni Nazareti sheen Yesu ni.» ⁷² A Pyɛeri di foro wu kaa tàan sanha, na gaa. A wu jo: «Ne we ná we ce we.» ⁷³ Ba jeri ya pye we, piimu pu bi yere wà ge, a pee di fulo Pyɛeri na, na wu pye: «Nakaara baa mu be wu wa pu ni. Bani mu jogana li be l'a mu tayirige shee.» ⁷⁴ Ga, a Pyɛeri di gaa, na wuye laɲi. A wu jo: «Ne wee ná wu ce we.» Taapile ni a xhupoo di mee su. ⁷⁵ Ayiwa, a Pyɛeri funɲɔ di do ni Yesu jomɔ pu ni na: «Yani xhupoo wu pa mee su ge, mu na ba foro ne kaa tàan tɔɔɲii taanri na mu ya ne ce we.»* A Pyɛeri di foro kari kpeenge ki na, na she mee su fo xuuni.

P'a she ni Yesu ni Pilate mu

(Marika 15:1; Luka 23:1-2; Yohana 18:28-32)

27 ¹ ɲisɔɔgbɔɔ ki na a saraya naha shɔɔnrivee nɔɔɔfɔe|saraya naha shɔɔnrivee nɔɔɔɔ pu beeri ni nɔɔɔlee p'i be yi na na Yesu ya yaa na wu gbo. ² A p'i wu pɔ, na she wu le gbafeneere Pilate keɲe ni.

Zhudasi xugana

(Kapyegee 1:18-19)

³ Ayiwa, Zhudasi wemu w'a Yesu le keɲe ni ge, ba wee ya li ɲa na p'a Yesu kayuu li jo na yaha na pu wu gbo we, a li daajeɲe di jé wu ni, a wu wari tuuɲɔ kelee taanri (30) wu lɔ, na wu she ki tereɲe saraya naha shɔɔnrivee nɔɔɔfɔe ni Yawutuu nahagbaa fee pu na. ⁴ A wu pu pye: «Kakuunɔ ne pye na jaagi baa fɔɔ nɔɔ le xu ni.» Ga, a pee di wu pye: «Wèe wo naha wa yee ni we? Mu wo nɔɔ wuu li wa lere!» ⁵ A Zhudasi

*26:75 Macoo 26:34

di wari wu shan niŋe na Kile-pɛɛŋe pugboho ki ni, na gari na she wuye po gbo. ⁶ A saraya naha shɔɔnriweɛ niŋɔfɛɛ p'i wari wu lo, na jo: «Li ya saha weɛ pu we wari we le Kile-pɛɛŋe pugboho ki wo keshi wu ni we. Bani shishan pereme pu ne pii.» ⁷ A p'i jo be yi na, na wee wari we taga cogo faanrivɔɔ wu wo tɛge ki sho, na kee pye pu nabuun faya. ⁸ Lee wuu na p'a kee tɛge ke mege yiri ali ninaa we be ni na shishan tɛge. ⁹ Lee funɔɔ ni Kile tudunmɔɔ Zheremi bi yemu jo ge, a yee no di fa. Wu bi jo na: «P'a wari tuunɔɔ kelee taanri (30) wu lo, wee wemu w'a pye wu pereme pu ge. Kee no ke na Izirayeli nagoo p'a bi be. ¹⁰ A p'i wee wari wu lo na taga cogo faanrivɔɔ wu wo tɛge ki sho. Kafɔɔ w'a bi ne pye ne wu yee jo pu mu.»*

Pilate ya Yesu yege

(Marika 15:2-5; Luka 23:3-5; Yohana 18:33-38)

¹¹ Ayiwa, a p'i Yesu yereŋe Pilate naha taan. A wee di wu yege na: «Yawutuu wo saan mu ne ya?» A Yesu di wu pye: «Uun, ba ma wa yi yu we.» ¹² Lee kadugo na, ba saraya naha shɔɔnriweɛ niŋɔfɛɛ ni Yawutuu nahagbaa fɛɛ p'a pa wu tɔɔɔ leni we, wu ya wa shishiin be no sho we. ¹³ Wee tuun wu ni a Pilate di wu pye: «Keree kiimu beeri na p'a mu jaagi me ge, mu wa ki nuri-i ge?» ¹⁴ Ga Yesu ya wu no sho lee la shishiin na we. A lee di gbafɛnɛeri wu fo fo xuuni.

P'a Yesu jaagi na pu wu gbo

(Marika 15:6-15; Luka 23:13-25; Yohana 18:39—19:16)

¹⁵ Ayiwa, gbafɛnɛeri wu bi tee na kaa la pyi. Lee ne, yee beeri ba Yawutuu pu wo Bulooro Jluwuuro Kalene|Kalene l'a no we, w'a kasoleme nigin wa yaha, na saha ni sipyii puye pyaa wo nidaan wu ni. ¹⁶ Lee bi kasoleme wa ta wa wemu mege ya foro ge. Wu mege ki bye na Barabasi. ¹⁷ Sipyiiire ti bi pa binne a Pilate di pu pye: «Barabasi ni Yesu wemu p'a byi Shɔɔɔ wu ge, pee shuun wu ni yi funɔɔ wa pu weke yaha we?» ¹⁸ Bani Pilate bi li ce na Yesu wo neperɛn na p'a bi wu le wee keŋe ni. ¹⁹ Na Pilate nideenge yaha kiiri wu takɔngɔ ki ni, a wu sho w'i tuduro yaha p'a pa jo wu mu na: «Ma ganha bu da ma tɔɔɔ le we jaagi baa fo we wo keree ki ni we, bani we keree k'a ne kanha shen xuuni nmunɔɔ ni piige ki ni.»

²⁰ Ga, a saraya naha shɔɔnriweɛ niŋɔfɛɛ|saraya naha shɔɔnriweɛ niŋɔfɔɔ ni Yawutuu nahagbaa fɛɛ p'i sipyiiire ti son na pu Pilate neeri na wu Barabasi yaha, w'i Yesu gbo. ²¹ A gbafɛnɛeri wu guri pu pye sanha: «Yi funɔɔ wa pu weke yaha yi mu pii shuun we ni we?» A p'i wu pye: «Barabasi.» ²² A Pilate di pu pye: «Yesu wemu p'a byi Shɔɔɔ wu ge, di leke pye wee na we?» A pu beeri di wu pye: «Wu kori tige na!» ²³ A Pilate

*27:9-10 Zakari 11:12-13; Zheremi 32:6-9

di pu yege na: «Kakuuno leke wu d'a pye we?» Ga, a p'i xhuulo xuuni na toro taashiine li taan na: «Wu kori tige na!»²⁴ A Pilate di ba li ta na wee wa da le ja we, bani la li bi faraa sipyiire ti kafugo na. A w'i loho ko, na wu keye je sipyiire ti beeri nii na, na jo: «Ne tawgo wa ni yi ni we jaagi baa fow we wo shishan pu wo na we. Yeeye pyaa wo keje woyo yi wa yere.»²⁵ A sipyiire ti beeri di jo: «Wu shishan pu to we ni wu nagoo pu ni!»²⁶ Wee tuun wu ni a Pilate di Barabasi yaha, na Yesu kan p'a kpon ni susow ni, na wu le pu keje ni pu kori tige na.

Sorsii p'a Yesu la wolo

(Marika 15:16-20; Yohana 19:2-3)

²⁷ Ayiwa, a gbafeneeri wu sorsii p'i gari ni Yesu ni gbafeneeri wu kaanja ki ni. A sorsii pu kurung ki beeri di foro pinne wu feni.²⁸ A p'i Yesu faya yi wolo wu na, na fadeborong nipiga ka le wu na.²⁹ A p'i xhuo shin na pye saanra pudong, na lee to wu pu ni, na wahagaan le wu kanige keje ke ni. A p'i xho na ganha na nuguro sinni wu fee ni, na wu la wo, na yu: «Naabye Yawutuu saan we!»³⁰ A p'i ganha na joloho tugoo na woni wu na, na wahagaan li lo, na wu kpon pu ke ni.³¹ Ba p'a wu la wolo x mu we, a p'i fadeborong nipiga ki wolo wu na, na wuye pyaa wo faya yi le wu na, na gari ni wu ni di zhe gori.

P'a she Yesu kori tige na

(Marika 15:21-32; Luka 23:26-43; Yohana 19:17-27)

³² Ayiwa, ba p'a foro kanha ki ni we, na jiri Sirine kulo li shen wa na, wee mege ki bye na Simo. A p'i wee karamu w'a Yesu korikoritige ki lo.³³ A p'i she no xuu wa ni, wee mege je na «Goligota», lee kori je: «Jugowgo xuu.»³⁴ A p'i duven suri durugi losorogo ka ni na kan wu mu wu gba. Ba w'a yee p'he we, wu ya so na yi gba we.

³⁵ Ba p'a wu kori x we, a sorsii p'i kagaanshaan pye, na wu faya yi taa taa pu ye na na saha ni lee ni.*³⁶ Lee kadugo na, a p'i diin na ganha na wu kaseri.³⁷ P'a Yesu jaagi lemu na ge, a p'i yee ka kow la na na kori wu pu na na:

YESU WU JE WE, YAWUTUU WO SAAN WE.

³⁸ A p'i nagaapeleye shuun wa kori tiye na ni Yesu ni. Nigin wa bye wu kanige ce, nigin wa di je wu kamene ce.³⁹ Kodoroo pu bi pu pu kori, na wu shehele,⁴⁰ na yu: «Mu wemu w'a jo na mu na Kile-peje pugboho ki ja, na ki yereje sanha cabyaa taanri funjo ni ge, ma bi sii Kile Ja we, maye sho sa! Tigi laha tige ki na!»⁴¹ Saraya naha shonrivee pu fee|Saraya naha shonrivee pu fow, ni saliya karamow ni Yawutuu nahagbaa fee

*27:35 Zaburuu 22:19

pu be pu bi Yesu la wo, na yu: ⁴² «W'a sipyii piitiilee sho, ga w'a da ja wuye sho we! Golzirayeli wo saan wu je wii, na wu tigi laha nime korikoritige ki na, wu na da wu na! ⁴³ «W'a Kile pye wu tadaja. Wu kaa bi dan Kile ni, Kile wu wu tirige sa!» * Ta wu ya jo na Kile Ja wee je we?» ⁴⁴ Nagaapeleye yemu p'a kori ni wu ni ge, mu yee be bi wu fanri lee fanhagana li na.

Yesu xugana

(Marika 15:33-41; Luka 23:44-49; Yohana 19:28-30)

⁴⁵ Na caja ki yaha niye niye ni, a nibiige di je fiige ki beeri ni, fo na she da leere taanri. ⁴⁶ Yakono wo tuuno jii taanri wu shizhaa na, a Yesu di ba mujuugbo wa na: «Eli, Eli, lama sabakatani?» Lee kori je: «Na Kile, na Kile, naha na ma d'a na yaha we?» * ⁴⁷ Piimu niyereye yi bye wa ge, ba pii ya lee mujuu li logo pee ni we, na jo: «Kile tudunmoo Eli w'a yiri.» ⁴⁸ Taapile ni a shen nigin wa di baa kari pu ni, na she yoro fyenmi vinegiri ni, na tee migile kagaantongo ka na, na she gan Yesu mu wu son. ⁴⁹ Ga, a pusamaa di jo: «Yere wu wu wii Eli bu da wu na da ba wu sho!» ⁵⁰ A Yesu di mujuugbo la be wa sanha, na xhu. ⁵¹ Lee taapile li ni a Kile-peeje pugboho ki nahaparaga faja * nigbilege k'i daa shuun, na lo fugba wu na fo niye ke. A niye k'i jele, a faabobojo ye di ja ja. ⁵² A faya yi no di mugi mugi, Kile wo sipyii piimu p'a bi xu ge, a pee di je. ⁵³ A p'i foro faya yi ni. Ba Yesu ya pa je we, a p'i je fefere kulo li ni, na puye she sipyinehemee na.

⁵⁴ Sorosii nurofo we ni sorosii piimu samaa pu bi Yesu kasege pyi ge, ba pee ya niye celege ke ni kee keree ki beeri na we, a p'i sii fya fo xuuni, na jo: «Can na Kile Ja ye pyaa ki bye we na we!» ⁵⁵ Cee niphehemee pii be pu bi yere taliige ni na kii keree kii wii. Pee bi taha Yesu feni na yiri Galile ni, na baari pyi wu mu. ⁵⁶ Pii meye yi wa ye pu ni: Magadala sheen Mariyama, Yakuba ni Yusufu ye nu Mariyama, ni Zebede jalaa pu wo nu we.

Yesu legana faja ni

(Marika 15:42-47; Luka 23:50-56; Yohana 19:38-42)

⁵⁷ Ba yakono k'a pa no we, a Arimate shen naafuu fo wa di ba, wee mege ki bye na Yusufu. Wee be wu bye Yesu wo kalaapire la. ⁵⁸ A wu gari, na she Yesu nixhugo ki beeri Pilate mu. A Pilate di jo na pu she gbo

* **27:51 Kile-peeje pugboho ki nahaparaga faja:** Kee je faja kamu ki bi fefere xuu wu tehene kon na wolo fefere ti beeri wo fefere xuu wu ni ge. Lee ya li shee na wa beeri na ja vulo nime Kile na.

* **27:43** Zaburuu 22:9

* **27:46** Zaburuu 22:2

wu kan wu mu. ⁵⁹ A Yusufu di gbo wu lo, na fatovige nivonjo ka migile wu na. Kee bi yaa ni lenfu* ni. ⁶⁰ Na she wu le faɲa nivonjo ka ni. Wu bi pu pye p'a kee faɲa ke tugi na yaha wuyɛ kaa na faaya yi ni. A wu xho na kageegboho ka gologolo taga faɲa ki ɲo to, na gari. ⁶¹ Magadala sheen Mariyama ni we wu Mariyama we, pee bi tiin na saha ni faɲa ki ni.

P'a sɔɔsii taha faɲa ki na na p'a ki ɲuɲo sige

⁶² Jimuguro ti na, a saraya jaha shoonrivɛɛ ɲuɲofɛ|saraya jaha shoonrivɛɛ ɲuɲofɔɔ ni Farizheen pii di she gbafeɛɛɛɛ Pilate mu. Kee caɲa k'a pye cadeɛnge ki wo gbegeme pu caɲa ki jimuguro. ⁶³ A p'i ba wu pye: «ɲuɲofɔɔ we, na we ɲugyɛɛgi sipya we yaha ɲii na, wɛɛ fungoɲo wa li na na w'a bi jo na wee na ba ɲɛ na foro xu ni wu caxhugo caɲa taanri wogo na. ⁶⁴ Lee wuu na wɛɛ funjo wa ma di sɔɔsii taha faɲa ki na, pee di da ki ɲuɲo sige fo na she cabyaa taanri wu torogo. Kɔnhɔ wu kalaapiire ti ganha bu da ba wu nixhugo ki yu pu da yi yu sipyii pu mu na w'a ɲɛ na foro xu ni wɛ. Lee bu bye tee kurogo wo ɲugyɛɛgere ti na golo taashiine li be wuuro ti na.» ⁶⁵ A Pilate di pu pye: «Sɔɔsii pu piiri! Lemu beeri y'a giin di bye, kɔnhɔ y'i faɲa ki ɲuɲo sige xuuni ge, yi lee pye.» ⁶⁶ A p'i gari faɲa ki na, na she ɲotɔɲo ki yaa, na fe yaha ki na, na sɔɔsii pu taha ki na a pee di ganha na ki ɲuɲo sige.

Yesu ya ɲɛ na foro xu ni

(Marika 16:1-10; Luka 24:1-12; Yohana 20:1-10)

28 ¹ Ayiwa, ba cadeɛnge k'a toro we, Dimazhi wu ɲisɔɔgo ki na, caɲa ki foroduun wu ni, a Magadala sheen Mariyama ni we wu Mariyama w'i gari di zhe faɲa ki wii. ² Taapile ni a ɲiɲɛ celenɛ nigboho di bye. A Kafɔ wo meleke wa di digi na yiri fugba we ni, na ba kagerɛɲɛ ki gologolo laha faɲa ki ɲo na, na diin ki ɲuɲo ni. ³ Meleke wu jaha ki bi ɲi ba Kile-ɲine ɲɛ wɛ, wu faya ye di fiinɲɛ welewele ba xɔɔɔ ɲɛ wɛ. ⁴ Sɔɔsii piimu p'a faɲa ki ɲuɲo sige ge, a pee di fya fo na jele, a p'i bye kanna p'a xu. ⁵ A meleke wu cɛɛ pu pye: «Yi ganha bu da vya wɛ! Nɛ li cɛ jo Yesu wemu p'a kori tige na ge, wee yee wa zhaa. ⁶ Wu wa naha we, w'a ɲɛ na foro xu ni ba w'a bi yi jo wɛ. P'a bi wu sinniɲɛ xuu wemu ni ge, yi pa wee xuu wu wii. ⁷ Ayiwa nime yi fyaala she yi jo wu kalaapiire ti mu na w'a ɲɛ na foro xu ni, na w'a gaɲi yi jaha na Galile fiige ki ni, yi na zhe wu ɲa wà. Ye y'a bye nɛ mu di jo yi mu.» ⁸ A cɛɛ p'i fyaala laha faɲa ki na, pu bi fya, ga pu zɔɔɔ pu be d'a ɲi fundanga na. A p'i ganha na fe na gaɲi p'i she yee jaha jo kalaapiire ti mu. ⁹ Taapile ni a Yesu di ba pu ɲuɲo cɛri na pu pye: «Yi faabye!» A cɛɛ p'i fulo Yesu na, na wu co tɔɔɔ ye na, na pɛɲɛ

taha wu na. ¹⁰ A Yesu di pu pye: «Yi ganha bu da vya wè! Yi she yi jo na cebooloo pu mu na p'a se Galile ni, na wà p'a da zhe na ja.»

Sɔɔsɔsii p'a Yesu je wu jo

¹¹ Ayiwa, na cèe pu yaha koo na, sɔɔsɔsii piimu pu bi faɲa ki nuɲɔ sigege, a pii di gari pee ni, na she kii keree kii beeri naha jo saraya naha shɔɔnriwee nuɲɔfɛɛ|saraya naha shɔɔnriwee nuɲɔfɔɔ pu mu. ¹² A saraya naha shɔɔnriwee nuɲɔfɛɛ p'i she puye ja ni Yawutuu nahagbaa fɛɛ pu ni. A p'i jo be yi na, na wari niɲeheme wa kan sɔɔsɔsii pu mu, ¹³ na pu pye: «Y'a yi yu na Yesu kalaapiire t'a yee niɲmunuyɔ yaha, na ba gbo wu yu piige ki ni. ¹⁴ Gbafɛnɛeri wu bu yee logo, wèe na zhe yee naha shɔɔnri ni wu ni na wù wo se pye, kɔnhɔ yaaga ganha bu yi ta wɛ.» ¹⁵ A sɔɔsɔsii p'i wee wari wu lɔ, na she li pye ba y'a jo pu mu wɛ. A pee jomɔ pe di jaaga Yawutuu pu te ni. Fo niɲaa we be ni pee jomɔ pe ya yu.

Yesu ya wuye she wu kalaapiire ti na

(Marika 16:14-18; Luka 24:36-49; Yohana 20:19-23; Kapyegee 1:6-8)

¹⁶ Ayiwa, a kalaapiire ke ni nigin w'i gari Galile ni. Faaboborɔ kemu kaa Yesu bi jo pu mu ge, a p'i gari wà. ¹⁷ Ba p'a Yesu ja wɛ, a p'i wu peɛ. Ga, a nakaara di bye pii zɔɔɔ ni pu ni. ¹⁸ A Yesu di fulo pu na, na pu pye: «Fanha ki beeri k'a kan nɛ mu fugba we, ni niɲɛ ke na. ¹⁹ Lee wuu na yi nɔ shi wu beeri na, y'i pu pye na kalaapiire! Yi pu batize To Kile ni Ja ni Fɛfɛere Munaa mege na! ²⁰ ɲɔmehɛe kiimu nɛ jo yi mu ge, yi pu kalaa na pu taha kee feni! Li wii, n'a da bye ni yi ni niga beeri fo na she kɔɲɔ xɔ.»